

„...mi ebben hiszünk és remélünk: ha a mi erőnk, bizakodásunk, jókedvünk, egymás iránti türelmünk elfogy, akkor az Ursten mellettünk lesz, és megadja azt a pluszt, többletet, ami átsegít a nehézségeken.” <i>Az elkötelezettség kalandja ► 4. oldal</i>	„Vállára vett erdélyi tarisznyájában elért a lopva hozott Sütő-dráma kézírata, <i>Páskándi</i> börtönnaplója, <i>Kós Károly</i> templomai és iskolái... a vajdaságiak dedikált könyvei, a kasaiaknak vitt Rákóczi-koszorú... kenyér, cukor és gyógyszer az inség véget nem érő éveiben.” <i>Csoóri Sándor 80. évére ► 7. oldal</i>	„Ezért az idők védelmében három oldalban összefoglaltuk mind-azt, amit tanácsolni tudunk nekik, hogy megelőzhessék a lopásokat, betöréseket.” <i>„Szolgálunk és védünk” ► 6. oldal</i>	„Ily módon az interaktív rész kimondottan a bibliaismeretre alapozódik. »Természetesen« az embereket el is lehet veszíteni; ha valaki rosszul teljesít, eggyel kevesebben lesznek a templomban.” <i>Csoda Csámpitól a Tutáláig ► 12. oldal</i>
--	---	---	---

PIETER BRUEGEL: A MAGVETŐ PÉLDÁZATA (OLAJFESTMÉNY. 1566)

Hatvanad vasárnapjának evangéliuma (Lk 8,4–15) a magvetőről, illetve a négyféle földről szólva Isten ígéjének, e drága kegyelmi eszköznek a sorsát mutatja, amint az ördög, a világhoz tapadásunk és közönyösségünk akadályozza bennünk Isten magvetésének áldott gyümölcstermését.

Luther-konferencia harmadszor

► **Immár harmadik alkalommal tartottak Luther-konferenciát január 29-én és 30-án a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban. Tették ezt ezúttal is azzal a céllal, hogy Luther gazdag teológiai örökségét állítsák a középpontba, és felvillantsák annak egy-egy szelétét – természetesen igei útra-valóról is gondoskodva.**

„Teológia nem csak teológusoknak” – a konferencia szlogenje jelezte, hogy a szervezők ezúttal is vártak lelkészeket és laikusokat egyaránt, hiszen „a jó pap holtig tanul” közmondás nem csak a lelkészi kar tagjaira lehet érvényes. Bár a korábbi évekhez képest kevesebben éltek a lehetőséggel, hogy ilyen formában mélyüljenek el a lutheri teológiában, a konferencia színvonalát ez nem befolyásolta.

A nem egészen félszáz résztvevőt dr. Hafenscher Károly lelkész, az oktatási központ igazgatója, egyben a konferencia programjának összeállítója és Isó Dorottya veszprémi lelkész, az oktatási központ igazgatótanácsának elnöke, a Luther-konferencia megálmodója, egyben az alkalmak háziasszonya – és ilyen minőségében a péntek esti és a szombat reggeli áhítatok „felelőse” – köszöntötte.

Rövid bevezetőjük után dr. Fabiny Tibor professzor tartotta meg *Hogyan segít Luther a gyakorlati bibliaolvasásban?* című, „praktikus” útmutatásokkal megtűzdelt, valóban a mindenna-

pi Szentírás-tanulmányozásra fókuszáló előadását. Az esti imádságot és a kötetlen együttlétet követően három további nagyszerű referátum reményében tértek nyugovóra a résztvevők.

A szombati nap programja az előzetes tervekhez képest némiképp módosult. Dr. Korányi András egye-

je a mai evangélikusságnak? című áttekintése – is előbbre került, és csak a kérdések megválaszolása maradt a kora délutáni órákra.

Mielőtt azonban ki-ki hazaindult volna, a záró istentisztelethez kapcsolódva – melyen 2Pt 1,16–21 alapján, a korábbi évekhez hasonlóan, Ittész

FOTO: ZSOLCAI BALÁZS

temi docens betegség miatt az utolsó pillanatban lemondani kényszerült a konferencián való részvételét, így nem tudta megtartani *Luther a bűnbűntudat-bűnbocsánat témájáról* című előadását. Helyette a résztvevők a reggeli áhítat után egy tavalgy megkezdett témában mélyültek el még jobban: Véghelyi Antal lelkész, teológiai referens *Luther felfogásának változása Isten kettős kormányzásáról a parasztháború után* című referátumát hallgatták és vitatták meg. Az eredetileg ebéd utánra tervezett liturgiai előadás – Hafenscher Károly *Minta-e Luther istentiszteleti rend-*

János elnök-püspök hirdette Isten ígét – az úrvacsora közösségében lehetnek együtt a résztvevők.

■ V. J.

A referátumok szerkesztett, rövidített változatai lapunk 8–10. és 13. oldalán olvashatók; teljes terjedelmükben a Keresztény Igazság című folyóirat tavaszi és nyári számaiban jelennek meg. A konferencián elhangzott előadások teljes hanganyaga letölthető Garai András honlapjáról (<http://garai.nyh.hu/>), a Friss írások & információk linkre kattintva.

A házasság hetén túl

■ KENDEH K. PÉTER

A hazai és az európai statisztikák egyaránt azt mutatják, hogy átalakult a házasság előtt állók vagy éppen helyette más formában együtt élők házasságról alkotott képe. A házasságok számának csökkenése, a házasságon kívül született gyermekek számának növekedése egyértelműen jelzi, hogy az egykor a társadalom alapintézményének számító házassági együttélésről ma már korántsem az az általános felfogás, hogy ez lenne az egyedüli lehetséges útja az emberi élet e világi kiteljesedésének.

A statisztikákat látva többnyire a korszellemet emlegetjük, amely kezdte az ősi, tiszta értékeket, amelyeknek legfőbb letéteményesei éppen mi, keresztények volnánk. Annyira kikezdte, hogy már nemcsak Istentől gondolkodik másként a mai emberek többsége, mint ahogyan mi hitünk alapján tanítjuk, hanem már az emberi együttélés alapvető normái tekintetében is szakadék húzódik közöttünk. Ma már nem egyértelmű, megkérdőjelezhetetlen érték a család, a hűség, az „egy testté lételeben” megfogalmazódó kizárólagosság, mindezeket felülírják más érdekek-értékek – többnyire úgy látjuk, hogy az egyéni érdekek, szemben a közösségi érdekekkel. Az egyén inkább a közösségről és a közösségért meghozandó áldozatvállalásról mond le saját érdekeiért, inkább felrúgja a már meglévő közösséget, vagy eleve nem is vállalja fel a teljes elköteleződést, mert egyéni érdekei érvényesülése előtt nyitva akarja hagyni az utat.

A jövőt tekintve még borúsabbak a kilátásaink, hiszen azok a gyerekek, akik összetört házasságban, párkapcsolatban nőtték fel, már az általuk megtapasztalt mintát „élik tovább”, és számukra is a válás lesz a konfliktusok kezelésnek lehetséges módja, vagy maguk sem akarják azt az elköteleződést felvállalni, amelyet már szüleik sem vállaltak.

Mi – akik az ember boldogságáért felelősséget érző kereszténynek, illetve ilyen egyházhoz tartozónak valljuk magunkat – óhatatlanul kérdésekkel találjuk szemben magunkat. Talán már túljutottunk azon, hogy egyszerűen csak a „bűnös világot” kárhóztató kérdéseket ismerjük fel, és ezekre keressük a választ ahelyett, hogy az igazán lényeges és a mi felelősségi körünkbe tartozó kérdéseket foglalmazzuk meg a házasság „intézményével” kapcsolatban.

Mert nem elég pusztán azt kérdezni, hogy miért van válásban úgy általában a házasság intézménye, nem elég azt kérdezni, hogyan vehetjük fel a harcot a korszellemmel szemben, nem elég azt kérdezni, hogy milyen bűnös folyamatok vezettek odáig, hogy a legszentebbnek tartott emberi közösség elveszítette a „szentség”-ből született védelmet és elkötelező-

dést. Sőt nem elég megbotránkozva erkölcsi ítélőszékbe ülnünk, amikor „saját köreinken belül” élő emberek házassági válsága, életvitele kerül szembe az általunk szentnek tartott renddel. Vagyis nem az az elsődleges feladatunk, hogy a megtört vagy létre sem jött házasságokkal foglalkozzunk, hanem az, hogy a meglévőkkel, a még tervezettekkel törődjünk. És az igazán súlyos hiányosságaink, mulasztásaink éppen ezen a területen vannak.

Bizonyára „kellemesebb” azzal foglalkoznunk, hogy a korszellem vagy „e világ ura” mit tett a házasság, a család rovására, mint azzal, hogy mi mit nem tettünk, teszünk meg a házasság, a család érdekében. Ha az általunk képviselt – e világra vonatkozó – értékrend egyik alappillérenek a házassági együttélést, a családot tartjuk, ha éppen a házasság, a családi közösség válságáról beszélünk, akkor nem tehetjük meg, hogy nem vesszük észre: saját magunk válságáról kell beszélnünk.

Az elsődleges hiányosságunk – és nem csak a házasság tekintetében – az, hogy megszűntünk lelkigondozói közösség lenni. Összeadunk párokat, előtte pár héten, hónapon át „felkészítjük” őket, esetleg hívjuk őket a „fiatal házások körébe” (már ahol egyáltalán létezik ilyen) vagy úgy általában a gyülekezet közösségébe, megkereszteljük a megszületett gyermekeket, de valamiért mégsem teremődik meg az a közösség, amely egyáltalán teret engedne annak, hogy egy gyülekezet és annak lelki vezetője valóban lelki vezetője legyen egy-egy párnak. Már nem is várjuk ezt el, nem is így tekintünk – lelkésként és gyülekezeti közösségként – saját hivatásunkra, feladatunkra.

Egy-két kezdeményezésen túl (mint például a „házasság hete”, „házashétvége”) nem nagyon látszik, hogy az egyébként jól felismert problémára (a házasság válságára) keresnénk megfelelő, valóban segítséget nyújtó megoldást. És korántsem arról van szó, hogy egy egyszerűen a polcra leemeltetett megoldást, amely ott porosodott évek, évtizedek óta, nem vittünk meg észre, hanem első sorban a feladatfelismerés, az irányultság, a motiváció és a szakértelem hiányáról. Mert igenis lenne mit tennünk, lenne kik mellé odaállnunk lelki vezetőkként – lelkésként és közösségként egyaránt –, első sorban talán azok mellé, akik közöttünk vannak, de „kívül hagyják” problémáikat, kríziseiket vagy éppen azt, hogy ellaposodott, elszürkült egymás mellett az életük... És lenne mit tanulnunk a tekintetben, hogy miként lehetünk egy-egy pár mellett kísérő, lelki vezető lelkész és közösség.

Ha valóban olyan fontos érték számunkra a házasság, a család „intézménye” és első sorban azok, akik ebben a legszentebb emberi közösségben élnek életüket, akkor érdemes lenne végiggondolnunk, mit tehetünk és mit kell tennünk „ezen a héten túl”.

Oratio œcumenica

Örök Istenünk, mennyei Atyánk, aki megígérted, hogy ígéd nem tér vissza hozzád üresen, add meg nekünk is kegyelmesen, hogy szent szavad üzenete megmaradjon szívünkben, és Szentlelked erejével üdvösségre teremjen gyümölcsöt.

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

Amikor ezekben a napokban és hetekben sok helyen ünneplik a farsangot, a még korántsem enyhülő tél elmúlását és a tavaszi újjáéledés reménységét, szenteld meg az ünneplők örömet. Kérünk, ne engedd meg, hogy elfeledkezzünk a te üzenetedről! Arról, hogy tiszta lélekkel és igaz megtéréssel készülünk a böjti útra, Jézus Urunk áldozatára, mely egyedül adhatja meg nekünk az igazi belső örömot és lelki békességet. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk az ige hallgatóiért. Azokért is, akik hallgatják, de nem fogadják szívükbe szavadat. Tedd fogékonnyá szívüket arra, hogy megértsék, minden igehallgatási alkalom töled kapott lehetőség, mellyel keresel bennünket, és megtérésre hívsz. Azokért is imádkozunk, akik örömmel hallgatják és be is fogadják a szívükbe hullott magot, hogy kitartóak és hűségesek legyenek a jó cselekvésében. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk egyházunkért, gyülekezetünkért és a testvéregyházakért. Te mindannyiunkhoz szólsz, és segítesz, hogy egységesen átéljük ígéd élő és ható erejét. Általa leleplezed bűneinket, feltárod tévedéseinket, és hirdeted a bűnbocsánat örömet. Így munkálkodj ma is, és ezután is közötünk, hogy megerősödjünk egymás elfogadásában, a hit, a remény és a szeretet ajándékában. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk az egész világért, annak rendjéért és békéjéért. Áldd meg mindenütt a jóakarató törekvéseket. Óvj meg minden veszedelemtől, természeti csapástól és inségtől. Légy a szegények, a rászoruló, a munkanélküliek és a reményt vesztek megsegítője. Engedd, hogy megértsük egymás hibáit, segítsünk a kijavításukban, hogy mindannyian egy közösségként tapasztalhassuk meg áldó szeretetedet. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk a szenvedőkért és a betegekért, az élet vége felé járókért. Különösen is azokért, akik saját gyengeségeik rabságában élnek, de nálad keresnek menedéket. Áldd meg mindazokat, akik segítik, ápolják, gondozzák őket. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

Erősíts meg mindannyiunkat abban a hitben, hogy igehirdetésünk és szeretetszolgálatunk nem hiábavaló. Add meg nekünk azt a bizonyosságot, hogy beteljesítéd ígéreteidet, és elhozod örök országotad szent Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

WWW.MYLUTHER.HU

HATVANAD VASÁRNAPJA – ZSID 4,12–13

Leplezetlenül

Isten beszéde, Isten ígéje. Hányszor és hányféleképpen láttam már forgatni. Szemem előtt van az egyik, számomra nagyon fontos lelkész, amint a kezével mutatta, ahogy lecsap az ige kardjával, de elmondta azt is, hogy a másik éle – itt visszarántotta a láthatatlan kardot tartó karját – hogy sebezheti meg ennek a fegyvernek a forgatóját. Ez a kép még akkor is sokat jelentett nekem, amikor tudtam, hogy itt nem kardról van szó, hanem valamiről, ami élesebb minden kardnál. A jelentés ugyanakkor kezdett eltolódni, egyre inkább valami ijesztő sebészkre vonatkozott. Iszonyatos sebeket láttam magam előtt, ahogy elképzeltem. Olyan metszéseket, amelyek az első pillanatban nem is látszanak, nem is fájnak, de rettenetesen mélyek, és pillanatok alatt megmutatják magukat. Akkor a fájdalom kibírhatatlan, minden kötés szakad, minden titok kitarul.

Így ezeknek a mondatoknak a súlypontja számomra egyre inkább ez lett: „...mindenki meztelen és fedetlen az ő szeme előtt.” Isten szava itt személy. Nem alany, állítmány, tárgy, nem kiejtett, leírt, megformált, hatásos vagy hatástalan beszéd, hanem arca van és tekintete.

Nem voltam katona, de voltam sorozáson. Egy idegen fiúkból álló, hosszú sorban mentem az orvosi bizottság elé. A végén teljesen le kellett vetköznünk. Volt, aki tréfával ütötte el a dolgot, mások úgy tettek, mintha ez lenne a természetes, hiszen ilyen a katonaság. Azt hiszem – ahogy visszaemlékezem a jelenetre sok év után –, mindenki ugyanúgy szegyenkezett, mint én. Megéreztünk valamit abból, hogy mit jelent kiszolgáltatottnak lenni. Leomlanak a személyiség védelmének utolsó falai is. Nem marad semmiféle rejtőzés. Ki kell állnunk, szé-

gyenletesen meg kell mutatnunk magunkat úgy, amilyenek vagyunk.

Végül a politika, a sors úgy hozta, hogy sok kortársammal ellentétben nem találkoztam többé a honvédséggel, de annak a napnak megalázottságát örökre hordozom.

Elrejtőzünk. Ez a rejtőzésünk hosszú tapasztalatok természetes reflexe. A csoport – legyen az nyáj, falka vagy horda – leggyengébb tagja veszik el elsőként. A jól alkalmazkodó, a sikeresen védekező a túlélő. Márpedig ebben az életben a legerősebb vágyunk nem az élés, hanem a túlélés. Rejtőzködünk Isten elől is. Rettegünk valami végső számadástól, azt hisszük, talán lehet halasztgatni az időt, hogy ne derüljön ki életünk pórosége. Valami mély megalázottság órájaként gondolunk az eljövendő utolsó ítéletre. Ki merné ezután Isten ígéjeként hallgatni a szószékről elhangzó gondolatokat, a Biblia érthető mondanivalóit? Ki merné kitérni élete szegényét? Bízunk abban, az talán csak beszéd, okoskodás, információ. Rejtőzködünk.

Néhány nappal ezelőtt olvastam egy egyszerű keresztény lelkipásztor édesapja temetésén elmondott mondatait. Az édesapa a hit hőse volt. Nagyon nehéz időkben nagyszerűen állt helyt. Fia, akit hasonlóképpen a lelkészi tartás jellemzett és jellemez, szomorú büszkeséggel beszélt apja életéről, megrendítő módon. Aztán, amikor utolsó óráiról szólt, egyszer csak ezt mondta szívbemarkolóan: „Már nem volt rajta a palástja, csak egy fehér lepedő. Nem láttam többé úgy, ahogy itt ismertem.”

Ezek a mondatok számomra még értékesebbé tették ennek az életnek emlékét, a fiú szavát az apáról. Bizony, a hit hőseivel is egyszer átgördül a beteghordó kocsi az intenzív

osztály küszöbén, hogy kezdetét vegye az utolsó földi lemeztelenítés.

Méltóságunk mindenképpen összemlik egy napon. Elérkezik az őszinteség, a lemeztelenedés órája. Amikor *Esterházy Péter* ír édesapjáról, aki ide került, arra gondol, most jó esély kínálkozik végre a beszélgetésre, de hiába, már nem lehet ráismerni, azt írja: nem apám. Talán igaz az, hogy keresztény emberként vágyunk erre az őszinteségre. Annyi álarc után végre, ha kényszerű módon is, azok lehetünk, akik lenni szeretnénk, és bár kényszerként éljük át ezt, félve készülünk rá, mégis ad majd valamiféle katarzist. A régi királyok azért keresztelkedtek meg csak halálos ágyukon, mert egész életükben vért ontottak. Ez pedig nem fért össze a kereszténységgel. Mi is szeretnénk úgy élni, ahogy akarunk, aztán – ha van erre módunk – így átadni magunkat Isten szavának, kitarulkozva, sebezhetően.

Aztán nehogy röhögést halljak – parancsolta annak idején gimnáziumi osztályfőnökünk –, mert azért lesz majd jelenet a nászéjszakáról is.

Zeffirelli Rómeó és Júliáját néztük meg az osztállyal. A filmben szereplő színészek a maguk 15–17 évével egyidősek voltak velünk. Franco Zeffirelli művészete ott csodát tett. Az amúgy kaján éretlenségre nagyon is fogékony osztályunk egyetlen beszélős nélkül, áhítattal nézte végig férfi és nő egymás előtti tiszta és bensőséges kitarulkozását. Régi idők voltak. A meztelenséget átjárta a szerelem, a bizalom és az odaadás szépsége. Az ősi titok, amely ember és ember közt leveti a szemérem és elrejtőzés fátylait, akkor egy gimnáziumi osztály magasztos élményévé lett.

A VASÁRNAP IGÉJE

Még egyszer: Isten ígéje nem fogalom. Nem kardként forgatható igazság, nem eldöröghető, elsuttogható, elrebeghető, elszónokolható retorika. Isten ígéje személy. Azok, akik látták, azt mondták: közöttünk lakozott. Azok, akik látták, a következő nemzedékekre hagyták a hit látását: boldogok, akik nem látnak, és hisznek.

Az, ami ebben a találkozásban történik, az nem az én akaratomon múlik. Tudom, hogy ki szól. Ismerem őt. Igaz, ez az ismeretem mindig is töredékes marad, mégis darabkaiban is elegendő a teljes élethez. Megteszi velem azt a csodát, amelyet ember és ember csak a legritkább intimitásban él át, a legnagyobb szeretet idején, a legönfeledtebb bensőségesség pillanataiban.

Lemeztelenít erőszakkal, kényszerűségből, kihasználva halandóságom törekénységét? Nem, itt más történik, igazi szép csoda. Kitarulkozik előttem, hogy én is tárulkozzam ki előtte. Nem félelemből, nem kényszerből, hanem bizalomból és odaadásból. Leveszem előtte életem szemérmét, kilépek rejtőzködésemből, azzá leszek, aki igazából vagyok. Összetörök minden addig biztosnak vélt támasz. Magabiztosságom porba hull. Ebben az ősi, édeni találkozásban értem meg, ki csoda ő, és megtalálom életem irányait is. Szegyenem boldogító. Elfogadtatom.

■ KOCZOR TAMÁS

Imádkozzunk! Megszégyenítően ismeresz engem. Én pedig erőtllenül, porba hullva ejtem ki, vallomásként: vallom, bánom, megbocsátottam, igyekezem, hiszek. Te pedig szavak nélkül hirdeted: megbocsátok mennyen és földön. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„A Szentírás többi könyve előtt a Zsoltárok könyvének az az erénye, hogy nem csupán mindennemű jót tanít és példázatokot nyújt, de a legékesebb módon, válogatott szavakkal mutatja és igazgatja, mint tart-hatjuk meg és teljesíthetjük be Isten rendeléseit; vagyis miként legyen jóra való az igaz hitű szív, és hogyan viselkedjék a jó lelkiismeret Istennel szemben a szerencsétlenségben, miként nyerjen vigasztalást és megerősítést. Summa, a Zsoltárok könyve valódi iskola, mivel a hitet és az Isten iránti jó lelkiismeretet tanítja, gyakorolja s erősíti.”

► *Luther Márton:*
Utószó
a Zsoltárok könyvéhez
(*Szita Szilvia fordítása*)

DSIDA JENŐ

Hálóing nélkül...

Föl-fölvetem és némán eltűnődöm, mi is lelt tegnap este engemet? Ruháimat már szálíg levettettem, még nem vettem föl hálóingemet, egyedül álltam, kissé tétovázva, szobámban, egyedül és meztelen s a villanyt aztán lassan elcsavartam. Irtózatos sötét lett. Esztelen és irgalmatlan, végtelen sötétség, este, melynek már szinte teste van, a pillanatok estek és zuhogtak és én dadogtam: – Késő este van, éjszaka is talán, s ki tudja, reggel virrad-e ily sűrű sötétre még és nem nyel-e magába mindörökre e kátrányos, fekete sűrűség?

Eszembe jutott minden, ami rossz volt, rossz gondolat, vers, csók, kihűlt falat és annyi régi, sápadt ismerősöm, ki messze van, vagy lent a föld alatt. És hirtelen és furcsán ráijedtem, hogy ami eddig élt, csak a ruha: kabát, kalap, harisnya és cipő volt, nadrág, nyakkendő, kesztyű és puha ing, mely fedez és véd a zord hidegtől, véd és takar magamtól engemet: jaj, elvesztettem minden szál ruhámat, önmagamat és védő ingemet.

Nem vagyok már senki tisztelt barátja, kit köszönteni illik, nem vagyok senki teremtett asszony szeretője, se lapok munkatársa nem vagyok, se kártyapajtás, törzsvendég a klubban, se szerkesztő úr többé nem vagyok, se vándor, aki meredélyre kaptat, se út, se cél – és költő sem vagyok, csak ember, aki minden idegével lágy takaró s melengető vacok után sír és csak áll a nagy sötétben s meztelenül Isten előtt vacog.

Reformáció.500

Megtartotta alakuló ülését a reformációi emlékbizottság

► **2017 jeles év lesz a világ protestánsainak életében, hiszen öt-századik évfordulóját ünnepeljük annak, hogy Luther Márton 1517. október 31-én ki-szögezte 95 tételét a wittenbergi vártemplom ajtajára. A Magyarországi Evangélikus Egyházban az évforduló eseményeiért felelős reformációi emlékbizottság múlt szerdán tartotta meg alakuló ülését az Északi Egyházkerület püspöki hivatalában.**

Id. Fabiny Tibor egyháztörténészként már évekkel ezelőtt javasolta, hogy idejében kezdődjék el a felkészülés a kerek évfordulóra, hiszen az ezzel

hajdani elnökére emlékezve, 2008-ban kezdeményezte a munkák összehangolását segítő megbeszélés összehívását. 2009-ben a különböző munkáágak képviselői tanácskoztak arról, hogy milyen munkákat kellene elvégezni a jubileumi felkészülés során. A Luther Szövetség a folyamatosan megjelentetett kiadványaival és konferenciáival kimondatlanul is megkezdte már a felkészülést a jubileumi évre.

A zsinat felhatalmazásával, az országos presbitérium megbízásából idén január 27-én kezdődött el a tényleges szervezőmunka. Az emlékbizottság elnöke *Fabiny Tamás* püspök, tagjai pedig az egyház különböző munkáágaiban tevékenykedő munkatársak.

Az alakuló ülést *Korányi András*

bileummal kapcsolatban már korábban felmerültek.

A bizottság tervbe vette többféle kiadvány – teológiai témájú kötetek mellett például lelkészi (tanítói) onomasztikon, evangélikus bibliográfia, egyházművészetet feldolgozó könyv stb. – megjelentetését, és szó esett kevésbé feltárt egyházi kérdésekkel kapcsolatos konferenciákról, vándorkiállításokról, sőt határokon belüli és Kárpát-medencei reformációi emléktúrák megszervezéséről is. A legfontosabb egyháztörténeti és dogmatikai műveket folyamatosan szeretnék digitalizáltatni és ily módon a nagyközönség elé tárni. A *reformáció.500* programsorozat szervezése hivatalosan – az 1610-ben tartott és az evangélikus egyházszervezet megalkulását jelentő zsolnai zsinatra

is emlékezve – idén pünkösdkor indul. A bizottság több ponton is szeretné bevonni a szervezésbe, illetve a lebonyolításba – egyházunk tagjai mellett – a református egyházat, és számít a határon túli és világi szakemberek segítségére is.

Mint ismeretes, egyházunk elnöksége még 2008 őszén pályázatot írt ki a reformáció jubileumi évének jelmondatára. A pályázat érvényes, de eredménytelen lett. Ezért

a reformációi emlékbizottság Fabiny püspök javaslatára elfogadta a *reformáció.500* (reformáció pont ötszáz) ideiglenes jelmondatot.

■ BODA ZSUZSA

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

kapcsolatos egyháztörténeti kutatások, a különféle kiadványok előkészítése, kiállítások megszervezése mind-mind többéves munkát igényel. Egyházunk gyűjteményi tanácsa,

egyháztörténésznek, a zsinat lelkészi elnökének bevezető áhítata nyitotta meg. A közel háromórás megbeszélésen először azok a javaslatok és tervek kerültek terítékre, amelyek a ju-

Messiás Lőrincen

Händel Messiás című oratóriumának első, karácsonyi részét adta elő az orosz-lányi evangélikus gyülekezet ének- és zenekara a pestszentlőrinci templomban január 31-én. A szót *Edelényi-Szabó Zsuzsanna* (szoprán), *Bardócz Erzsébet* (alt), *Baski István* (tenor) és *Korpás Ferenc* (basszus) énekelte. *Győri Gábor* esperes a Hallelujah-kórus előtt Jn 4,25 alapján tartott áhítatában a Messiásra mutatott, így az ige és a zene egyaránt róla szólt.

FOTÓ: MESZÁROS GÁBOR

A kórus egyébként 1962 tavaszán – néhány bibliaórás imádságának meghallgatásaként – alakult egy hajdúsági bányász, *Nagy Dániel* vezetésével. Az ő lánya, *Milán Zoltánné*, a jelenlegi karvezető a helyi zeneiskola tanára. A kórus tagjai között egyaránt vannak hivatásos énekesek és laikusok, orosz-lányiak és Oroszlányból elszármazottak, evangélikusok és más felekezetűek.

■ HULEJ ENIKŐ

HIRDETÉS

Bőjtj evangélikus lelkigyakorlat lesz Révfülöpön február 24–26. között az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban.

Szeretettel hívjuk mindazokat, akik kis közösségben, nagy csendben testi-lelki felüdülésre vágnak, és erre akár három nap szabadságot is ki tudnak szakítani. Gyülekezeti tagokat és lelkészeket egyaránt hívunk és várunk.

Bőjt a méregtelenítés alkalma, a lelki méregtelenítés nagy lehetősége. Mi vár az ide érkezőkre? Sok imádság, tudatos bibliaolvasás, beszélgetések, igetanulmányok, tartalmas csend, friss levegő és pihenés.

A lelkigyakorlatot vezeti *Gáncs Péter* püspök és *dr. Hafenschner Károly* lelkész.

Az alkalmat minimum tizenkét résztvevő jelentkezése esetén tudjuk megtartani.

Jelentkezni lehet írásban a 8253 Révfülöp, Füredi út 1. postai vagy a revfulop@lutheran.hu elektronikus címen.

Résztvételi díj teljes ellátással 12 000 Ft.

Boltívként összeköt

Szerencsés egybeesés volt, hogy január 22-e, a magyar kultúra napja a keresztény egység egyetemes imahe-tére esett. Kolozsvár magyarsága e két kiemelkedő alkalmat újra a zsúfolásig megtelt főtéri evangélikus templomban ünnepelte meg igazán méltó módon.

Ünnepszünk, talán első ízben a Trianon utáni történelemben, megtisztelte Románia kulturális minisztere. Az esemény díszvendégeként *Kelemen Hunor* beszédében kifejtette, hogy „a Himnusz ünnepe az értéktérítés ünnepe is. Azt az alkotást kell ma értékelnünk, amely megtartja közösségünket, tovább élteti anyanyelvünket, és amelynek köszönhetően környezetünk folyamatosan alakul, változik, gazdagabb és színesebb lesz.”

Nem kétséges, hogy a kultúra nehezen meghatározható fogalom. Számtalan definíció próbálja ilyen vagy olyan szemszögből megragadni a „kultúrajelenséget”. A tudományos értelmező szótárak számszerűsítve legalább negyven meghatározást tartanak számon. Egyik igen tetszetős és tág értelmű meghatározás volt az, amelyet Kelemen Hunor mondott: „környezetalkító, alkotó munka”.

Valóban, a környezet az ember, az emberi közösség élettere, annak alakítása, formálása pedig az ember alapvető igénye, életfeltétele. Az ál-

latokkal szemben, amelyek között a magasabb rendű fajok biológiailag determinálva ösztönösen alakítják környezetüket, az ember tervezetten, tudatosan és – tegyem hozzá – szabadon alakítja életterét, környezetét. Éppen ezért az emberi környezetről nemcsak tárgyi, anyagi, hanem szellemi, lelki értelemben is lehet és kell is beszélni.

A kultúra éppen lelki, szellemi dimenziójából eredően is „értékteremtő” alkotó cselekvés. Olyan értékalkotás, ahol – szemléltetésül a mitológia alakjait kölcsönvéve – a „prométheuszi érték” az anyagi, a tárgyi szint ötvöződik az „apollóni” szinttel, ami a szellemi, a spirituális érték, és ez együtt jelenti, képezi a kultúrát.

Nem véletlen, hogy kincses városunkban évről évre hagyományt teremtve a magyar kultúra napját a templomban ünnepeljük meg. Templomi istentiszteletünk lett, egyéb alkalmakat is ideszámítva, a város központi, fő ünnepe. Igehirdetésem-ben is próbáltam röviden válaszolni a kérdésre, hogy miért éppen egy templomban, miért igehallgatással, imával, dicsőítő énekkel adunk hálát Istennek azért, ami – a Németh László-i gondolatot felidézve – boltívként összeköt, mint a nemzet lényegi sajátja: a magyar kultúráért.

Azért, mert nekünk a hitvallás erejével, a hit meggyőződésével kell ki-

ÉGTÁJOLÓ

mondani – szemben egy divatos, progresszívnak titulált, minden esz-közzel támogatott, Isten nélküli, szekularizációs értékszemlélet agresszív diktatúrájával, mindennemű öncélúsággal és mindenható relativizmussal –, hogy a kultúra Isten ajándéka. Az emberi alkotó cselekvés gyökere, forrása is az élő Isten, egyben jele annak, hogy kultúra és kultusz összetartozik.

Mert amikor mind a templomból, mind a szellemi templomból kivitték Istent, elhitették önmagukkal, hogy Isten tényleg halott, és kizárólag az embert és az ember produktumát tekintették egyedül autentikus értéknek, akkor lényegétől fosztották meg a kultúrát. Óriási baj van ott, ahol az ember elszakad a transzcendens horizonttól – igazából redukálja önmagát.

Mert az alkotó szellemnek, a kreativitásnak elméletileg nincsenek határai, nyitott a végtelenre, keresi a teljességet, az összhangot, a harmóniát, az egyensúlyt. Célja a legfőbb, a teljes, tökéletes érték felfedezése, megvalósítása. Itt jelenik meg az

emberi alkotás drámájában az a nélkülözhetetlen valami, amit nevezhetünk istenélménynek, vallásnak, hitnek, inspirációnak. Ezért is elválaszthatatlan keresztény hitünk kultúránktól.

Ahol a transzcendencia, az Isten felé való nyitottság nem jelenik meg, ott a kultúra, legyen az tudomány, irodalom, zene, képzőművészet, etikai megnyilatkozás, valamilyen szinten megsérül, károsul, törést szenved. *Popper Péter* írja: „Ha egy kultúra tényleg istentagadóná válik, vagyis elszakítja saját erkölcsi szabályait Istentől, akkor belezüllik. Két-három generáció alatt morálisan tökéletesen tönkremegy.”

Miért a templomban? Azért, mert a templom, a hálaadó istentisztelet egyben az a jelképes hely, ahol bizonyosságot tettünk a keresztény magyar kultúra létjogosultságáról – nem keresztény gyökerekről, keresztény múltú kultúráról csupán, hanem az éppen aktuális, keresztény, hitbeli értékalkotásról, kultúráteremtésről beszélünk. A hit és kultúra igazi lelki ökumenéje, értékes szimbiózis volt mind az istentiszteletben, mind az ünnepi műsorban.

Prohászka Ottokár püspök gondolatait idézem fel: „A keresztény kultúra bennünk van, ha ott nincs, sehol nincs, mert kívül nem lehet. A keresztény kultúra a mi hitünk, a mi tuda-

tunk. A keresztény kultúra Krisztus világossága, melyben látunk célt, utat, eredményt, lelket s kötelességet; a keresztény kultúra az az értékelés, mellyel a pogány világot, a pogány gondolatot és érzést ártértékeltük; a keresztény kultúra a mi személyes, bensőséges viszonyunk az Úrral... Az ilyen kultúra, szellem és élet, erő és lélek, az tud embert talpra állítani s világot megreformálni. E keresztény, tehát vallásos kultúra gyúrta a magyar népet is. A kereszténység lett a magyar nemzet lelke, s kultúrája lett a vére. E lelkiségből élt; e lelkiséggel csatázott és dolgozott, e lelkiséggel nótázott, ringatta bölcsőit, s temette halottait.”

Akinek van füle a hallásra, az mindenképpen jó, ha elgondolkodik ezen, és ilyenkor, az eléggé mostohán kezelt magyar kultúra napjának környékén felteszi a kérdést, elsősorban önmagának: „Quo vadis, magyar kultúra?”

Adorjani Dezső Zoltán püspök Erdélyi Egyházkerület

HIRDETÉS

A házasság hete

A Magyar Evangéliumi Aliansz kezdeményezésére immáron harmadik alkalommal rendezik meg Magyarországon a *házasság hete* rendezvénysorozatot, amelynek célja, hogy Bálint napon és az azt megelőző héten a házasság intézményének fontosságára hívják fel a figyelmet a különböző felekezetekhez tartozó hívő emberek és civil szervezetek képviselői.

A 2010. év központi témája: *Kapcsolat – elköteleződéssel*.

Ennek a gondolatnak az elmélyítésében segít *Süveges Gergő*, a Magyar Televízió műsorvezetője feleségével, *Rudan Margittal* együtt.

A hét központi programjai, amelyekre minden érdeklődőt szeretettel hívnak és várnak a szervezők:

- Február 4., csütörtök 14 óra: Nyilvános sajtótájékoztató.
- Február 8., hétfő, 18 óra: A *Házasság és család* című könyv bemutatója (Új Ember Kiadó).
- Február 9., kedd, 18 óra: Beszélgetés Süveges Gergővel és Rudan Margittal az elköteleződésről, valamint *Gary Chapman Egymásra hangolva* című hangoskönyvének bemutatója (Harmat Kiadó). Az alkalom után Süveges Gergő dedikálja a kiadványt, valamint az *Apa-kép-írás* című kötetét (Helikon Kiadó). A beszélgetést vezeti: *Győri Virág*, a *Family* magazin főszerkesztője.
- Február 10–12.: A *házasság elköteleződés – dr. Pálhegyi Ferenc* előadás-sorozata esténként (február 10., szerda 18 óra: Elköteleződés a szeretetre • február 11., csütörtök 18 óra: Elköteleződés a hűsre • február 12., péntek 18 óra: Elköteleződés a megbocsátásra)
- Február 12., péntek 20 óra: Táncházt (a Pilinszky-kávéház programja). A táncház belépődíjas: diákjegy 500 Ft, felnőttjegy 800 Ft. Február 13., szombat 18 óra: *Farkas Zsolt és Várnagy Andrea* zongoraművész házaspár négykezes meglepetéskoncertje. A belépés díjtalan, de az est költségeire adományokat szívesen fogadnak a szervezők.

A február 4–13-i programok helyszíne: *Pilinszky János irodalmi kávéház (Budapest V., Váci u. 33.)*.

Február 14., vasárnap: Nyitott templomok napja. A Deák téri evangélikus templomban (V., Deák tér 4.) 14 és 17 óra között a betérő házaspárok megerősíthetik házassági fogadalmukat. • 17 órakor ünnepi istentisztelet, a jelen levő házaspárok – köztük a Süveges házaspár – újra megáldása. 18 órakor asztali beszélgetések Süveges Gergővel és Rudan Margittal a Deák téri gyülekezet nagyertermében.

HIRDETÉS

A Bibliai Házassággondozó Szolgálat csendesnapokat szervez házaspároknak a házasság hete alkalmával az alábbiak szerint.

- Budapesten a pasaréti református templomban (1026 Budapest, Torockó tér 1.) február 13-án 10 órától 15 óráig *Megbékélés Istennel, a házastársammal és önmagammal* címmel.
- Debrecenben a nagyerdői református templomban (4032 Debrecen, Bolyai u. 25.) február 12-től 14-ig *Kapcsolat elköteleződéssel* címmel.
- Bodrogon a „Jó az Úr” baptista gyülekezetben (7439 Bodrog, Kossuth u. 157.) február 13-án 14 órától 19 óráig *Házaspári csendesdelután* címmel.

További információk: honlap: www.bhsz.hu; e-mail: info@bhsz.hu; telefon: 20/919-3518.

HIRDETÉS

Segítsen
a haiti földrengés
túlélőin!

Magyar Ökumenikus Segélyszervezet

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet nemzetközi kötelékben már az első napokban megkezdte a segítségnyújtást Haitin – élelmiszerral, ivóvízzel, gyógyászati eszközökkel segítjük a földrengést túlélőket, elsősorban gyermekeket és anyákat. Segélyszállítmányt is küldtünk, melyet a szervezet jelenleg is a helyszínen tartózkodó munkatársai kísérnek végig, és személyesen felügyelik az adományok szétosztását, valamint újabb segélyezési terveket készítenek. A port-au-prince-i egyik gyermekkórház támogatása mellett iskolák újjáépítésében és további rekonstrukciós folyamatokban is részt kívánunk venni.

Honlapunkat folyamatosan frissítjük. A www.segelyszervezet.hu oldalon végigkísérheti segítségnyújtásunk aktuális híreit.

Az adományozni kívánó magánszemélyek és cégek felajánlásait az alábbi lehetőségeken juttathatják el az Ökumenikus Segélyszervezethez: Csekken vagy átutalással az **OTP 11705008-20464565** számlaszámra. On-line a www.segelyszervezet.hu oldalon lehet átutalni pénzzadományt. Csekket a **06 (1) 205 39 55**-ös számon lehet kérni. Köszönjük!

Az elkötelezettség kalandja

Beszélgetés Rudan Margittal a házasság hete jegyében

► **Tíz éve „már csak együtt vagyunk értelmezhetők” – Süveges Gergő Apa-kép-írás című könyvének e sora bátorított fel arra, hogy a házasság hete kapcsán egy-kükkal, a feleséggel, Rudan Margittal beszélgessek. Nagyon érdekelt, ki áll a jól ismert és közkedvelt televíziós mellett. Nem csalódtam: a látszólag visszafogott, mégis sugárzóan kedves fiatalasszony valóban másik fele Gergőnek. Elsőként mégis a kétségeiről faggattam őt. Biztos volt-e abban, hogy Gergő az igazi? Kérdésemet hallva kedvesen felnevetett.**

– Én alapjában véve nagyon racionális nő vagyok. Ezért is lepett meg, hogy Gergő iránt a „szerelem első látásra” érzését fedeztem fel magamban. Ez szokatlan tapasztalat volt. Ami aztán megerősített, sőt biztossá tett abban, hogy mi egymáshoz valóak vagyunk, maga az idő volt.

Közel öt éven át járunk együtt. Sok időt töltöttünk egymással, naponta találkoztunk. Egyre jobban megismertük egymást, és igyekeztünk is más és más élethelyzetben látni a másikat. Színházba jártunk, kirándultunk, a plébánia közösségébe mentünk együtt, árvaházban segítettünk, kórusban énekeltünk. Mindezen keresztül mérleghettük, hogy el tudjuk-e képzelni a másikat a társunknak. Emellett folyamatosan visszajeleztünk egymásnak. Elmondtuk, mi tetszett a másokban, vagy éppen azt, hogy mit tartottunk furcsának. Nagyon sokat beszélgettünk. Lassan pedig mindkettőnk számára kiderült, hogy életre szóló társat látunk a másokban.

– Mindketten imádkozó, hívő keresztények. Bizonyára ezért nem említette külön Isten vezetésének fontosságát a párvalasztásban.

– Attól kezdve, hogy felfigyeltem Gergőre, mindig az a gondolat volt bennem, hogy csak akkor szeretném ezt a kapcsolatot, ha az Úr-isten is így tartja jónak. Bár munkálkodott bennem a vágy, a nagy szerelem, azért megpróbáltam nyitott maradni annak a meglátására, hogy Isten szemében is kedves-e az együtt járásunk.

– Az esküvőjükre evangéliumi igeként a kánai menyegző történetét választották.

– Ez az evangéliumi szakasz nekünk nagyon sokat mond arról, hogy milyen szerepe van Istennek a hozzá ragaszkodó emberek házasságában. Tudjuk a történetből, hogy amikor az ifjú párnak elfogy a bora, akkor az Úr Jézus jön és segít. Ám nem úgy, hogy valami vacak lőrét vet oda a vendégeknek, hanem sokkal jobb itallal kínálja őket.

Azért választottuk az esküvőnkre ezt a történetet, mert mi ebben hiszünk és remélünk: ha a mi erőnk, bizakodásunk, jókedvünk, egymás iránti türelmünk elfogy, akkor az Úristen mellettünk lesz, és megadja azt a pluszt, többet, ami átsegít a nehézségeken. A házasság szentségi volta éppen ez: az Isten pecsétje a döntésünkre. Annak a tudatában élhetjük életünket, hogy Isten mindig mellettünk fog állni. Különös „kegyelemfolyamat” nyit meg a szentség. Úgy gondoljuk, ha nem lenne ott naponta az Isten kegyelmi ereje, a saját erőnk már rég kifulladt volna. Saját erőnkéből nem tudnánk fenntartani a házasságunkat.

– Az élet pedig tartogat próbákat, kísértéseket... Ön gyógypedagógia szakot végzett, és elárulta, hogy nagyon fontosnak tartja a hivatását. Most azonban négy pici gyermekkel otthon van édesanyaként, háziasszonyként, miközben férje reflektorfényben áll, karriert fut be. Nem érzi magát háttérbe szorítva?

– Így igaz, nagyon izgalmasnak találom a hivatásomat. Néhány évig gyakorolhattam is. Ám mindig is tudtam, hogy ha gyermekeink születnek, akkor majd az lesz az elsődleges felada-

tom, hogy velük legyek. Tény, ezt nem mindig könnyű elfogadni, hullámzó érzésekkel jár. Van, hogy nem okoz gondot a bezártság, ám néha belülről feszít, hogy a világ egy részéből ki vagyok zárva. Átsegít azonban a mélypontokon az, hogy tudom, a gyermekeimnek most ez a jó. Nekik is, a férjemnek is arra van most szükségük, hogy rendet, biztonságot, nyugodt életet teremtsék körjük. Gergő a munkája mellett a családban is igyekszik teljes mértékben szerepet vállalni. Ha azt látnám, hogy változik, hogy kezd eltávolodni tőlünk, akkor az nehéz lenne.

– A férje bizonyára megosztja Önnel a munkájával kapcsolatos gondokat...

– Az ő munkája kint, a világban zajlik, az enyém itthon, bent. Mindketten küzdünk a feladataink szépségeivel és nehézségeivel, de nem egymástól eltávolodva, hanem – ha külön-külön is – egymásért. Mert a család számára ez a jó.

– A média világában sok a szabadosan gondolkodó ember. Ott is vannak olyan nők, akik nem tisztelik más házasságát. Nem félti a férjét, hogy ebben a környezetben egyszer elcsábul?

– A férjemnek a munkahelye nem az élete. A barátai, az a közösség, amelyben mozgunk, nem a média világából kerül ki. Úgy látom, elvégzi a munkáját lelkesen, örömmel, de a szíve nem marad ott. Az itthon van nálam, a gyerekeknél meg a barátainknál. Ez engem megnyugtat. Igaz, ez őt még nem védené meg a „rá hajtó” kolléganőktől. Ám az esetleges kísértések között megtartja őt az, hogy a házasságunkat ő is komolyan gondolja, Istentől rendelt ajándéknak, szentségnek tekinti. S amíg ő nem gondolja másként, addig én felvértezve érzem magamat a félelmek, a féltékenység ellen. Harmadszor pedig: imádkozni sosem árt. Biztos előfordul az ember életében olyan kísértés, ami meghaladja az erőnket. Hiszem, hogy ilyenkor, ha kérjük – a kánai menyegző történetéhez hasonlóan –, az Úristen segítségünkre jön.

– Rendkívül bizarr képpel élve a házasságot Ön a halálugráshoz hasonlította. Tudom, nem a veszély voltát akarta ezzel kiemelni, hanem azt kívánta hangsúlyozni, hogy két ember közös élete tulajdonképpen hallatlan nagy kaland.

– Ez így van. Csodálatos kaland. Aki vállalkozik az „ismeretlenbe” ugrásra, az egy szenzációs világba csöppen, a feltétel nélküli bizaloméba. Fantasztikus szabadságot ad, hogy tudjuk egymásról: a másik döntött mellettem. S mivel megbízhatunk e döntésben, ezért bátran lehetünk nyitottak egymás iránt. Öszintén kitarthatjuk a lelkünk minden szépségét és bugyrát egymás előtt, tudva, a másik úgy fogad el, ahogyan vagyok.

A szentségi házasságban a kapcsolat nincs feltételekhez kötve. Lehetek olykor rosszkedvű, elviselhetetlen, bármilyen hisztis, akkor is tudom, hogy a férjem szeret, elfogad, és nem azon gondolkodik, hogy hol cserélhetne le. Vagyis az ember lehet önmaga. Nem kell szerepet játszania, viselkednie, megfelelnie... Ilyen biztonságot sehol máshol sem kaphat az ember, csak a házasságban. Ahol megvan az a biztos tudat, hogy elköteleztük magunkat egymás mellett. Ha esik, ha fúj, bármi lesz is, mi együtt akarunk maradni, mert összetartozunk, döntésünk örök életre szól. És ez boldoggá tesz mindkettőnket.

■ B. PINTÉR MÁRTA

Tormay Cécile és a Napkelet

Egy tüneményes diákpályázat margójára

► **Schöppflin Aladár** író, irodalomtörténész 1940-ben megjelent, *Búcsú a Napkelettől* című elégikus írásából idézek: „Szép csendben, búcsúztatók és gyászszertartások nélkül, kimúlt a Napkelet, havonként megjelenő irodalmi és kritikai folyóirat. Tormay Cécile alapította 1923-ban. (...) Bevallott célja az akkor úgynevezett keresztény megújulás irodalmi szolgálata volt, s be nem vallottan a Nyugat ellensúlyozása. (...) Tormay Cécile előkelő szelleme nem engedte, hogy folyóirata fölösleges polémiákkal s az akkor divatos politikai jelszavak hangoztatásával szálljon ellenünk harcba. Irodalmi súlyával akart hatni. Meg kell állapítanunk, a tónusa előkelő és írókhoz méltó volt.” A méltató sorok a *Nyugatban* jelentek meg, abban a folyóiratban, amely indulása, 1908 óta a századelő radikális nemzedékének adott fórumot. Az irodalmi érték jegyében szerkesztett jeles folyóirat sokak szerint mellőzte a nemzeti sorskérdések taglalását, ami Trianon után különösen fájó jelenség volt. Schöppflin Aladár, az örök békítő, aki többször hangoztatta, nincs jobboldali és baloldali irodalom, csak értékes, színvonalas irodalom létezik, szóval Schöppflin búcsúszavait – bár az ellenoldalról érkeztek – őszintének és igaznak kell tekintenünk; a *Napkelet* megszűnésével egy újabb csillag hullott le a magyar irodalom egéről.

hettünk a diák éleslítására. Az a novellai mondat, mely szerint „A csók a szóval szót: a megmondhatatlan megmondása” – a diák olvasatában – Tormay Cécile stílművészetének esszenciája.

Idézet az egyik dolgozatból: „Megdöbbenéssel olvastam azokat a mondatokat, amelyekben »szembeszállt« Trianonnal. A mai napig érzékenyen érint ez a kérdés, hiszen erdélyi vagyok; családom egy része átélte az akkori szenvedéseket. Kislány koromban esti mese helyett sokszor hallgattam erről történeteket. Nagypapám nyíltan vállalta véleményét: függetlenséget akart Erdélynek. Nem volt ezzel egyedül, de ebben a kérdésben nem dönthetnek egyszerű emberek. Sokan beletörődtek a sorsukba. Büszke vagyok a családomra, a gyökereimre. Tisztelem azokat, akik sokat tettek az emberekért, a hazájukért. Tormay Cécile-ről mindezeket elmondhatjuk.” (Klebsberg azért is sürgette a *Napkelet* létrejöttét, mert mint vallotta: „Az olvasóközönség megszervezése ma különösen fontos feladat, amidőn a Felvidék és Erdély művelt magyarságát elveszítettük.”)

Tormay Cécile a folyóirat leendő olvasótáborát a tudásra szomjazókban és a középosztály értelmiségében vélte felfedezni. Fontosnak tartotta az ifjúság megnyerését is. Az egyik pályamű szerzője pontosan utánajárt annak, hogy – mai szóval élve – e célközönségnek mit kínált a szerkesztőség, miután (ahogy a lap egyik szerzője írta): „A budapesti irodalom jóformán csak két hangon beszél, a pénz és az erotika hangján, és az úgynevezett egyéni boldogság jogával rátiport az emberi közösség érdekeire.”

Volt diák, aki arra is felfigyelt, hogy a vidéken élő írók és történészek jelentős szerepet kaptak a folyóiratban. E tekintetben a *Napkelet* volt az egyedüli; Szeged, Debrecen, Miskolc, Pécs más városok íróit, művészeit is bekapcsolta a műveltségterjesztés hazafias áramkörébe. *Eckhardt Sándor*, *Németh László*, *Biró Lajos*, *Oláh György*, *Szentmihályiné Szabó Mária*, *Reményik Sándor*, a fiatalabb nemzedék soraiból *Hamvas Béla*, *Szerb Antal*, *Thurzó Gábor*, *Keresztury Dezső* és még sokan mások publikáltak a lap hasábjain.

A remek stílusban megírt, nagy felkészültségről tanúskodó verseny-munkákból kiolvasható: Tormay Cécile életmintát kínál, jelentős író, mellőzése méltatlan. A *Napkelet* pedig fennállása során mindvégig feladatának tartotta, hogy kulturális, majd politikai síkon is választ keressen arra a kérdésre, hogy hogyan őrizheti meg nemzeti identitását egy kiszolgáltatott helyzetű kis ország.

■ PÁRKÁNY LÁSZLÓ

A bevezető sorokat felütésnek szántam. Ugyanis a közelmúltban a folyóirat és létrehozója, *Tormay Cécile* egy nemes vetélkedő témája volt. Az alapötlet az író és munkássága emlékéért ápoló *Jobbágy Évától* és a Klebsberg Emléktársaságtól származott.

A versengésnek – stílusosan – a Klebsberg Kultúrkúria adott otthont. (Nem mellékesen megjegyzendő, hogy a *Napkelet* című folyóirat szellemi és anyagi inspirátora a kor kiváló kultuszminisztere volt.) Több mint harmincan jutottak az elődöntőbe, olyan tizenhat-tizenhét esztendő diákok, akik életükben nem hallottak Tormay Cécile-ről, ám vették a fáradságot, és könyvtárról könyvtárra haladva leemelték a polcokról azokat a ritka példányokat, amelyek a negyvenes-ötvenes évek fordulóján nem kerültek máglyára vagy tiltólistára.

De ki is volt Tormay Cécile, a huszadik század fordulóján és a két háború között alkotó író? Kivételes adottságait az is bizonyítja, hogy már negyvesztendő koraiban olvasott, tízennégy évesen már érettnek mond-

Színes, elragadóan érdekes „úti-élménybeszélései” Olasz- és Görögön szépségeit tárták fel, majd az őszirózsás forradalom után toll alá fogta a forrongó magyar világot, és *Bujdosó könyv* című naplóregényében számot adott a polgár, a birtokos, az istenhívó, a szegény ember szenvedéséről és megtöretéséről.

Legjobb alkotói korszakában kapta a megbízatást *Klebsberg Kunótól* a *Napkelet* létrehozására. A folyóirat 1923 januárjában indult hódító útjára; 1937-ig az életre hívó szerkesztette. Tormay Cécile 1937-ben halt meg, sajnálatosan türelmetlenül; nem várta meg, hogy megkapja a Nobel-díjat, amelyre munkásságáért felterjesztették. Egy nagy formátumú történelmi regény, a három kötetre tervezett *Az ősi küldött* utolsó fejezetei már egyik munkatársa írta meg, Tormay jegyzetei alapján. A könyv a tatárjárás idejébe kalauzolja az olvasókat; a kelet és nyugat közé szorult magyar királyság „kiútkeresésének tragikumát” vázolja fel.

E dióhéjba sűrített életrajzot azért írtam le, hogy érzékeltessem: milyen hatalmas terepet kellett pásztázniok a versenybe lépő diákoknak. A zömében egyházi iskolák tanulóit (pedagógiai tanulmányírók egyszer arról is számot adhatnának, hogy a kutatást, a magánszorgalmat és az összefüggések felismerését feltételező pályázatokra miért e tanintézetek diákjai hajlamosak jelentkezni elsősorban) kitűnő dolgozatokkal startoltak. Volt olyan tanuló, aki a könyvtárak jelenlegi „Tormay-könyv-állományáról” adott hírt, tágitva a kört székeludvarhelyi és szatmárnémeti bibliotékák faggatásával. Egy másik diák pedig lefényképezte és értelmezte az író nő budapesti lakóházainak, vidéki bujdosásának színtereit.

A pályamunkák egyikében kiemelt betűkkel szerepelt a kérdés: Tormay Cécile miért nincs benne a kötelező kerettantervben? Aztán jött egy meglepetés: a versenyző diák – kilépve a *Napkelet* tartalmi elemzéséből – egy látványos ugrással eljutott *Herczeg Ferenc Új Időkjéig*, összehasonlítva a folyóirat és a hetilap „nemes”, illetve „ó”-konzervatívizmussal.

Egy másik versenyző azt elemezte, hogy a német, a horvát, a szerb, az olasz és orosz (van az írónőnek egy tüneményes karácsonyi novellája – az *Ő volt!* című –, amelynek oroszok a szereplői) férfiak és nők miért szerepelnek Tormay Cécile tématarában. A *mesekönyv kis hercegnője* című novella elemzését olvasva felfigyel-

Mese, mese, Biblia

Ki ne emlékezne arra, mennyire szerette kisebb-nagyobb gyermekkorában a meséket? Azt a mesét is, amikor anya vagy apa felolvasott egy réges-régi könyvből, de azt talán még sokkal jobban, amikor nagyanyó sebtiben kötényébe törölte a kezét, leültetett maga mellé a sámlira, és már ágaztak-bogaztak-virágoztak is szájából a szavak: Egyszer volt, hol nem volt... Rádadásul nemcsak a jól ismert Jancsiról és Juliskáról, boszorkányokról és sárkányokról hallhatunk tőle, hanem szájtátva figyelhetjük saját történeteit is: Himmelinchenről, a furfangos törpéről, a három ázott pillangóról vagy a bababólról, ahol éjszaka megelevenednek a játékok...

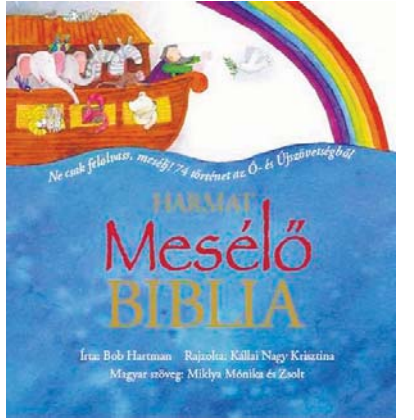
Minden gyermek szereti a mesét, ezért a mese sokszor a legmegfelelőbb eszköz lehet szülők, nagyszülők, pedagógusok kezében. A mesék által tanultuk meg, hogy nem szabad feladni a reményt, hogy jótett helyében jót várhatunk, hogy nem mindig a legnagyobb a legerősebb, hogy többet ésszel, mit erővel. A mesék segítettek elhiteni, hogy mi is lehetünk daliai vitézek vagy tüneményes királykisasszonyok. A mesék gyakran megmutatták a helyes utat, amelyen elkerülhető a gorombaság, az önzés, a veszekedés.

A Harmat Kiadó remekbe szabott kötete – és a kiváló segédanyagok – ezúttal a Bibliát meséli el, a bibliai történeteket ismertetik meg az óvodás, kisiskolás korú gyermekekkel úgy, hogy elkerüljük akár a gügyögés, akár a negédesség, a hamisság csapdáját, amelyekkel hasonló célú kiadványoknak sajnos gyakran találkozhatunk. Az alkotóknak sikerült, ami csak keveseknek: gáncsot vetettek az esztétikai Gonoszra, a giccsnek, amely gyakran épp a látszólag szenten keresztült támadja gyermekeink lelkét.

Mert a *Mesélő Biblia* alkotói jó értelemben vett profi gyerekbarátok. *Bob Hartman* műzeumpedagógusként varázsolja el a kis múzeumlátogatókat. A *Miklya házaspár* nemcsak népes családot nevel, hanem társasjátékok és gyermekkönyvek készítésével a hit, a Biblia világát ismerteti meg gyerekek sokaságával. *Kállai Nagy Krisztina* pedig a legsikeresebb, legnépszerűbb gyerekkönyvgrafikusok közül való. Nem véletlen, hogy nem illusztrátornak nevezzük, hiszen festményei úgy keltik életre a szöveget, hogy eközben a könyv egyenrangú alkotóelemeivé válnak. A gyönyörű kiviteli, kemény táblás *Mesélő Bibliát* éppen az ő színes, ritmikus-expresszív, lényegre törő képei által láthatjuk mesekönyvnek, még inkább: mesélő vagy meséltető könyvnek.

A bibliai személyeket és történeteket a kortárs fogalmazásmód, a gyakran gyermeki látószög és a gyermekien őszinte hang vagy a bárány-

és tallérszámláló mondókák hozzák közel a kis hallgatókhoz. Ebben a Bibliában talán semmi sem ijesztően idegen vagy félelmetes. A paradicsomból való kiűzetéskor Isten nem haragosan, inkább szomorúan köszön el Ádámtól és Évától: „Viszontlátásra”. Már a keresztre feszítés története fo-

lyamán értesülünk arról, miért is történt mindez a rettenet: „Hogy halálával jóvátegyen minden rosszat, amit az emberek valaha is elkövettek.” Húsvét hajnalán pedig a „madarak egyszer csak énekelni kezdtek. A nap nagyra nyitotta fényes szemét. Ilyet még ő se látott.”

A történetmesélés pontos, ám a *Mesélő Biblia* nyelvvezete egyszerű és nagyon kedves, megfelelő helyeken pedig még a humort sem nélkülözi.

„– Hé, te – szolt a langaléta –, adj nekem egy kis maltert!

– Milter? – horkant fel a köpcös. – Milt malt ter tortör? (Vagyis: Mi van? Mit beszélés?)

Isten megint kuncogni kezdett. Tetszett neki a dolog.”

Talán mindenki felismeri: az idézet a bábeli történetből való.

A *Mesélő Biblia* hangoskönyvváltozatán *Rudolf Péter* háromgyermekes édesapa mondja a legjobb mesemondók hangján a bibliai történeteket. A csomag harmadik eleme pedig egy játéktár, amely a hetvennégy történet játékos, közös feldolgozására

ad remek ötleteket – hittanórán, óvodában, családi együttléteken.

Ám-bám lezöket, nedmin zölös gmemm ganyzölüs... Az egyik bábeli nyelven ez annyit tesz: a könyv szülőknek és nagyszülőknek kötelező, hitoktatóknak pedig melegen ajánlott.

■ ZÁSKALICZKY ZSUZSANNA

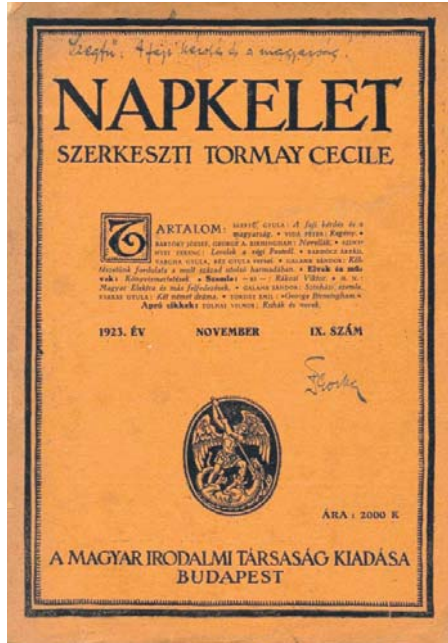
Bob Hartman: Mesélő Biblia. Magyar szöveg: Miklya Mónika – Miklya Zsolt, rajzolta: Kállai Nagy Krisztina. Harmat Kiadó, Budapest, 2008. Ára 3500 forint. • Miklya Lukszányi Mónika – Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához. Harmat Kiadó, Budapest, 2008. Ára 1500 Ft. • Mesélő Biblia – 74 történet az Ó- és Újszövetségből gyerekeknek. Hangoskönyv, felolvassa Rudolf Péter. Harmat Kiadó, Budapest, 2009. Ára 3500 Ft.

HIRDETÉS

Kapcsolat és kommunikáció

Előadás-sorozat 2010 tavaszán hétfő este 18 órakor a Ráday Kollégium dísztermében (Budapest IX., Ráday u. 28.). Előadó: *dr. Pálhegyi Ferenc*.

- Február 15.: *Halló- és látószerv a szív?*
- Február 22.: *Kapcsolatillúziók*
- Március 1.: *Mosolyzünet – szabadulás magánzárkákból*
- Március 8.: *Tüzes nyilak – gyilkos szavak*
- Március 22.: *A hazugság színskálája*
- Március 29.: *Érdemes hallgatni?*
- Április 12.: *Áldásüzenetek*
- Április 19.: *Isten kommunikációs csatornái*

hatta magát, s alig múlt tizenöt esztendő, már megírta első regényét. A kisenemesi családból származó író első jelentős műve, az *Emberek a kövek között* című regény 1911-ben jelent meg. Egy horvát lány a főszereplője, aki egy hajdan Magyarországhoz tartozó sziklás vidéken, a tengerig futó magyar államvasutak őrházainak egyikében élt, s tragikus nagy szerelem tetőzte be életét.

Következő regénye (ez 1914-ben látott napvilágot) *A régi ház* volt, amelyben három nemzedék embert próbáló küzdelmének kísérte nyomon, szikrázóan eleven stílusban, elragadó női meglátásokkal és versbe illő lírával. *Thomas Mann Buddenbrook-jához* hasonlítható a mű.

Légy óvatos!

Azon gondolkodtam a 148-as autóbuszon, hogy miként jelenik meg a közélet, a politika a Bibliában. Talán Nehémiásnál tartottam, amikor megtörtént. Velem is. Betörést már kétszer éltem át, zseblobást most másodszor. Megfosztottak hét darab igazolványtól és mindkét bankkártyámtól. Késpénz nem volt közöttük.

Persze, amint lenni szokott, a ténnyel csak otthon szembesültem, mintegy két óra múlva. Sikertült a történeteket visszaidézni, és a lopás módja, stratégiája világossá vált. Első utam a rendőrségre vezetett. Felvették az ismeretlen személy elleni feljelentési jegyzőkönyvet.

A rendőrségről hazaérve bekapcsoltam a számítógépet, hogy letiltsam a bankkártyáimat. Az egyiken 30 528 forint volt eredetileg, a másikon, mivel késett a fizetésem utalása, csupán 85 forint. Akkor láttam, hogy az első kártyán már csak 528 forint van, harmincezer valaki leemelt. Két nap múlva a számlatörténetet megnézve informálódtam a bank címéről, amelynek automatáján elvégeztek a kétlépcsős tranzakciót. Először öt-, azután huszonötezer forintot emelt le a tolvaj.

Megörültem, gondolván, ez az információ fontos a nyomozáshoz. Hiszen a tranzakciókról videofelvételek készülnek, amelyek kiegészíthetik a jegyzőkönyvbe mondott személyleírást. Rohantam tehát a rendőrségre. De nem az fogadott, amire számítottam. Az ötven év körüli hölgy, amolyan hivatalnokféle, egyáltalán nem örült. Mindenáron arról akart meggyőzni, hogy teljesen értelmetlen az új bejelentésem, a rendőrség teszi a dolgát az én igyekezetem nélkül is.

Nem hagytam magam. Többször is elmagyaráztam neki, hogy engem a harmincezer forint hiánya nem juttat koldusbotra, nem magamért teszem, amit teszek. Nem önző, hanem közéleti

szempontok motiválnak. Nem mindegy, hogy hány ember károsul a jövőben, s hogy milyen a főváros közbiztonsága. De ő továbbra is értetlenkedett. Kérésemet, hogy szívesen beszél-nék az ügyeletes tiszttel, arra hivatkozva, hogy szükségtelen, megtagadta. Bennem pedig erősödni kezdett a gyanú. A rendőrhölgy mentalitása három dologra utalhat: vagy összejátszik az alvilággal, vagy életem leglustább emberével állok szemben, vagy egyszerűen csak buta. Húsz perc huzavona után annyit elértem, hogy kitölthettem egy űrlapot, amelyet végül – kényszeredetten – hivatalosan átvett.

Rossz szájjal mentem haza. Figyeltem magamra, arra, hogy miféle belső lelki folyamatok zajlanak bennem. „Szolgálunk és védünk”, „szolgálunk és védünk”, „szolgálunk és védünk” – visszhangzott bennem a rendőrség szlogenje. Elgondolkodtam. Lehetséges, hogy van a történetben valami ördögi motívum? Hiszen a bibliaolvasó ember tudja, a sátánra jellemző az, hogy a „világosság angyalának öltözik”. Majd azt is észrevettem, hogy a zsebtolvajok „becsülete” egyetlen vonatkozásban felértékelődött bennem. (Micsoda relativizmus!) Ők ugyanis legalább következetesen és elszántan azt teszik, amire vállalkoztak. No de ez a hölgy...?!

Istenben megnyugodva hunytam le este a szemem. Gondviselésé lenyűgöz: arra, hogy a fizetésem átutalása késett volna, korábban nem volt példa. Most éppen ez a rendkívüliség akadályozta meg a sokkal nagyobb veszteséget. És a hálaadás mellett most azért imádkozom, hogy ne essek az általánosítás vétkébe. Csupán egy emberben, csak egyetlen közalkalmazottban csalódtam. Hogy az ismeretlen tettesből ismert lesz-e, nem tudom. Az én közéleti felelősségem eddig tartott.

■ LÁZÁR ATTILA

Bűnmegelőzési tanácsok

Az időskorúak sérelmére elkövetett cselekmények legnagyobb része vagyon elleni bűncselekmény. Ezek közül is elsősorban lopás (alkalmi lopás, zseblobás, betöréses, besurranásos, trükkös, pénzváltásos lopás, kórházi lopás), csalás, sikkasztás és rablás áldozatává válnak ezen korosztály tagjai.

Az elkövetők a bűncselekmények során azt használják ki, hogy az áldozatok jószívűek, hiszékenyek, egyedül élnek. Az óvatlanság, a túlzott bizalom még mindig gyakori áldozati magatartás. Az idős emberek korukból, egészségi állapotukból, életmódjukból, szokásaikból, hiszékenységből adódóan könnyebben megteveszthetők.

A biztonság nagyon sok esetben nem pénz, sokkal inkább óvatosság, odafigyelés kérdése!

Személyi biztonsága és értékei védelmében az alábbiakat javasoljuk.

Mit tehetünk zseblobás és alkalmi lopás elkerülése érdekében?

- Bevásárlását lehetőség szerint nappalra időzítsse!
- Kerülje a zsúfolt helyeket a bevásárlóközpontokban, piacon, tömegközlekedési eszközökön, mert ezek a zsebtolvajok számára ideális terepet jelentenek!
- Vásárláskor ne tegye táskáját, pénztárcáját a pultra!
- Értéktárgyait, pénztárcáját, bankkártyáját, mobiltelefonját, iratait ne tegye táska, kosár tetejére, annak külső zsebébe, azokat belső zsebben helyezze el vagy olyan zárható táskában, melyet szorosan testközelben tart!
- Soha ne tartsa bankkártyája mellett PIN azonosító kódját, mert ennek ismeretében a tettes akár hitelkeretét is felveheti valamely ATM automatából!
- A pénzkiadó automata által kiadott kontrollszelvényt vegye magához, mert számos információt tartalmaz számlájáról!
- Ha a közelében gyanús viselkedést tanúsító személyek jelennek meg, ellenőrizze értékei meglétét, és ha tetten érte a zsebtolvajt, hangoosan kérjen segítséget a közelben tartózkodóktól! Ne szálljon szembe a támadóval!

- Ha iratok mellett lakáskulcsot is elvittek, sürgősen cseréltesen zárat otthonán!
- Ha bankkártyáját vitték el, mihamarabb tiltassa le!
- Elutazáskor fokozottan vigyázzon értékeire, mert pályaudvarokon, vonatokon jellemzőek a csomaglopások!
- Le- és felszálláskor ügyeljen táskáira, ne bízza őket ismeretlenekre!
- A vállra akasztható táskát ne csapja a háta mögé, hanem tartsa a teste előtt vagy szorosan a hóna alatt, így észrevétlenül senki nem nyúlhat hozzá.
- Idegen kérésére ne váltson fel pénzt!

Mit tehetünk besurranásos lopások megelőzésére?

- A besurranásos lopásokat jellemzően családi házaknál és földszinti lakásoknál követik el, ezért célszerű rácsot felszerelni a földszinti ablakokra, a bejárati ajtót pedig zárva tartani akkor is, ha otthon tartózkodik! A kapu, bejárati ajtó zárjában soha ne hagyja benn a kulcsot!
- A ház ablakait, melléképületeit tartsa zárva, ha elmegy otthonról! Otthonának kulcsait ne rejtse el az ajtó közelében, az elkövetők ismerik a „dugi” helyeket!
- Bejárati ajtajára szereltesen megfelelő biztonsági zárat!
- Ha csengetnek, ellenőrizze, ki keresi, használjon széles látóköri optikai kitekintőt!
- Ajtaját ne társa ki idegennek! Gondolja át, indokolt-e az idegen jövetele, miért kér iratot, értéket, pénzt öntől! Kérjen igazolványt, ellenőrizze azt, illetve a megadott telefonszámot, közben ne engedje be az idegent!
- Ne tartson otthon 100 000 forint feletti összeget, tegye inkább bankba!
- Az értékeiket ne hagyja elől, zárja el, lehetőleg lemez- vagy pénzkazettákba! Ha rajtakap egy besurranó tolvajt, a helyzetet mérlegelve gondolja át, hogy szembeszáll-e vele.
- Legyen jó viszonyban szomszédjaival, ha Ön is figyelmet szentel nekik, ők is jobban fognak figyelni, ha segítségre volna szüksége.

Elérhető segítség: 107, 112

„Szolgálunk és védünk”

Beszélgetés Oláh László őrnaggyal, a BRFK Bűnmegelőzési Osztályának vezetőjével

► **Valljuk meg, nem túl szívesen találkozunk a rendőrséggel. Mert az az esetek legtöbbszörében azt jelenti, hogy vétettünk valamely közlekedési szabály ellen, baleset vagy éppen bűncselekmény áldozataivá váltunk. A rendőrség kifejezés sajnos „nem hordoz pozitív üzenetet” – idézte angol kollégája furcsa megfogalmazását Oláh László, a Budapesti Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztályának vezetője. Az őrnaggyal annak kapcsán találkoztam, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság akciót indított az idősebb állampolgárok biztonságának megőrzése érdekében. Ebben a bűnmegelőzési munkában számítanak a történelmi egyházak közreműködésére is, hiszen leginkább a keresztény közösségekben találkozhatunk aktív nyugdíjas korúakkal.**

Oláh László – rációfalva angol kollégájának szavaira – rendkívül pozitív benyomást tett rám. Civil ruhában, őszinte nyitottsággal fogadott a Millenáris Park egyik pavilonjában, ott, ahol – február 7-ig – a népszerű bűnügyi filmsorozat, a *CSI – A helyszínelők* alapján készült interaktív vándorkiállítás látható.

– Az amerikai szervezők mindig felkérlik a helyi rendőri szerveket is, hogy mutassák be munkájukat. Így van jelen a Budapesti Rendőr-főkapitányság bűnügyi helyszínelőinek bemutatója is a kiállításon. Igaz, a mi tárlatunk ingyenesen látogatható! – mondja az őrnagy. – *Itt a vendégváró szobában – ahol most beszélgetünk – fotókkal illusztrálták, milyen volt a rendőrség régen, és milyen ma. Szembeötlő a változás, különösen a technikai eszközök tekintetében. Vajon Ön mit mondana, korszerű rendőrségünk van?*

A SZERZŐ FELVÉTELE

– Nincs miért szégyenkeznünk. Technikai eszközeink talán nem csillognak annyira, mint a filmekben, de megbízhatóak, s nemhogy európai, hanem világszínvonalúak.

– *A korszerű rendőrség bizonyára nem csupán műszaki felszereltséget igényel...*

– Nagyon nagy szükségünk van arra is, hogy az emberek bizalommal forduljanak hozzánk. Nemcsak itt Magyarországon, hanem egész Európában küzd a rendőrség azért, hogy hiteles legyen. A jól ismert jelmondatunkon kívül – „Szolgálunk és védünk” – bevezettünk egy újabb szlogent is: „Biztonság-bizalom-becsület”. Ez utóbbi azt is jelenti, hogy nem titkolhatunk el semmit az állampolgárok elől, a hiányságainkat is őszintén fel kell tárunk. A modern rendőrséghez hozzátartozik az átláthatóság.

Talán nem is sikerült mindent jól kommunikálnunk eddig, mert sokakban még mindig hamis kép él a munkánkról. Egy-egy ügy kapcsán panasz érkezik hozzánk, mondván, hogy a rendőrség nem tesz semmit. Ez nem igaz. Nincs olyan ügyirat, feljelentés, amely nyomozás nélkül az irattárban landolna. Mindent kivizsgálunk, és sokszor akkor is folytatódik a munka a háttérben, amikor látszólag lezárul egy akta.

– *Egyházi lapunk néhány hete írt arról az idős férfiről, akit több éven át „csicskázattak”, azaz ingyen dolgoztattak egy szabolcsi tányán. Nem tehetett volna ez ellen a rendőrség?*

– A rendőrségnek nem feladata, hogy ellen-

őrizze a magángazdaságokat, családi vállalkozásokat. Legtöbbször úgy van, hogy egészen más szabálysértési vagy büntetőügyben nyomozunk, és akkor derül fény arra, hogy valakit „fogságban” tartanak. Amíg nincs bejelentés, nem vizsgálódhatunk. Viszont nem mérlegeljük, hogy ki értesít bennünket. Akár jóindulatú, akár rosszindulatú egy bejelentés, kivizsgáljuk.

– *A rendőrséget meg is lehet téveszteni. A „rabot” el lehet rejtteni, békés család benyomását lehet kelteni.*

– Ez valóban így van. Előfordult, hogy a kollégáim sem értékelték kellő súllyal a beérkezett panaszokat. Ezért is fogadjuk el az állampolgárok, a közösségek kitartó segítségét. Azt javaslom, hogy ha valaki nem tudja elfogadni eljárásaink végén hozott döntéseinket, határozatainkat, akkor ne várjon sokat, hanem keresse meg a jogi lehetőségeket, és akár jogi útra is terelve tegye meg panaszát.

Azoknak viszont, akik a rendőrséget tehetlenséggel vádolják, hadd mondjam el, hogy én nem szeretnék olyan országban élni, ahol a rendőrségnek az lenne a feladata, hogy a családi gazdaságokat ellenőrizze, bekopogjon minden otthonba, kontrollálja, hogy rendben van-e az asztal körül a család... Ugye érti? Nekünk, demokráciában élőknek meg kell tanulnunk demokratikusan is gondolkodnunk!

– *Bizonyára a rendőrség új, demokratikus szemléletmódját tükrözi az is, hogy a keresztény közösségekre mint partnerekre tekint...*

– A bűnmegelőzésben most figyelmünk az idősök felé fordult. Ők azok, akiket nehezen érünk el. Gyermekekkel, diákokkal találkozhatunk az oktatási intézményekben, a dolgozó felnőttekkel munkahelyükön, de a nyugdíjasokkal már nehéz kapcsolatba kerülnünk. Pedig ők rendkívüli módon veszélyeztetettek. A bűncselekmények tizenhat százaléka hatvan felettiek ellen irányul.

Legtöbbször akkor találkozunk az idősökkel, amikor már baj van, bűncselekmények áldozatai lettek, meglopták vagy kirabolták őket. Ezek a leggyakoribbak, a sérelmükre elkövetett bűncselekmények kilencvenhárom százalékban vagyon ellen irányulnak. Ám elkerülhetnék ezeket, ha jóval óvatosabbak lennének. Ezért az idősök védelmében három oldalban összefoglaltuk mindazt, amit tanácsolni tudunk nekik, hogy megelőzhessék a lopásokat, betöréseket. S ezt az írásunkat eljuttattuk mindegyik felekezethez, azzal a kéréssel, hogy terjesszék híveik közt.

– *Miközben Önt hallgattam, Krisztus imádságának egy sora jutott az eszembe: „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.” Természetesen Jézus az ördög hatalmának nagyobb dimenziójára utal itt – a sátán az üdvösségünkre tör –, mégis szavai mindennapjainkban is éberségre intenek. A hívő embert sem kerülik el a kellemtelenségek? Van-e olyan tanácsa, amely kifejezetten a templomba járó híveknek szól?*

– Bizony előfordult már, hogy valakit éppen a miséről hazajövet az utcán raboltak ki, vagy lakását törtek fel, míg az istentiszteleten volt. A betörők gyakran kifigyelik az áldozatok szokásait, a napi rutinjukat. Azt is észreveszik, ha vasárnaponként ugyanabban az időben istentiszteletre mennek...

– *Remélem, nem akar lebeszélni bennünket arról, hogy templomba járjunk?!*

– Szó sincs róla! Csupán legyenek óvatosak, amikor elmennek otthonról akár istentiszteletre, akár az orvoshoz vagy a boltba. Tanácsos égvé hagyni a villanyt, a rádiót bekapcsolva, hogy „életszaga” legyen a lakásnak. Hasznos a jó zár, a több ponton záródó ajtó. Figyelmeztetek mindenkit, hogy a legrosszabb vagyonvédelmi eszköz a nagy lakat. Egyrészt könnyű feltörni, másrészt mivel kívül van, egyértelműen hirdeti, hogy nincs otthon senki. A leghatékonyabb módja a bűnmegelőzésnek azonban az, ha figyelünk egymásra. A keresztény közösségeket pedig éppen ez jellemzi: törődnek egymással. Ezért is számítunk az egyházak segítségére.

■ B. PINTÉR MÁRTA

Megtartó erő a művelődés

Templomi ünnepség Kolozsvárott a magyar kultúra napján

► **Ökumenikus istentisztelet keretében ünnepelte január 22-én a magyar kultúra napját a kolozsvári magyarság. A szervezők, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, a Járósi Andor Keresztyén Kulturális Műhely, valamint a Magyar Köztársaság kolozsvári főkonzulátusa meghívására zsúfolásig megtelt a kolozsvári evangélikus templom.**

Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspök köszöntésében emlékeztetett arra, hogy a kultúra mindig értéket teremt, a vallásnak pedig értékhor-
dozó szerepe van. A keresztény val-
lástól elválaszthatatlan a kultúra, a

ferálta be a Schola fellépését a can-
tus magister, figyelemztetve min-
denkit, hogy amit hallani fognak, az
nem előadás, hanem istentiszteleti li-
urgia. Az éneküket hallgatva valóban
istentiszteleti hangulat keletkezett a
templomban, a régi dallamok betöl-
tötték a templomot és a jelenlevők
lelkét egyaránt.

„Mit teszünk mi azért, hogy a
magyar kultúra és a magyar nép
megerősödjön?” – tette fel a kérdést
ünnepi beszédében *Bálint-Benczédi
Ferenc* unitárius püspök. „Ma sem
könnyű magyarul alkotni, beszélni.
Anyanyelvünk sajátos hangzásának
megőrzése érdekében beszédünk le-
gyen igaz, Istent dicsőítő, derűs és fél-
reérthetetlen” – hangzott a válasz.

Kovács Sándor római katolikus
főesperes hangsúlyozta: a *Himnusz*
főleg a kisebbségben élő magyarok

remtés és -megőrzés napjává vált.
Kötelességünk tehát erről megemlé-
kezni és továbbéltetni anyanyelvün-
ket. A kultúrát nem kényeztette el
sem az állami költségvetés, sem a pi-
acgazdaság. A romániai magyarok-
nak fel kell ismerniük a kultúrában
rejlő lehetőséget. Becsben kell tarta-
nunk tehát az erdélyi magyar kultú-
rát. Húsz év után nemcsak ered-
mény, hogy magyar ember vezeti
Románia kulturális minisztériumát,
hanem egyben mentalitásváltoztatást
is jelent – hangsúlyozta a miniszter.

Szilágyi Mátyás, Magyarország
kolozsvári főkonzulja arról beszélt,
hogy „*Kölcsey Himnusza* összefogja
a magyarság lelki, kulturális és vallá-
si értékeit, és egyúttal a kulturális
egységet is jelképezi. Magyarország
az utóbbi húsz évben a kultúra által
tett a legtöbbet a nemzetrészek meg-
tartásáért és erősítéséért.”

Az ünnepségen fellépett a Ko-
lozsvári Református Kollégium ének-
kara *Székely Árpád* karnagy-igaz-
gató vezetésével. Műsorán ezúttal is
európai és magyar szerzők alkalom-
hoz illő művei szerepeltek. A kollé-
gisták tiszta, áhitatos énekét hallgat-
va sokan érezhették azt, hogy ezek a
fiatalok a zene által üzenik a hallga-
tóságnak: átérzik az ünnep magas-
tosságát. *Fogarasi Alpár* színművész
Radnóti Miklós és *József Attila* egy-
egy költeményét tolmácsolta.

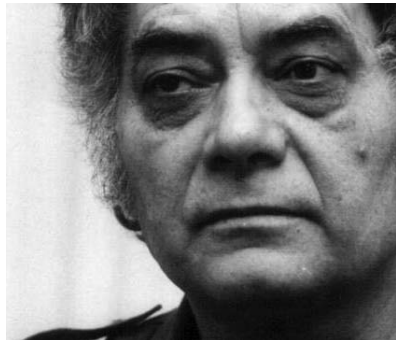
„A *Himnusz* nemcsak állami ünne-
peink szimbóluma, hanem a zoltá-
roskönyvben is megtalálható. *Kölcsey*
verse így számtalan szimbólummal
bír, és egységet teremt. A *Himnusz*
1823-as megírása után megkezdődik
a magyar kultúra demokratizálódá-
sa, és létrejönnek a kultúrát támoga-
tó magyar intézmények” – fejtette ki
Dáné Tibor Kálmán, az Erdélyi Ma-
gyar Közművelődési Egyesület elnö-
ke. A történelmi magyar egyházak az
elmúlt százötven évben felismerték
a közművelődés megtartó, közös-
ségteremtő erejét. Nemzetünk nem
a balsors nemzete, törekedjünk tehát
elégedett emberekké válni – üzen-
te az elnök.

Az ünnepségen ezután *Horváth
Zoltán* orgonaművész előadásában
szóltalt meg *Liszt Ferenc B-A-C-H* cí-
mű alkotása, majd pedig a *Himnusz*
elénekülésével ért véget a rendkívül al-
kalom.

■ FEHÉR ATTILA

Az új haza reménye

Csoóri Sándor 80. évére

Szerencsés ember az, aki kis könyv-
társzoba csendjében hallgathatja
Csoóri Sándort. Egy óra alatt annyi
igazságot tud meg, mint máshol hó-
napok vagy évek alatt. Van-e még
Magyarország, kire fenekednek or-
das eszmék, mit üzen – a síron túl-
ról – *Ady Endre*?

Szétszaggyagott ország, új jelmez és
új jelszó, de Csoóri ugyanaz ma-
radt. Hangjából mindig féltés és biz-
tatás árad, nem mélységében válto-
zatos, hanem férfias erejében és bá-
torságában.

Sokszor hasonlították *Illyés Gyulá-
hoz*, nemzeti költő ő is, folytatni akar-
ja nagy elődjét. Én inkább *Weöres Sán-
dor* rokonának tartom. Meg akarja
változtatni a világot, a lehetetlent
ostromolja. Cselekedeteivel erősíti
költészetét és prózai írásait, filmjeit,
társadalmi szerepléseit. Vállára vett er-
délyi tarisznyájában elfért a lopva
hozott Sütő-dráma kézírata, *Páskán-
di* börtönnaplója, *Kós Károly* templo-
mai és iskolái... a vajdaságiak dedikált
könyvei, a kassaiaknak vitt Rákóczi-
koszorú... kenyér, cukor és gyógyszer
az inség véget nem érő éveiben.

Nagyra törés ez? Magamutogatás?
Nem. Türelmetlenség a gyávaság el-
len. Mert Csoóri Sándor egy pillanat-
ra nem hagy bennünket a közönyös-
ség karosszékeiben. Lázító mondata-
ival szinte kiránt bennünket, és mon-
dja igazát: ne hagyj elveszni jussodat!
Ne engedd, hogy az idő átlépjen raj-
tad! Őseink nem engedték: „S ó, régi-
ek, régvoltak, eleim, / váratlanul ti saj-
dultok meg bennem / a hótól roská-
dó diófa alatt. / Mintha vadhatyú-
csordát hajszolna felétek egy farkas:
/ hordja rátok a szél, hordja a havat.”

Versei első olvasásra érthetőek,
megrakva meghökkentő képekkel:
„Nagypéntek újra. Gyászlepel az
égen”, „ A csákerényi, négy fehér
ökör / fákra fölaggatott koponyája”,
„Hazák s otthonok sorban sülyednek
el”, „Bokor-szavak és lomb-szavak”,
„Himnuszot írni a porba”... alig van-
nak rímek, a versek a beszéd ritmu-
sát követik, fő éltetőjük az élet.

Találóan mondta róla valaki, hogy
Csoóriban a malomkövet elhajító
Toldi Miklós indulata munkál. Min-
dig és fáradhatatlanul. Már ifjúsága
zámolyi falusi kertjében is, mikor
Illyés Gyulának tízoldalas levélben ír-
ta meg a Rákosi-idők zsarnoki bűne-
it. Lehallgatások, cenzúrák és tiltások,

de a költő kibújt a fojtó hálókbl, és
megtalálta a tenni akarás lehetősége-
it. Igaz, ennek ára is volt, ahogyan
többen ki is mondták: „Cs. S. sokra
vitte, de nem annyira, amennyire te-
hetsége feljogosította volna.” Ennek
oka az, hogy a közösségi feladatvál-
lálás kényszere mégiscsak elvonta sa-
ját kertje: költészete művelésétől.

Rá is illik *Rilke* vallomása: „amikor
alkotok: igaz vagyok”. Csoóri Sándor
is akkor a legigazabb, amikor verset
ír vagy esszét. Visszaszerzett szabad-
ságában igyekezett a legmaradandób-
bat alkotni. A második világháborús
apokalipszis alapélményét cipelte
magával egész életében. Gyógyítha-
tatlan seb volt, segítette eligazodni és
tenni minden időben.

Mintha feledtük volna az irányított
emlékezetkihagyásban Trianont, a
Don-kanyar megfagyott százezeit,
az 56-os forradalom pesti srácait.
Csoóri a nagy tüzes előd, Ady után fel
tudta rázni a nemzet rossz lelkiisme-
retét verseivel. De prózai írásai is kés-
élesek. Gyönyörűen ír magyarul, talán
legszebben kortársai közül. Tanul-
mány, esszé, publicisztika, novella
van itt összegyűrva. Elragadtatottság
és megrendülés ragyog bennük nem
múló fénnel.

Aki elolvassa a *Tenger és diólevél* két
hatalmas kötetét, a pusztas felsorolás-
tól is szédül. Az elmúlt fél évszázad
Magyarországra lüktet és kavarog
benne. Kirabolt és eltékozolt életünk.
Minden veszendő a könyvébe mene-
kítve, minden érték följegyezve. Kö-
szönet érte Csoóri Sándornak most,
nyolcvanadik születésnapján. Kívá-
nunk neki békés és csendes hétközna-
pokot, vidéki műzsát, aki türelmesen
várja, de el is számoltatja a be nem fe-
jezett műveket. A kínálkozó egyetlen
utat mutatja, amely *Babitscsal* szólva
„Isten szava benned / mutatva, hogy
merre rendelte menned”.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

kultúra Isten adománya. Ezt nemcsak
ünnepelni kell, hanem hitet is kell
tenni róla. Az ünneplés alatt számos
kulturális kuriózumban lehet részük
– mondta –, ezt azonban azzal a tu-
dattal kell megélni, hogy mindez Ist-
entől származik, az ő ajándéka. Ezt
pedig hálás szívvel kell fogadni.

A püspöki köszöntő után a *Scho-
la Gregoriana Monostorinensis* tar-
tott műsort, amelynek keretében *Ja-
kabffy Tamás* cantus magister a litur-
giáról érkezett röviden, majd egy
másik évfordulóra hívta fel a hallga-
tóság figyelmét: 2010-ben a kolozs-
monostori bencések megtelepedésé-
nek 950. évfordulójára emlékezh-
tünk. „Kamaraegyüttesünk a pan-
nonhalmi bencések magyar nyelvű
esti vesperását végzi most el” – kon-

önazonosságának erősítésére hiva-
tott. „Kultúránk meggyőzhet minden
velünk és közöttünk élő, más nyelvet
beszélő embert, hogy az a magyar
nép, amelynek ilyen alapon álló kul-
túrája van, nem lehet ellenség, csak
barát” – fejtette ki a főesperes.

A keresztény kultúra alapja az a fel-
tétlen szeretet – állapította meg *Ko-
vács István* református előadó-ta-
nácsos –, amellyel csak Isten tud sze-
retni. „A kereszténység és a kultúra,
illetve az egyház és a művelődés
egymástól elválaszthatatlan, együtt
kell haladniuk” – fogalmazott.

„A magyar kultúra azoké, akik
művelik, tisztelik és érvényre juttat-
ják” – kezdte beszédét *Kelemen Hu-
nor*, Románia kulturális minisztere.
A magyar kultúra napja az értéke-

A HÓNAP KÖNYVE – ASZTALI BESZÉLGETÉSEK 3.

Közös örökségünk

mű kötet a holokauszt hatvanötödik
évfordulója alkalmából jelent meg.

A témaválasztás azonban nem
csupán a jubileum miatt indokolt.
Hazánk zilált közállapotainak egyik
legsúlyosabb társadalom-lélektani
oka és társadalmunk egyes rétegeinek
szélsőségekkel szembeni sebezhe-
tősége abban keresendő, hogy a 20.
század különféle uszult eszméktől át-
itatott s azok által meghatározott kor-
szakainak történelmi tényeivel és
következményeivel a magyar társa-
dalom mind a mai napig nem nézett
szembe kellőképpen. Az ösztár-
salmi „feldolgozás” ráadásul a min-
denkori hatalomnak sem állt érdeké-
ben, hiszen az adott szélsőséges esz-
mék mindig kapóra jöttek az egyik
„oldalnak”, hogy a másikat revolverez-
ze, és fordítva: ez a játszma oda-vissza
működtethető.

Mint arra *dr. Fabiny Tamás* püs-

pök, a Keresztény–Zsidó Társaság
ügyvezető elnöke a könyv előszavá-
ban rámutat, a holokauszt után hat-
vanöt évvel lehetőség nyílik a közös
vigasztalásra – ami, tegyük hozzá,
ha valóban megvalósul, akkor már a
múlttal való szembenézésnek, a kö-
zös felelősség keresésének, a zsidó-
ság és a kereszténység viszonyában a
kölcsonös megbékélésnek az eredmé-
nye. Az alapítvány által közzétett

beszélgetések ugyanis visszatérő mo-
tívumként azt a múltért vállalt közös
felelősséget emelik ki, amelynek ré-
vén képet kaphatunk arról, ahogy a
kereszténység újra és újra átgondol-
ja a zsidósághoz fűződő viszonyát, a
történelmi, társadalmi és kulturális
összefüggéseket gondolkodásában,
közéleti megnyilvánulásaiban ér-
vényre juttatja, és minderre teológi-
ai reflexiót ad.

*A hónap könyve – februárban
a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel*

Asztali beszélgetések 3. – Közös örökségünk

Vásárolja meg a hónap könyvét
kedvezményesen! Eredeti ára: 1750 forint.
http://bolt.lutheran.hu/
E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

Bíztást kijelenthetjük: az Asztali Be-
szélgetések Kulturális Alapítvány (AB-
KA) hagyományt és műfajt hozott lét-
re az *Asztali beszélgetések* címmel
újtárra indított közéleti beszélgetéssor-
ozattal. Az alapítvány elsősorban a
közéleti párbeszédkultúra területén kí-
ván valami olyasmit meggyökereztet-
ni, aminek mostanában igencsak hí-
jával vagyunk: a disputák egyik fő cél-
ja, hogy az érdeklődők megtapasztal-
ják, létezik egymásra figyelni képes,
el-
lenvéleményekhez építő módon viszo-
nyuló, a másikkal szemben kritikus,
egymás világlátását mégis gazdagító
párbeszéd- és vitakultúra a politikai
és ideológiai székértáborokra sza-
kadtt, ellenségeskedő, hitelét és presz-
tízsét jórészt elvesztett közéletünkben.
Az ABKA a Luther Kiadóval közö-
sen könyvsorozat formájában is sze-
retne hozzájárulni e kulturális-közéleti
küldetés sikeréhez, egyre jelentősebb,
lassú, de biztos térnyeréséhez. E so-
rozatnak immár a harmadik kötetét
vehették kézbe az olvasók 2009 végén,
egy olyan esztendőben, amelyben az
alapítvány egy kényes, de aktuális té-
ma felé fordult: a *Közös örökségünk* cí-

S mindezt az egyház részéről
igen jelentős közéleti erőfeszítésként
kell értékelnünk, a társadalom több-
sége számára ugyanis korántsem
köztudott, hogy a keresztény egyhá-
zaknak és a zsidóságnak a közös
örökség, a zsidó-keresztény kultú-
ra talaján állva milyen erőfeszítései
vannak, melyek a közelmúlt feldol-
gozására, a bűnbánatra és a megbé-
kélésre irányulnak.

A zsidó-keresztény kultúra közös
talapzatának és értékrendjének meg-
ismertetésében, valamint a fájdalmas
közelmúlt feldolgozásában olyan be-
szélgetőpartnerek próbálnak egy-
másnak és az olvasóknak segíteni,
mint *Csepregi András* teológiai tanár,
Fehér László festőművész, *Gáncs
Péter* evangélikus püspök, *Jutta Ha-
usmann* biblikus teológus, *Kertész
Imre* Nobel-díjas író, *Pálinkás József*,
a Magyar Tudományos Akadémia el-
nöke, *Schweitzer József* nyugalmazott
országos főrabbi, *Solt Pál*, a Legfel-
sőbb Bíróság volt elnöke, *Spiró
György* író és *Szabó Lajos* teológus-
professzor.

■ – PETRI –

III. Luther-konferen

Tartsatok bűnbánatot, vagy vétkezzetek bátran?

Tanítás és lelkigondozás a bűnbánatban Luthernél

A reformáció történetében kettős értelemben is a bűnbánat és bűnbocsánat kérdése állt a középpontban. Egyrészt maga a reformátor, *Luther Márton* sokéves belső küzdelmére gondolhatunk a „kegyelmes Isten” utáni vágyakozásban, másrészt a kilencvenöt tétel megfogalmazására és közüggyé tételére, amelynek kiindulópontja éppen az emberi bűnökkel való visszaélés, a bűnbocsánat árusítása feletti megrendülés volt.

Luther mint Ágoston-rendi barát a szerzetesi mozgalom, különösen is a középkori szerzetesi tökéletesség eszményének hatása alatt rengeteget szenvedett a bűneivel és a kísértésekkel vívott elkeseredett küzdelme során. Kétsége ejtette a hivatás szerinti vallásos élet – amelybe a papság mellett a szerzetesség is beletartozott a korabeli világban, mint kiváltságos lelki csoport – minden más hivatás és életforma fölé emelt tökéletessége és a saját magában tapasztalt lelki tökéletlenség közötti szakadék. A vallásos teljesítmény – böjtök, aszkézis, jó cselekedetek – fokozása csak növelte kétségbeesését. Hiszen minél komolyabb teljesítmény állt mögötte, annál elkeserítőbb volt számára, hogy bár az egyház előírásainak egyre inkább megfelelt, Isten mértékével mérve mindez mégsem volt elég, ezért kétségbe ejtette őt a rossz lelkiismeret.

Végül felismerte, hogy olyan elvárásokkal áll szemben, amelyeknek – hiába minden erőfeszítése – képtelen megfelelni, s ekkor kiáltott a kegyelmes Isten után. Így jutott el a személyes áttörésig: hogy a bűnbánat nem a tökéletesség révén, hanem az Isten kegyelmes szeretetében vetett bizakodásban éri el célját.

A reformáció 1517-es kezdetének hátterében is éppen a bűnbánat és bűnbocsánat körüli viták álltak. A búcsú, ebben az esetben a pénzért vásárolható, bűnbocsánatot igazoló irat eredeti formájában a tisztítóházban elszennvedhető büntetések alól adott felmentést, amelyek az egyház által megkövetelt vallásos életre vonatkozó előírások meg nem tartása esetén a pápa hatáskörébe tartoztak. A búcsú gyakorlata és a búcsuprédikátorok – ma úgy mondanánk: brókerek – propagandája azonban messze túllépett ezen, s az Isten parancsolatai elleni bűnöket és a kárhozát és örök élet felőli végítélet kérdését is gátlástalanul bevonta ebbe a körbe. A „szent üzet” – ahogyan az egyházi hivatalos körökben nevezték – így sokkal szélesebb piacra talált, és terjesztette a bűnbánattal való gátlástalan visszaélést.

Amikor a kilencvenöt tételt Luther nyilvánosságra hozta, abban éppen a bűnbánattal és bűnbocsánattal kapcsolatos visszaélésekkel szembeni követelése szólalt meg: „Amikor Urunk és Mesterünk ezt mondja: »Tartsatok bűnbánatot!«, azt akarja, hogy a hívek egész élete megtérés legyen.” (1. tétel) Az egyházi előírások szerinti, sokszor csupán külsőleg vallásos élettel szemben helyreállította az Isten méltóságát és kegyelmes jóakarátának egyedüli esélyét az ember üdvözülésében és lelkiismeretének igaz megnyugvásában. Ez a bűnbánat olyan megtérés meghirdetése volt, amelyben a bűnös ember és a kegyelmes Isten egymásra találása nem vallásos teljesítményben vagy éppen a papok és püspökök elvárásainak teljesítésében volt lehetséges, hanem a bibliai örömhír hívó megragadásában.

Ha a reformáció történetének első éveit vizsgáljuk, a fennmaradt iratok is azt igazolják, hogy ennek a tanításnak a széles körű elterjedésében ez a hatalmas vallásos-teológiai változás jelentette a lényegi elemet: az iratok jelentős részben éppen ilyen kérdéseket tárgyalnak német – azaz nem a teológusok és hi-

vatalos egyházi vitázók által használt latin – nyelven.

A későbbiekben természetesen Luthernak és munkatársainak egészen szerteágazó témakörökben kellett tanításukat és bibliaértelmezésüket megfogalmazniuk, s így a bűnbánat-bűnbocsánat vezértémája egy lett a sok egyéb fontos kérdés mellett. Az 1519-ben, majd ismételtén kinyomtatott sermo (prédikáció) a bűnbánatról, majd a *Nagy kátéban* adott tanítás (1529) éppúgy megismerteti velünk is Luther álláspontját, mint kiterjedt levelezésében fennmaradt állásfoglalásai.

Luther tanításának néhány hangsúlyos eleme a bűnbánat kérdésében

Luther a középkori egyház előírásai által gúszba kötött gyónási gyakorlattal szemben a bűnbánat örömteli újrafelfedezését hangsúlyozta nagy erővel. A tételes, szabályok által részletesen irányított bűnvallás, az egyházban előírt külsődleges vallásos életvitel egyoldalú túlhangsúlyozása, a büntetés alóli formális – a búcsúcédulák esetében lényegében üzletszerű – mentesülés, valamint az egyéni vallásos teljesítményen alapuló jóvátétel nem Isten szabaddítása, mint inkább az egyház, kiemelten is az egyházi hierarchia felé torzították el a tanítás hangsúlyait. A visszaélések és tanításbeli elhajlások következményeként a bűnbánatból egyházilag ellenőrzött rítus lett, „emberek uralma” alá hajtva a bűnbánókat, ellenben Isten kegyelmes szabadítása és a megszabadított lelkiismeret boldogsága teljesen a háttérbe szorult.

Talán meglepő, mégis az előbbiekből következik, hogy 1519-es sermója első részében nem a bűnbánati gyakorlat rendszerezett kritikáját adja, hanem kirobbanó erővel emeli ki az isteni szabadítás szinte láthatatlanná halványított örömhírét. „A bűnbánat szentségébe három dolog tartozik” – a feloldozás, a kegyelem és a hit. A bűnök töredelmes felismerése és megvallása majd csak ezután kerül elő, s így szinte visszafelé közelíti meg a gyónás lényeg-

Mivel a bűnbánat és bűnbocsánat egymásra találása csak a kegyelmes Isten és a benne biza-

kodó ember összetalálkozásából lehetséges, Luther nagy hangsúlyt helyezett a bűntudat, a bűntől való lelki gyötrellem valódi feloldására. A bűnbocsánat semmiképpen sem silányulhat az emberi elvárások maradéktalan teljesítése vagy erőfeszítések és cselekedetek által elért teljesítmények eredményévé. Ezt bizonyítja az is, hogy minden formális előírás és emberi elvárás teljesítése során is retteghet és meg

hasonlott maradhat a lelkiismeret, mert azt csak Isten hit által megtalált kegyelme töltheti be békességgel. Ezzel szemben a leggyalázatosabb visszaélés éppen az, amikor ezek a formális elvárások Isten valódi akarata, parancsolata és hitre hívó szava elé tolakodnak. Luther szerint a bűntudat feloldása a kegyelmes Istenre találás örömteli velejárója; a bűntudattól nem szabadíthat meg az egyházi, illetve emberi szabályozás alatt álló búcsú, hanem csak a mennyei búcsú, vagyis az isteni bocsánat. Ezért a bűnbánatra hívás nem az emberek büntetéssel fenyegető szavával lehetséges, hanem egyedül Isten megtérésre, hívó bűnbánatra szóló ígéjének hirdetésével.

Ez az értelmezés nyílt támadás volt a pápa és az egyház előírásaival szemben az ezekkel – mint Isten parancsolataival egyenértékű – követelésekkel agyonterhelt lelkiismeretű keresztény emberekért. Azzal, hogy az egyház mintegy Isten elé helyezte magát a keresztény emberek életében, emberi uralom alá hajtotta a lelkiismeretet, amire viszont Isten kizárólagos jogot tart fenn magának. A keresztény egyháznak a bűnök feloldására vagy megkötésére vonatkozó felhatalmazása viszont „nem hatalom, hanem szolgálat... hogy a bűnösöknek segítenek, hogy a lelkiismeretük megvigasztalódjon és megerősödjön”. A lelkiismeret nyomorításán trónoló emberi uralom ellen in-

gét: a feloldozás csak a lelkiismeret békességét visszaadó isteni kegyelem által lesz lehetséges, s az Isten felé forduló hit által lesz valóságos. „Ezen a hiten fordul meg minden, mert egyedül ez cselekszi, hogy a szentség azt eredményezze, amit jelent...” Éppen ebből következik – a fordított megközelítést követve – az is, hogy nem a bűnök felsorolásának teljességétől függ a bűnbánat ereje vagy hatékonysága, s nem is a bűnvallás egyházi előírásoknak megfelelő különöségeitől.

dított evangéliumi támadás s az ezen alapuló hatalom- és pénzszerzési lehetőségek sérelme vezettet a Róma és Luther közötti feloldhatatlan ellentéthez.

A bűnbánatról szóló lutheri tanítás mai ereje

Aligha tévedünk nagyot, ha az előző évszázadot az emberi lelkiismeret feletti uralom megszerzésére törő erőfeszítések korszakának nevezzük. A totalitárius ideológiák leglényegesebb

vonása éppúgy ebben ragadható meg, mint ahogyan ez a mozgatórugója a kereskedelmi és reklámcégek birodalmának is. Az emberi hatalom, amely ellentmondást nem tűrve nyilatkoztatja ki ítéletét kötelező erővel minden és mindenki felől, és az egyéni lelkiismereti mérlegelést a leggyorsabb és legkövetkezetesebb erőszakkal torolja meg, szinte állandó problémája a modern emberiségnek.

Nem véletlen, hogy éppen ezen a ponton ütközött meg egymással a német hitvalló egyház és a náciizmus – ahogyan az a *Barmeni teológiai nyilatkozatból* is tisztán kiolvasható –, és ezen a ponton mondta ki ellenállását a Norvég Evangélikus Egyház a második világháború idején a következő szavakkal: „Ha az állami többség engedélyezi az erőszakot és jogtalanságot, és nyomást gyakorol a lelkekre, akkor az egyház válik a lelkiismeret őrévé.” Ugyanez a felismerés szólal meg *Illyés Gyula* híres „egy mondata” végén: „...ott áll / eleve sírodnál, / ő mondja meg, ki voltál...”, s ugyanezért töltötte méretetlen békesség *Ordass Lajos* hitvalló püspököt a népbírói ítélethozatalkor, mert szabad-dá tudta tenni lelkiismeretét az arra egyedül jogosult Isten számára.

Míg a reformáció esetében a lelkiismeretre telepedő emberi hatalmaskodást inkább egyházon belüli megjelenésében kellett kiemelniünk, habár ugyanúgy feszültséget jelentett a külvilággal való kapcsolatban is – például a paraszt-lázadás vagy a fejedelmek háborúi kapcsán –, addig az elmúlt évszázadban inkább az egyház és a külvilág összetűzéseként szoktuk vizsgálni, pedig ugyancsak fel lehet fedezni egyházon belüli megjelenését is.

Luther tanítása arra figyelmeztet bennünket, hogy az egyház sohasem tekinthet úgy magára, mint egyszerű jogi képződményre, amelyet önmagában is összetarthat bármiféle közös rendtartás, vagy mint valamiféle belső, pszichés közösségizetre alapozott egyesülésre, amelyet közös célok és érdeklődés fűz egybe. Az egyházat csak az fűzheti valóságosan össze, s egyben mentheti meg az egymás feletti emberi hatalmaskodás kísértésétől és gyakran megvalósuló bűnétől, ha Isten lelkiismeret feletti hatalmát a legszentebb ajándékként tisztelten tartja.

A lelkiismeretnek ez az evangéliumi megszabadulása és békessége a kegyelmes Isten és a bizakodó ember találkozásának egyetlen lehetősége, a hit újjászületésének temploma – amelynek őrzésével és hiteles megélésével az egyház mindenkor tartozik az egész emberiségnek.

1521 augusztusában Luther a következőket írta egy levélben *Melanchthonnak*: „Ha a kegyelem prédikátora vagy, akkor ne kitalált, hanem valódi kegyelmet hirdess, de ha a kegyelem valódi, akkor valós, ne kitalált vétkeket töröljön el! Légy bűnös, és vétkezz bátran, de még bátrabban higgy és örülj Krisztusban, aki legyőzte a bűnt, a halált és a világot.” Ez a biztatás nem Luther és a lutheri tanítás erejét hirdeti, hanem Krisztusét – aki a valóságosan elkövetett bűnöket is le tudja törni és el tudja törölni kegyelmével, és a hívőnek békességes lelkiismeretet ajándékoz.

Aligha van két olyan mondat, amely világosabban hangzik egymással szemben, mint ezek: tartsatok bűnbánatot – és vétkezzetek bátran! Amelyik egyházban a valós bűnök felismerésével és mégis Krisztus szabadításában győzve hirdetik és élik meg a hit erejét, csak ott van valóságos szabadulás az emberek uralma alól. Csak ilyen egyház lehet a reménység jelévé az új évezred kezdetén.

■ DR. KORÁNYI ANDRÁS

ncia Révfulöpon

A konferencia előadásainak szerkesztett, rövidített változata
Fotók: Zsolczai Balázs

Luther felfogásának változása Isten kettős kormányzásáról a parasztháború után

Amíg *Luther* a parasztháború előtt ragaszkodott ahhoz, hogy az eretnekek, tévtanítók ellen csak az ige fegyverével szabad küzdeni, addig a parasztháború tapasztalatai alapján úgy látja, hogy a világi hatalom köteles minden rendelkezésére álló eszközzel, akár fegyveres erőszakkal is fellépni a társadalomra nézve veszélyes, a társadalom békéjét megbontó szekták felszámolása érdekében, hogy így vegyék elejét a parasztháborúhoz hasonló tragédiáknak.

Csak emlékeztetőül: *Münzerék* az evangéliu-

Ebben benne van a válasz arra a kérdésre is, hogy a világi hatóság irthatja-e fegyverrel az eretnekeket annak ellenére, hogy Krisztus világosan megtiltja a konkoly kiszagztatását, és azt parancsolja, hogy várjunk az ítélettel az Úr ama napjának eljöveteléig. Mert az evangélium itt másként nem rendelkezik, mint hogy a szolgák a konkolyt ne tépjék ki. De ezt nem a világi birodalom szolgálainak mondja, hanem azoknak, akik a mennyek országának szolgálatában állnak...

kapáikból fegyvert kovácsolnak. Róluk mondja, hogy a lelki birodalom területéről kiléptek a világi birodalomba, ahol viszont Isten parancsára az a rend, hogy „*aki fegyvert fog, fegyver által kell elvesznie*”.

Münzer és Geyer tanai tovább éltek, és az anabaptista mozgalom kelet felé való terjeszkedése során Oroszországba is eljutottak, ahol a szintén magántulajdon-ellenes nazarénusok-

Jézus *irgalmasságot* akar, és *nem áldozatot!* Más szóval *szolidaritást*. A krisztusi szolidaritás nem kívülről jövő kényszerből, hanem belülről, a szív mélyéről feltörő szeretet kényszeréből fakad. Jézus pedig azt ígéri, hogy akik hisznek benne, és követik őt, azoknak éppen ilyenre formálja a szívét. Mert Jézus szíve is ilyen! Csordul-tig van irgalommal és szeretettel. Jézus a szívve legmélyéig szolidáris az elesett emberrel. Ez indította arra, hogy ne csak a vagyonszerzésről mondjon le, hanem szó szoros értelmében az életét adja értünk. Pál a *Filippi levél* Krisztus-himnuszának bevezetőjében erről mondja: „*Az az indulat legyen bennetek, ami Krisztus Jézusban is megvolt...*” Münzertől, Florian Geyertől és a felbujtásukra fosztogató prebolszvik parasztbándáktól ez az indulat állt a legtávolabb.

Ha a bolsevizmust a Münzer és Geyer tanait keletre exportáló anabaptisták és a szintén tulajdonellenes nazarénusok évszázados tudatformálása előzte meg, akkor ez a tudatformálás pozitív értelemben is lehetséges, sőt égetően szükséges. Mert a világi birodalom területén a politikusok egészen addig hiába beszélnek a társadalmi szolidaritás szükségességéről, amíg a társadalmat alkotó emberek nagy többségének szívében nem él a krisztusi szolidaritás indulata. Addig a gyakorlatban a szolidaritás a maffiaszellem megtestesülése lesz.

A szívek indulatának krisztusivá alakítására pedig a világi hatalomnak nincsen eszköze. Mert az evangélium a lelki kormányzásé. És nagy baj, ha nem él vele. Luther gondolkodásában itt kapcsolódik a világi birodalomban hatalmat gyakorlók felelőssége a lelki kormányzás felelősségéhez: a világi hatalom bölcsen teszi, ha felismeri a lelki kormányzást végző egyházak munkájának fontosságát, és minden rendelkezésére álló eszközzel támogatja. Nem helyettük próbálja elvégezni a lélek- és tudatformálást, hanem támogatja azokat, akikre Isten a lelki kormányzást bízta, akik által ő maga pásztorolja nyáját. Ez nem a társadalomra veszélyes tanokat hirdető szekták felkarolását jelenti, mert azokat a bölcs világi kormányzat inkább visszaszorítja és minden lehetséges módon korlátozza. Hiszen a társadalom békéjének megőrzése nemcsak küldetése, de jól fel-fogott érdeke is.

Végül itt mutatkozik meg Luther két birodalomról vallott nézeteinek egysége: mindkét birodalomnak Isten az Ura. Luther többször is kifejti, hogy a bölcs kormányzat Isten ajándéka.

■ VÉGHEGYI ANTAL

mi vagyunközösséget akarták a világi társadalom rendjévé tenni. „A vizek halainak és a mezők vad-jainak közönsnek kell lenniök. Ha az egyházi és világi fejedelmeknek, grófoknak és lovagoknak nem lenne többjük, mint a köznépnek, akkor mindnyájunknak minden elegendő lenne, aminek be is kell következnie” – mondja Münzer munkatársa, *Johann Böheim* egy prédikációjában.

Florian Geyer pedig már nem is a jeruzsálemi ösgyülekezetben időlegesen létezett evangéliumi vagyunközösség felélesztését szorgalmazta, hanem a teremtésből próbálta levezetni a javak egyenlő mértékű birtoklását. Elég, ha Geyer dalát idézem: „A föld teremtésének kezdetén, sej-haj, hahó! / Nem volt még gazdag és szegény, sej haj, hahó!” Nem voltak urak és szolgák – mondja Geyer –, mert Ádám és Éva földműves volt, és kezdetben minden ember vagyunközösségben élt. Ez írásmagyarázati tévedés, mert a Biblia első lapjain nem a teremtés-kori társadalmi rendről olvasunk leírást. De ez a teológiai tévedés mégis alkalmas ideológiává vált a társadalmi élet felforgatására, mindenekelőtt Sváország lángba borítására.

Luther tehát azt ismerte fel, hogy amikor egy hittani tévedés, egy hibás teológia a társadalom rendjét megváltoztatni szándékozó politikai ideológiává lesz, akkor átlépi azt a határt, amikor az ellene való fellépés csak az ige eszközével megengedett. Mintegy tíz évvel a parasztháború után egyik igehirdetésében ezt mondja: „Az egyház lelki hivatalához nincs hozzátartozó kard viselete. Csúpn egy fegyverre van: az ige. Megteheti bár, hogy a bűnösöket egyházi átokkal sújtja, és kizárja az egyház közösségéből, mégis újra be kell fogadnia őket, ha megtérnek, és kegyelmet kérnek.

A világi birodalomra vonatkozóan viszont Isten más parancsot adott, nevezetesen ezt: aki fegyvert fog, fegyver által kell elvesznie.

A világi hatóság viszont azzal az utasítással kapta a fegyvert, hogy a botránynak elejét vegye, és elharapózását – hogy kárt ne okozzon – meggátolja.

A legveszedelmesebb botrányt pedig a hamis tan és a helytelen istentisztelet elterjedése kelti. Ezért a keresztény hatóságnak minden-nél jobban kell ügyelnie az ilyen botrány leküzdésére, mivel az minden esetben rendzavarással és sok más csapással és szerencsétlenséggel jár. Az elmúlt események is ezt igazolják...

Ahol tehát a (...) hamis tanítókat nem lehet szép szóval a helyes útra téríteni, és nem hajlandóak felhagyni a hamis tudomány hirdetésével, a világi hatóság minden esetben bátran felléphet ellenük. Meg lehet győződve, hogy a fegyveres erőszak alkalmazása tisztéhez tartozik, valahányszor a tan tisztaságáról, ...és ezzel egy időben a közbéke és egyetértés megőrzéséről van szó”

Mielőtt megütköznénk, figyeljünk Luther meggyőző megállapítására: „*A világi birodalomra vonatkozóan viszont Isten más parancsot adott, nevezetesen ezt: aki fegyvert fog, fegyver által kell elvesznie*.” A tévtanító, az eretnek csak akkor kerülhet a világi hatóság látókörébe, ha fegyverhez nyúl, vagy hallgatóit nyíltan és félreérthetetlenül arra biztatja – miként Münzer és prédikátorai tették –, hogy fogjanak fegyvert, hogy a hit nevében, Istenre és Isten ígéjére hivatkozva robbantsanak ki lázadást a fennálló rend eltörlésére, Isten országának földi megvalósítására!

Luthernak a parasztháború után sem jutott eszébe olyasmi, hogy a világi hatalmat uszítsa mindenkire, aki a Szentírás valamelyik ígéjét másként értelmezi, mint ő. Hanem az olyan közbotrányt okozó hamis istentisztelet-ről beszél, amelynek szervezői és résztvevői – miként Münzerék is tették – kivonulnak a templomból, és a szó szoros értelmében szektáborokban szerveződnek, kaszáikból és

kal együtt igen sikeres missziót folytattak, elsősorban a falvak lakossága körében.

Nagyjából száz év állt rendelkezésükre, hogy az egyszerű emberek széles tömegeinek tudatába plántálják, hogy *a magántulajdon bűnös dolog*, és a jobb jövő ígértét *a javak közös tulajdonlása* jelenti. Nem más, mint a cári hatalom által megtűrt vallási szekták tanítói által száz éven át végzett *tudatformálás* a titka a bolsevik propaganda gyors sikerének Oroszországban.

A kommunisztikus elvek hirdetői mindig is előszeretettel hivatkoztak arra, hogy tulajdonképpen Jézus is azt tanította, amit ők. Ez megint tanításbeli tévedés.

A vagyunközösség prófétái abból indulnak ki, hogy tulajdont szerezni és tulajdonnal rendelkezni bűn. Az ösgyülekezet ezt nem fogalmazta meg, bár kötelező elvárás lett náluk, hogy a gyülekezet tagjai – kvázi önként – mondjanak le vagyonukról, és bocsássák a közösség rendelkezésére. Münzer, Geyer és a bolsevikok ezt megtoldották azzal, hogy aki önként nem mond le a vagyonáról, attól a közösségnek joga van elvenni.

Jézus ezzel szemben senkit sem jogosít fel más tulajdonának elvételére. Arra se bátorít, hogy a közösség bárkit vagyona, „önkéntes” felajánlására kényszerítsen. Jézus sosem vitatja, hogy a tulajdon azé, aki birtokolja. A tulajdonlást nem nevezi se bűnnek, se jogtalanságnak. Csúpn arra mutat rá, hogy amink van, arról *szabad* lemondanunk. A lemondásnak az ad értékét, ha szabadon történik. Mert Jézus nem rabszolgájává tesz, amikor követésére hív, hanem felszabadít!

Amikor Pál arról vall, hogy *ő Krisztus rabszolgája*, akkor ezt úgy érti, hogy szabadon szolgálja Krisztust teljes élete odaszánásával. Krisztus iránti rajongó szeretetből végzi el mindazt, sőt többet is annál, amire mások a rabszolgajukat erővel kényszerítik. Pál megértette, hogy

LUTHER-KONFERENCIA
RÉVFÜLÖPÖN

Győri olvasókör

Két Luther-konferencia között ott-hon is tanulmányozhatjuk Luther írásait. Ehhez bevezetésként Isó Dorottya lelkész *Virág Jenőnek* a *Dr. Luther Márton önmagáról* című kötetét ajánlja, a *Kis káté* és a *Nagy káté* után pedig a *Schmalkaldeni cikkek* következhetnek.

Isó Dorottya

– *A keresztyén ember szabadságáról* vagy *Az egyház babiloni fogságáról* című műveket egyedül feldolgozni már kicsit nehezebb. Ha valaki komolyan rászánja magát, hogy beleássa magát reformátorunk írásaiba, érdemes mielőbb társakat találnia hozzá – javasolja a lelkész. A múlt század elején egyébként *Maszníky Endre* evangélikus lelkész sajtó alá rendezte Luther műveinek hatkötetes válogatását, de ez sajnos ma már nehezen hozzáférhető, újra ki kellene adni.

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület területén szolgáló pedagógusok kezdeményezésére néhány évvel ezelőtt Luther-olvasókör alakult Győrött. *Pongráczné Gaál Elvira* győrsági pedagógus, az olvasókör egyik vezetője a Luther-konferenciák rendszeres résztvevője.

Pongráczné Gaál Elvira

– Az olvasókör tagjaival kéthavonta találkozunk. Mára mérnökök, közgazdászok jogászok, nyugdíjasok is csatlakoztak hozzánk; az aktív mag tizenhat-húsz főből áll. A megalakuláskor *Ittész Gábor*t kértük meg, hogy legyen a kör vezetője, az ő halála óta pedig Isó Dorottya és *Tubán József* csornai lelkész segít bennünket eligazodni Luther műveiben. Két találkozás között izgatottan hívogatjuk egymást, hogy melyikünk hol tart a „házi feladatul” kiszabott Luther-szakaszban, az olvasóköri alkalmakon pedig élénk vitákat folytatunk az olvasottakról. Megdöbentő erejű, amikor hús, harminc, negyven évvel a konfirmálásunkat követően (újra) rácsodálkozunk egy-egy alapigazságra.

■ – VITÁLIS –

Hogyan segít Luther a gyakorlati bibliaolvasásban?

1. Luther hármas szabálya a Biblia olvasásáról

1.1. Oratio (imádság)
„Tudnod kell – írja Luther –, hogy a Szentírás olyan könyv, amely minden más könyv bölcsességét bolondsággá teszi, mivel a Biblián kívül nincs olyan könyv, amely az örök életről tanítana.” (LW 34, 285) „Essél ezért bátran kétségbe saját értelmed és okosságod miatt. Ezek révén ugyanis sohasem jutsz az örök életre, hiszen be-képzeltséggeddel megfosztod magadat és másokat is a mennytől, s akárcsak Lucifer, a pokol mélységébe zuhansz. Térdelj ezért le a benső szobádban, igazi alázattal és komolysággal, hogy Atyád az ő Fián keresztül adja néked az ő Szentlelkét, aki megvilágosít, vezet, és megérteti veled az ő igazságát.” (LW 34, 285–6)
Luther Dávidot állítja példának, aki imádságban kéri az Urat, hogy oktassa őt, hogy megismerje az ő bizonyosságait. A Szentírást nem lehet az emberi értelemnek alárendelni, az nem olyan, mint *Aesopus* meséi, amelyeket a Szentlélek vagy imádkozás nélkül is meg lehet érteni.

1.2. Meditáció (elmélkedés)
Luther szerint az embernek nemcsak szívében kell forgatnia az olvasottakat, hanem „külsőleg” is ismételtetni kell a szavakat, a szöveget újra elolvasni, a kimondott és a leírt szavakat össze kell hasonlítani, s szorgalmas figyelemmel kell kutatni, hogy a Szentlélek mit akar általuk mondani. Dávid is azért mondja újra és újra a 119. zsoltárban, hogy „...igen szeretem a te törvényedet, egész napestig arról gondolkodom” (97. vers), „*Hajnal előtt felkelek, kiállok hozzád; a te beszédedben van reménységem. Szemeim megelőzik az éjjeli őrseget, hogy a te beszédedről gondolkodjam*” (147–148. vers). Luther nyomatókosan mondja, hogy Isten nem adja az ő Szentlelkét az ő „külső” (*eusserlich*) igéje nélkül (LW 34, 286).

1.3. Tentatio (Anfechtungen, kísértések)
Miért van szükség erre a harmadik szempontra? Azért – írja Luther –, mert ez tanít meg bennünket, hogy ne csak értelmünkkel, hanem saját tapasztalatunkkal is érzékeljük, hogy mennyire igaz, drága, gyönyörűséges s minden emberi bölcsességen túlmutató bölcsesség az Isten vigasztaló igéje.

Figyeljük csak meg a 119. zsoltárban, hogy Dávid milyen gyakran beszél ellenségeiről: „*A kevélyek szerfelett gúnyolnak engem; nem hajlottam el a törvényedtől*” (51. vers); „*Vermet ástak nekem a kevélyek, akik nem a törvényed szerint élnek*” (85.vers); „*Vártak rám a gonoszok, hogy elveszessenek, de én a te bizonyosságaidra figyelek*” (95. vers); stb.

Némi szarkazmussal mondja Luther, hogy ő igen hálás a pápistáinak, amikor ördögi dühöngéseik, üldözéseik révén annyi szenvedést okoztak neki. Akaratuk ellenére ugyanis jó teológussá tették őt, hiszen az ő támadásik nélkül nem lett volna az, aki lett.

Vállalnunk kell tehát ezeket a kísértéseket, hiszen ezek által edződik, erősödik a mi hitünk. Ne arra sóvárogjunk, hogy mások dicsérjenek bennünket írásaink, könyveink, tanításunk vagy éppen a prédikációink miatt. Az emberi hiúság és a büszkeség, a „mások mit mondanak” mértéke csak ostoba számarrakká tesz bennünket, a dicsőség sohasem a miénk, hanem egyedül Istené – fejezi be a német nyelvű írásaihoz írt előszavát Luther.

2. A hét „lutheri szabály” a zsoltármagyarázatok alapján Scott H. Hendrix értelmezésében

Egy neves amerikai Luther-kutató, egykori princetoni mesterem, *Scott H. Hendrix* Gettysburgben, egy 1977-ben rendezett Luther-kollokviumon a témánk szempontjából fontos előadást tartott arról, miként mutatkozik meg Luthernek a Szentírás tekintélyéről vallott felfogása zsoltármagyarázatának gyakorlatában.

Hendrix szerint Luther a Szentírásra nem úgy tekintett, mint egy matematikai tételre: „ez meg van írva, s mivel ez Isten szava, ez igaz”, hanem inkább úgy közelített a Bibliához, mint ahogy mi egy nagy műalkotáshoz. Felismerjük, hogy a műalkotás tekintéllyel bír, ha igényt tart az életünkre.

Nem formális tehát a Szentírás tekintélye, hanem ugyanúgy küzdünk kell a szövegével, amint egy nagy műalkotás szövegével is küzdünk, hogy jelentését megértjük. Akkor válik számunkra érvényessé annak tekintélye, ha – a küzdés eredményeképpen – a szerző inspiráltsága bennünk, az olvasóban is folytatódik. Hendrix a tézise megvilágítása érdekében Luther hármas szabályát – Luther szellemében – hétté bővíti ki.

2.1. Tanuld meg követni a modellt!
A 119. zsoltár példából is láthattuk, hogy a bibliaolvasásban és a bibliamagyarázatban a zsoltáros példája volt az etalon. Különösen sokat jelentettek Luthernek a zsoltárok a megpróbáltatások és az üldöztetések idején. 1530-ban írta a 118. zsoltárról: „Noha igen kedves számomra az egész zsoltároskönyv, akárcsak a teljes Szentírás, hiszen ez állandóan vigasztalás a lelkemnek, a 118. zsoltárba teljesen beleszerettem. A magaménak tartom, hiszen amikor sem fejedelmek, sem hatalmasság, sem bölcsek, sem tanul-tak sem tudtak segíteni nekem, ez a zsoltár hűséges társamnak bizonyult megpróbáltatásaim idején.” Luther számára különösen is kedves volt ez a vers: „*Nem halok meg, hanem élek, s hirdetem az Úr csodálatos dolgait.*”

2.2. Kutasd szorgalmasan az Írásokat!
Három egymás melletti zsoltár alapján szoltunk eddig Luther bibliaolvasásáról. A 119. zsoltár a leghosszabb, hiszen 175 versből áll, a 118. zsoltár átlagos hosszúságú, hiszen 29 verset tartalmaz, a legrövidebb azonban a 117. zsoltár, amely mindössze kétversnyi: „*Dicsérjétek az Urat mind, ti pogányok; magasztalják őt mind a népek! Mert nagy az ő kegyelmessége mihozzánk, és az Úrnak igazsága megmarad örökké. Dicsérjétek az Urat.*”

Bármennyire rövid is ez a zsoltár, tévednek azok, akik azt hiszik, hogy gyorsan elolvassák, azonnal megérthetik – mondja Luther. Beismeri, hogy magának is sokszor küzdenie kellett a felületes olvasás ellen, pedig az Írást nem lehet felületesen olvasni, hanem csak „félelemmel, alázattal és szorgalommal”.

2.3. Alkalmazd az értelmezés eszközeit (Használd az eredeti nyelveket!)
Egy nagy művésznek is el kell sajátítania technikai ismereteket ahhoz, hogy formát öltönn a műalkotás, a Biblia magyarázójának is ezért hasznos tanulnia az eredeti nyelveket. Egyik írásában a waldensek – mai divatos szóval „rövidzárlatos” – bibliamagyarázata kapcsán Luther különbséget tesz az „egyszerű lelkész”

és az „írásmagyarázó” között. Az előbbinek elég a fordításokra hagyatkoznia, de ő nem tud majd a hamis tanítókkal a Szentírás alapján vitatkozni. Az írásmagyarázó számára nem elég a szent élet vagy a helyes doktrína, neki a nyelveket is alaposan kell ismernie. Luther kimondja, hogy az egyszerű lelkész hirdetheti az evangéliumot a nyelvek ismerete nélkül, de mondanivalója így előbb-utóbb lapossá válik, amit majd meg-unnak az emberek.

2.4. Kapcsold össze a szöveget saját élettapasztalatoddal!
Ezzel az egyik legfontosabb lutheri elvhez érkezünk el. Bármennyire fontos is a szöveg nyelvi elemzése (exegézise), az írásmagyarázat művészetéhez hozzátartozik saját élettapasztalatunk is. A szöveg, amelyet tudományosan boncolunk, akkor válik élő szöveggé, Isten élő hangjává, ha megszólítja egyéni vagy egyházi életünket. Csak saját lelki küzdelmeim fényében értem meg a 118. zsoltár 22–23.verseit: „*A kő, amelyet az építők megvetettek, szegletkővé lett! Az Úrtól lett ez, csodálatos a mi szemeink előtt.*”

Csak ha magam is a csatatérre lépek, s küzdök az ördöggel, a bűnnel, a halállal, értem meg, mit jelent az, hogy „csodálatos” az Úr műve. Luther itt a harmadik szabályra, a *tentatióra* utal, arra, hogy az ördög támadásai, az állandó kísértések is szükségese-k ahhoz, hogy megért-sük az ige nekünk szóló mondanivalóját. Reformátorunk itt egy szellemes szójátékot alkalmaz: a zsoltároskönyv, a *Psalterium* valójában *palestra*, azaz birkózóaréna, ahol a magyarázónak addig kell küzdeni saját érzelmeivel, amíg azokat összhangba hozza az Írással.

2.5. Imádkozzunk a Lélek inspirációjáért!
Ez volt Luther első szabálya. Nem lehet eléggé hangsúlyozni. A Szentlelket kérni kell, hogy adja nekünk azt a lelkületet, amellyel a Szentírás üzenetét befogadhatjuk szívünkbe. Kérni, segítségül hívni is meg kell tanulnunk – mondja Luther. „Nehogy az ágyadon heverésszél, miközben az Írást forgatod, hanem térdre, te lústa disznó, s emeld karjaidat magasba, mondd el a *Miatyánkot*, hívd Istent segítségül, s könnyes szemekkel valld meg bajaidat” – írja a 118. zsol-tár 5. versének magyarázatokor.

Nem győzi eléggé hangsúlyozni, hogy a Szentlélek nem önmagában szól, hanem csak az igéjén keresztül. Amint nincs ige Szentlélek, úgy nincs Szentlélek ige nélkül.

2.6. Keresd a központi üzenetet!
A Szentlélek nem a Szentírásban való hitet tanítja (Luther ezért nem volt a mai értelemben vett fundamentalista!), hanem a Szentírásba rejtett Isten igéjébe vetett hitet. Ennek az igének ugyanis tartalma van, s ez pedig az evangélium.

A *Mi az evangélium?* című írásában mutat rá Luther, hogy „az »evangélium« nem más, mint egy Krisztusról szóló beszéd vagy történet (...) nem más ez, mit egy krónika, történet, elbeszélés Krisztusról, hogy ki ő, mit tett, mit mondott, és mi történt vele (...) Az evangélium legrövidebb megfogalmazása ugyanis ez: Krisztus Isten Fia, értünk ember lett, meghalt és feltámadt, a mindenség ura lett.” Luther szerint az elbeszélést újra és újra el kell nekünk is beszélni. Ezért is inkább *ennarratio*, azaz „elmondás” Luther írásmagyarázatának formája, mintsem hagyományos szövegma-gyarázat.

A Szentírásban tehát ott van a „mag”, az evangélium, hogy a mi érdemünk nélkül Krisztusban, egyedül Krisztusban nyerünk igazságot, életet és üdvösséget.

Az evangélium magját azonban mindig meg kell találnunk, vagy akár így is fogalmazhatunk: „ki kell találnunk”. Isten igéje ugyanis egyszerre törvény és evangélium: az egyik követel, és azt parancsolja, mit kell tennünk, az evangélium pedig csak felszólít, hogy fogadjuk el azt az ajándékot, amelyet Isten Jézus Krisztusban adott nekünk. Luther tudván tudta, hogy a törvényre is szükség van, s hogy éppen a törvény és az evangélium feszültségéből születik meg az evangélium. Nagy kísértés, ha a kettőt összekeverjük, s ha az evangéliumból törvényt, Krisztusból pedig Mózes-t csinálunk. Luther szerint a megkülönböztetés képessége tesz minket teológusokká: ha meg tudjuk különböztetni a törvényt az evangéliumtól, a betűt a lélektől, a világi bi-rodalmat Isten országától.

2.7. Ismerd el a Szentírás kimeríthetetlen mélységét!
Bármennyire megtaláltuk is az olvasás művészetével a magot, az evangéliumot, sohasem érezhetjük azt, hogy minden lényeges dolgot megismertünk, hogy kimerítettük az Írás mélységét. A bibliaolvasás művészetének iskolájában mi mindig tanulók maradunk. Luther nem győzi eléggé hangsúlyozni, hogy megért-sünk csak rész szerinti marad.

Luthert idézve *Ebeling* mutat rá arra, hogy „az értelmezés nem lehet állandó, egyszer és mindenkorra érvényes tény, hanem csakis az ember fejlődésével folyton lépést tartó, soha be nem végezhető feladat. Ha ugyanis valamit egyszer már megértettünk, fennáll a veszélye annak, hogy a lélekből ismét betű lesz, ha nem értjük meg és nem sajátítjuk el újra.”

Noha az Írás világos és tisztá, mégis kimeríthetetlen. Ezt jól értel-te Luther, aki valóban a Szentírás olvasásának és magyarázatának zseniális művésze volt. Luther írásmagyarázatát azért érdemes olvasnunk, mert minden egyes vers magyaráza-takor, elmondásakor saját hangszerén adja elő a Szentírás Jézus Krisztusról szóló tanúságtételét.

A megértésben természetesen min-dig haladhatunk előre, de az ige mély-ségét sohasem tudjuk teljesen fel-fogni e földi életben. Luther minket is arra biztat, hogy bátran lépünk mi is a *palestra* birkózóporondjára, az aré-nába, alkalmazzuk mi is az értelme-zés eszközeit, s vigyük mi is hitbéli ta-pasztalatunkat e muzsikába. Könyö-rögünk a Lélekhez mi is, hogy világosítsa meg elménket az ige megtalálá-sára, az evangélium kitalálására, nyis-sa meg szívünket a befogadására.

■ DR. FABINY TIBOR

Az írás a Luther-konferencián elhangzott előadás szerkesztett, rövidített változata

FOTÓK: ZSOLICZAI BALÁZS

Hogyan állítsuk helyre, ha szétesett az életünk?

Tűz pusztítja el az otthont, elemésztí a család minden földi vagyonát. Sikeres üzletemberek pusztító üzleti válságba kerülnek, ezzel elveszítve minden reményüket és álmukat. A Biblia így mondja: „Van ilyen hiábavalóság is, ami a Földön történik: vannak igazak, akikkel úgy bánanak, mint a bűnösökkel; és vannak

Mondd meg Istennek pontosan, hogyan érzed magad. „*Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.*” (Mt 5,4) „*Istennél van segítségem és dicsőségem, erős sziklám és oltalmam az Isten.*” (Zsolt 62,8) „*Akik az Úrhoz kiáltanak, azokat meghallgatja, és kimentí őket minden bajból.*” (Zsolt 34,18)

bűnösök, akikkel meg úgy bánnak, mint az igazakkal. Azt mondom, hogy ez is hiábavalóság.” (Préd 8,14) Hogyan viszonyuljunk az ilyen dolgokhoz? Mit tegyünk, ha tragédia csap le ránk?

Erre az időtlen, egyetemes dilemmára nem tudok bölcsőbb tanácsot, mint amelyet az Írás ad. Ezért ezen a héten egyszerűen engedem Isten szavát beszélni arról, hogyan bánjunk a tragédiával vagy az ellenségeskedéssel.

1. Engedjük el a fájdalmat. Ne tagadd le, és ne hagyj figyelmen kívül.

2. Fogadd el a segítséget másoktól. Ne szigeteld el magadat! Keresz támogatást a hívőknek olyan közösségében, amelyben ugyanúgy, mint te, hisznek Isten szeretetében és gondoskodásában. „Egymás terhét hordozzátok...” (Gal 6,2)

3. Ne engedd, hogy a keserűség eluralkodjon rajtad. Mindig van választásod: vagy keserűbb leszel, vagy jobb emberré válsz. „Ügyeljetek arra, hogy senki se hajoljon el Isten kegyelmétől, hogy a keserűségnek a gyökere felnövekedve kárt ne okozzon, és sokakat meg ne fertőzzön.” (Zsid 12,15)

De hogyan tudjuk elkerülni a keserűséget? Újra az a javaslatom, hogy olvassuk a Bibliát gyakorlati tanácsért: fogadjuk el a megváltoztathatatlant. „Ha hozzá fordítod szívedet, és felé terjeszted kezedet..., elfelejted a nyomorúságot...” (Jób 11,13,16) Összpontosíts arra, ami megmarad, és ne arra, ami elveszett. „...mindenért hálat adjatok, mert ez az Isten akaratja Jézus Krisztus által a ti javatokra.” (1Thessz 5,18)

4. Emlékezz, hogy mi a legfontosabb. A kapcsolatok, nem pedig a dolgok azok, amik végső soron számítanak. Jézus ezt mondta: „...ha bőségben él is valaki, életét akkor sem a vágya tartja meg.” (Lk 12,15) „...mert semmit sem hoztunk a világba, nem is vihetünk ki semmit belőle.” (1Tim 6,7)

5. Támaszkodj Jézus Krisztusra. Ez a titka annak, hogyan találhatunk erőt a nehéz időkben. „Mindenre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.” (Fil 4,13) Támaszkodj Krisztusra stabilitásért. „Akik az Úrban bíznak, olyanok, mint a Sion hegye, amely nem inog, hanem örökre megáll.” (Zsolt 125,1) „Akinek szilárd a jelleme, azt megőrzöd teljes békében...” (Ézs 26,3) „Nem is fog meginogni sohasem, örökre emlékezetes lesz az igaz. Nem fél a rossz hírtől, erős a szíve, bízik az Úrban.” (Zsolt 112,6–7)

Figyelj Krisztusra, amikor útírányt keresel. „Mert csak én tudom, mi a tervem veletek – így szól az Úr –: békességet és nem romlást tervezek, és reményteljes jövőt adok nektek.” (Jer 29,11) Nézz Krisztusra a megváltásért. „Isten a mi oltalmunk és erősségünk, mindig biztos segítség a nyomorúságban.” (Zsolt 46,2)

■ DR. RICK WARREN
(Forrás: Monday Manna)

Nem jutottam el hozzád, pedig nagyon akartam...

Hányszor hangzik el a kegyes hazugság: „Valahogy nem jött össze...”, „Mindig közbejött valami...”, „Annyi a tenni-valóm...”, „Jövő héten biztosan...” és még számtalan mindenféle, előkapkodott indok a lelkiismeret elaltatására. Valami mindig fontosabb volt.

Pedig semmi egyebet nem akart, csak hogy egy kicsit együtt legyetek. Egy-két jó szót, egy simogatást, egy őszinte kérdést, de az is lehet, hogy kíváncsi volt rád, mert régen látott. Talán éppen neked lett volna szükséged néhány szavára.

A saját szívednek vagy adós sok látogatással. Mert a lelkiismeret a szívben gyökeredzik. Ilyenkor a „Hogy vagy?” nem csak szünetkitöltő ízé, sőt a közvetlenebb, finomabb „Hogy érzed magad?” kérdés még jobb és a valódi érdeklődés jele lehetne – ha kimondanád.

Hajlamosak vagyunk arra, hogy ami kissé kellemetlen, attól akkor is megszabaduljunk, ha másnak fájdalmat okozunk vele. Fiatalos hév vezette, rossz beszélgetések, „nem értelek” helyzetek, csupa pusztító okoskodás. Az igaz szó egyszeri, mindent tisztázó kimondásának hiánya miatt romlik a lélek, a valaha volt tiszta tekintet nincs már meg. Összezavarodott érzelmek, türelmetlenség, semmit se érő indokok, sehová se vezető magyarázkodások. A szívben lévő kicsi pont, a ragaszkodás morzsányi maradéka egyre halványabb, már majdnem teher.

Csak hiszed, hogy felelhető, kitörölhető. Tudatod mélyén egyre nagyobb az a csomó, amely nem hagy békén, egyre nyomasztóbb, sürgetőbb, és akkor kell elmenned hozzá, amikor már csak sírva tudsz bocsánatot kérni. Az az idő is eljön, hogy hiába fogod meg a kilincset, már senki sincs az ajtó mögött. Csak a helye, a hiánya. Ilonka néninek két fia volt, de néha egy se. A jó feleség próbálta pótolni a pótolhatatlant, de az „nem az igazi”, mert ő „csak” a menyee.

Nehezen, kínlódva írom ezeket a sorokat, de muszáj leírnom. Nem lett semmi sem könnyebb tőle. Hetvenéves ésszel kellene harmincévesnek lenni...

Valahol azt mondtam, hogy „ha valakit több gyermekkel áld meg az Isten, annak több esélye adódik, hogy legalább féllevenként rányissák az ajtót.”

Ugye, Mama, azért szerettél, amilyen lehettem volna, nem azért, amilyen voltam? Öt percnél tovább sosem voltál képes haragudni. Ugye odafent ismeretlen a harag? Talán már az is valami, hogy meg merem kérdezni...

■ DR. SCHROTT GÉZA

FOTÓ: JERÁBEK-CSEREPES CSILLA

PÁSZTORI JENŐ

Jézus közelében

Máté 14,34–36

Genezáret földjére érkeztemél,
Én is ott állok a parton,
S a bűnbocsánat szép ígérétét
Másokkal együtt hallgatom.

Lázás ajkak és fájdalmas sebek
Kiáltanak itt, Jézusom.
Lehajolsz, s a szomorú könnyeket
Látod a megtört arcokon...

Beteg világunk gyógyulást akar,
De nem ott keresi, ahol te vagy.
Isten-köntösöd lebeg a szélben,

Zsoltárütemre dobog a szívem.
Engedd, most nyújtsam kezemet feléd,
Hogy megérintsem ruhád peremét!

FOTÓ: T. PINTER KÁROLY

HETI ÚTRAVALÓ

„Ma, ha az ő hangját halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteke...” (Zsid 3,15)

Hatvanad hetében az Útmutató reggeli és heti igéi felszólítanak: jussunk el a lelki siketségből az ige hallására és megtartására! „Isten sokszor és sokféleképpen szólt az atyákhoz a próféták által, ezekben az utolsó időkben pedig az ő Fia által szólt hozzánk.” (Zsid 1,1,2; LK) Krisztus meghalt bűneinkért, hogy visszavezessen az Atyához! „Könyörülj rajtam, Istenem, könyörülj rajtam, mert tebenned bízik az én lelkem!” (GyLK 712,1) Ám ez a feltétel nélküli bizalom, az Istenbe vetett élő hit az ige hallgatásából jön. Az Úr Jézus „városról városra és faluról falura járt, és hirdette az Isten országának evangéliumát.” A magvető példázatához emelt hangon (!) hozzátette: „Akinek van füle a hallásra, hallja!” (Lk 8,1,8) – „Hallgatni, hallgatni! Atyánk azt ígérte, hogy aki a Fiút hallgatja, annak Szentlelket ád. A Szentlélek megvilágosít s felgerjeszt, hogy tisztán megértsük Isten igéjét. Újjászüli jótetszéséből ma is!” (Luther) A négyféle föld az igehallgatók szívének típusait jelképezi, ám mindenkinek a szíve átvilágításra kerül a szent mag, az ige fényében! „...Isten igéje élő és ható (...), és megítéli a szív gondolatait és szándékait.” (Zsid 4,12) Ezért jól „vigyázzatok, testvéreim, senkinek ne legyen közületek hitetlen és gonosz szíve, hogy elszakadjon az élő Istentől” (Zsid 3,12; lásd még: Zsolt 95,7,8a)! Mózes „minősíti” a törvény minden igéjét: „Mert nem üres beszéd az szavakokra, hanem életet jelent nektek. Általa éltek...” (5Móz 32,47) S az Úr kijelentése őt igazolja: „...az én igém (...) nem tér vissza hozzám üresen, hanem véghezviszi, amit akarok, eléri célját, amiért küldtem.” (Ézs 55,11) Mi a sorsa e világban Isten igéjének? Ő konokká teheti az uralkodók szívét is, így a csodák ellenére „a fáraó szíve (...) kemény maradt, és nem hallgatott rájuk – ahogyan megmondta az Úr.” (2Móz 7,13). Egyetlen próféta sem kedves a maga hazájában! Názáretben megbotránkozta Jézusban. „Nem is tudott itt egyetlen csodát sem tenni... Csodálkozott is hitetlenségükön.” (Mk 6,5,6) Csodát az élhet át, aki hisz őbenne! Amilyen a fa, olyan a gyümölcs: „...amivel csordultig van a szív, azt szolgálja a száj.” S aki hallgatja Jézus beszédeit, és azok szerint cselekszik is, „hasonló ahhoz a házépítő emberhez, aki leásott, mélyre hatolt, és a kősziklára alapozott” (Lk 6,45,48). Ezért járunk az ő világosságában; Jézus a világ világossága (lásd Jn 8,12)! S „amíg nálatok van a világosság, higgyetek a világosságban, hogy a világosság fiait legyetek!” „Noha [Jézus] ennyi jelt tett előttük, mégsem hittek benne...” (Jn 12,36,37) „Az embereket gyávaságuk zárja ki az üdvösségből...” (lásd: Biblia magyarázó jegyzetekkel, 1278. o.) Urunk hét példázatot is elmondott a mennyek országáról – egyebek mellett a mustármaghoz és a kovászhoz hasonlította –, beteljesítve az ősi prófécia (lásd Zsolt 78,2): „Példázatokra nyitom meg számat, és a világ kezdete óta rejtett dolgokat jelentek ki.” (Mt 13,35) Egyedül az igében „van örök kincünk, becsesebb / Nincs nála földön, égen. – S nincs, aki el ne nyerhetné / E kincset: szent igédet.” (EÉ 286,1–7)

■ GARAI ANDRÁS

Csoda Csámpitól a Tuteláig

► **Diplomamunkaként először mobiltelefon akart tervezni *Bence Domonkos*, aztán egyik tanára rábeszélésére – nem mintha hosszan kellett volna győzködnie őt... – inkább társasjátékot készít majd. Adekvát választás, ugyanis a Moholy-Nagy Iparművészeti Egyetem végzős, formatervező szakos hallgatójának *Tutela* nevű játéka 2009 novemberében a Mensa HungarIqa (a magas intelligenciájú embereket összefogó Mensa nemzetközi egyesület magyarországi szervezete – a szerk.) első társasjátékversenyének győztese lett stratégiai játék kategóriában. Domonkossal és édesapjával, *Bence Imre* budavári lelkésszel nemcsak a *Tuteláról*, hanem a Bence Művek másik portékájáról, az *Imádkozz okosan!* gyülekezetépítő játékról is beszélgettünk.**

Bence Domonkos: Egészen kicsi korunktól kezdve rendszeresen játszottak velünk a szüleink. A legtöbbször talán catanoztunk (*Catan telepesei, táblás stratégiai társasjáték – a szerk.*), de például annak idején a *Csoda Csámpi* is nagy sláger volt. Utóbbi egy olyan bogárról szól, amelynek az egyik lába előre, a másik pedig hátrafelé áll. Egyszerű dobókockás játék; egy pályán kell körbemenni, mindenkinek négy bábuja van, páros dobással lehet előre lépni, páratlannal pedig hátrafelé kell menni.

Bence Imre: Mások is tudják ró-lunk, hogy szeretünk játszani; finn barátaink például mindig társasjátékkal örvendeztetnek meg bennünket. Azt, hogy a család – négy gyermekünk van – úgy tudott és tud mind a mai napig beszélgetni, hogy közben játszik, nagy ajándéknak tartom. Ez is egy módja annak, hogy jobban megismerjük egymást, mert az, hogy valaki a játék során miként reagál egy-egy helyzetre, arról is árulkodik, hogy mi van a szívében.

– *Mi a fontos egy társasjátékban? Pihentető legyen vagy inkább elgondolkodtató? Vagy a kettő együtt?*

B. D.: Ezt nem lehet ilyen általánosan megfogalmazni; minden társasjátéknak más a célja, mint ahogyan az is a hangulatunktól függ, hogy épp mire vágyunk. Egyszer egy hosszabb, bonyolultabb stratégiai játékhoz van kedvem, máskor egy félórás, könnyed kikapcsolódásra van szükségem, valami olyasmire, ami nem igényel összetett gondolkodást.

– *Két játék van itt előttünk az asztalon: a Tutela és az Imádkozz okosan! Ezek, ha jól sejtem, az első csoportba tartoznak.*

B. I.: Az *Imádkozz okosan!* kimondottan közösségi, méghozzá gyülekezetépítő játék. Annak idején egy piliscsbai gyülekezeti hétvégén körülbelül nyolcvanban játszottuk először; és később találtuk ki, miként is lehetne táblás társasjátékot készíteni belőle. A grafikáját a sokak számára jól ismert *Gazdálkodj okosan!* mintájára készítette el Domonkos. Míg azonban az előbb említett játékban házat kell vásárolni és berendezni, addig az *Imádkozz okosan!*-ban gyülekezetet kell építeni, és a cél az, hogy minél többen legyenek a templomban.

A leendő hívek megnyeréséhez különböző feladatokat kell teljesíteni. Énekelni kell, vagy épp egy bibliai igét kell beleszólni egy baráti beszélgetésbe. Ily módon az interaktív rész kimondottan a bibliaismeretre alapozódik. „Természetesen” az embereket el is lehet veszíteni; ha valaki rosszul teljesít, eggyel kevesebben lesznek a templomban. A játék célja az, hogy a résztvevők ráeszméljenek: a gyülekezet elsődleges feladata, küldetése a misszió, és ki-ki felismerje, milyen módon szolgálhatja a közösség lelki és fizikai gyarapodását.

– *Azt lehet tudni, hogy maga a játék jelen pillanatban hány helyen szolgálja a gyülekezet épülését?*

B. I.: Az első néhány darabot Domonkos és öccse, *Győző* saját kezűleg készítette el, karácsonyi ajándékképpen a testvéreim családjainak. Később, miután a *Fraternet* levelezőlistán meghirdettem a társasjátékot, tizenhat gyülekezet rendelte meg. Ezeket a példányokat is házilag gyártottuk le, ez azonban, sajnos, elég sok-

ba került. De ha minden jól megy, ősszel már olcsóbban tudjuk előállítani őket.

B. D.: Néhány ismerőssel megpróbáljuk összefogni a magyarországi kis kiadókat. Így költséghatékonyabban tudnánk sokszorosítani a játékaikat, és a piacra is sokkal könnyebben be tudnánk törni.

– *A Bence Művek másik játéka a Tutela...*

B. D.: Az alapötlet édesapámtól származott, és egy a *Ki nevet a végén?*-hez hasonló játék volt. Egy méhkaptárszerű, hatszögű mezőkből álló táblán kellett lépegetni, a dobókockával kidobott szám alapján, mindig abba az irányba, amerre az adott szám mutat. (Minden hatszög oldalán van egy-egy szám egytől hatig.) Amikor azonban a különböző társasjátéklklubok látogatói között tesztelni kezdtem a játékot, többen is azt mondták, hogy így egy kicsit gyermekked.

Ekkor jött az ötlet, hogy ne a dobókocka – és így a szerencse – döntse el, merre kell továbbmennie a játékosnak, hanem különböző akciókártyák felhasználásával, mindig hat kártya közül választva ő maga dönthesse el, hogy milyen irányba indul tovább. Az akciókártyákon egytől hatig szerepelnek a számok, és vannak különböző figurás kártyák is, amelyekkel

A SZERZŐ FELVÉTELE

vagy a saját bábuját juttathatja előbbre a játékos, vagy az ellenfél bábuját tartóztathatja fel, akadályozhatja meg a továbblépésben.

– *A kerettörténetet szerint Párma földesura futárokat küld a környező városokba, és minden futárcsoportnak négy várba kell minél hamarabb eljutnia. Miért pont Olaszország a színhely? És miért pont Tutela?*

B. D.: Olyan nevet szerettem volna adni neki, illetve az egész játékot próbáltam úgy kialakítani, hogy adott esetben könnyen adaptálható, exportálható legyen. Ezért sem a táblán, sem a kártyákon nincsenek feliratok – sem magyarul, sem más nyelven. A *tutela* latin szó, jelentése: futár. Amikor a nevet kitaláltam, egyszerűen a kerettörténet is kibontakozott.

– *Ármánykodásra is van lehetőség: le lehet lakatolni és ezzel megközelíthetlenné tenni az ellenfél várát, a gombás kártyával meg lehet mérgezni őt... Mennyire „keresztényi” a játék?*

B. D.: Sok olyan játék van, amelyekben fontos, hogy a játékos hogyan tudja kicselezni a játéktársait, de ettől még a játékok nem arra sarkallnak, hogy csaljunk bennük! Játék közben azt is mindenkinek magának kell eldönteni, hogy, mondjuk, kiüti-e a játéktársa bábuját vagy sem... A *Tutela* alapvetően logikus gondolkodásra, a terep, az adott helyzet átlátására készítet, nevel. Én egyébként a családi társasjátékok közé sorolom, mert a kisgyerekek is könnyen megérthetik a szabályait, élvezni tudják a játékot, és annak ellenére, hogy nem csak a szerencse számít, akár még nyerhetnek is benne az idősebbekkel szemben.

– *De mint tudjuk, nem a győzelem, hanem a részvétel a fontos... Visszagondolva a régi nagy családi társasozásokra: így érezték ezt a gyerekek is?*

B. D.: Hát... De ahogy felnő az ember, hozzászokik, hogy a vereség is az élet része.

B. I.: Nem volt jellemző, hogy a gyerekek kedvéért hagyjuk volna, hogy ők győzzenek. A játék a győzelem megélése mellett a kudarc elhordozására is megtaníthat. És arra is rámutathat, hogy az élet ugyan néha küzdelmes, és a vereség is „benne van a pakliban”. De nincsen véglegesen elrontott helyzet, szabad, lehet újrakezdeni. Azt se felejtjük el, hogy Isten alapvetően szép és derűs világot teremtett, amelyben benne van Isten játékosága is, a mi életünkben is ezért lehet jelen – szinte minden szinten – a játékoság.

■ VITÁLIS JUDIT

Régi könyvek várnak örökbefogadóra Bonyhádon

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és az intézmény öregdiákjainak szövetsége régi könyvek örökbefogadási akcióját hirdette meg. A kezdeményezés célja, hogy felújítsák az intézmény régi könyvestárát – amelyben az 1500-as években kiadott könyvek is találhatók –, restaurálják és megtisztítsák a köteteket. Az örökbefogadási akcióval egyúttal az érzelmi kötődést is szeretnék erősíteni a volt diákok, a könyveket szeretők, az értékeket megőrizni vágyók, illetve a gimnázium régi könyvestára és az intézmény között.

Antal Mária, a gimnázium könyvtárosa elmondta, hogy az örökre fogadni szándékozóknek lehetőséget biztosítanak a személyes választásra. Keddenként 15 és 17 óra között várják az érdeklődőket a régi könyvestárban, a gimnázium Bajcsy-Zsilinszky utcai épületében, ahol mindenki megismerkedhet az állománnyal, és kiválaszthatja a számára rokonszenves könyvet. Az örökbefogadás minimum kétezer forintért történhet meg.

Az örökbefogadó természetesen nem kapja meg a kötetet, az a könyvtár tulajdo-

nában marad; kap viszont egy elismervényt, amely tanúsítja, hogy melyik könyvet fogadta örökbe. Ezenkívül a kötetbe bekerül, hogy ki fogadta örökbe, és az elektronikus katalógusban is feltüntetik, hogy ki támogatta az adott könyv állagmegővését.

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium könyvtára egyébként 2009 decemberében felvételt nyert a *Magyar országos közös katalógus* (MOKKA) régi nyomtatványok tagozatába, amely a muzeális nyomtatványok közös magyarországi nyilvántartása.

■ MÁTÉ RÉKA

Süteménnyel Haitiért

Adománygyűjtés a soproni líceumban

Azt mondjuk, hogy a mai gyerekek már nem az igaziak... Hogy a mai gyerekekben már nincsen áldozatkészség, nincsen adakozókedv. Sajnos, lehet, hogy az általános tendenciát nem tudjuk megcáfolni néhány példával egy kisalföldi kisváros evangélikus középiskolájából, de talán az építő példákat sem szabad elhallgatni.

2009 adventjének első vasárnapján a szokásos révfülöpi csendeshétvégénkre utaztunk több mint nyolcvan licista diákkal. A táborzáró istentiszteleten – ha csak magunk vagyunk, és nem gyülekezet alkalmán veszünk részt – nem szoktunk perselyezést tartani. Tavaly november végén azonban örömmel hallottuk, hogy egy olyan intézményt nevezett meg egyházunk az offertórium céljaként a Sztehlo Gábor-emlékév kapcsán, amely talán a mi tíz-tizennégy éves diákjainkhoz is közel állhat. Így mi is meghirdettük a gyűjtést a Sa-

repta Evangélikus Szeretethozon javára, és még én is meglepődtem, hogy majd tizenkétezer forint gyűlt össze ott a révfülöpi nagyteremben. Ehhez aztán még hozzáadtunk körülbelül ugyanennyit, amely a 2009-es – német nemzetiségi osztályaink által szervezett – *Kuchen Aktionból* jött be, és ezt az összeget utaltuk el segítségképpen.

Január végén aztán újra felvehettük ezt a fonalat, hiszen megkeresett bennünket (is) a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet, hogy gyűjtsünk mi is pénzadományt a borzasztó haiti földrengés túlélői számára. Igazából tetszett a *Magyar diákok a haiti gyermekért*

gyűjtés akció, de gondoltuk, hogy annál azért többre lesz szükség, mint kitenni egy perselyt ezzel a felirattal az iskola portájához... Így az egyik 12.-es osztály segítségét kértem – akiket már negyedik éve tanítok –, megkérdezve, hogy ők mit gondolnak hatékonyan, figyelemfelhívónak. Ők is a sütiakciót javasolták, így ki is választottuk január 29., pénteket.

Túl nagy reklámot nem csináltunk, bár már a hét elején megjelentek az iskolalelkész idei hirdetéseire jellemző narancsszínű plakátok, elhangzott a hívás az osztályfőnököknek, illetve az iskolarádióban is, aztán vártuk a péntek reggelt. Összeszereltük a kivetítőt,

A SZERZŐ FELVÉTELE

hogy az asztalok mellett peregiének folyamatosan a képek a www.segelyszervezet.hu oldalról, és a diákok által készített plakátok is helyet kaptak egy paravánon.

És aztán jöttek. Jöttek a süteményes tálcák, dobozok – kisebbek, nagyobbak. Három asztal telt meg a felajánlott finomabbnál finomabb süteménykülönlegességekkel, amelyekkel aznap elég nagy konkurenciát jelentettünk az iskolabüfének. Aztán a szünetekben jöttek a diákok, lyukasórában a tanárok, és vásároltak. Bár mindent ötven, illetve legfeljebb száz forintba áraztunk be, szinte mindenki többet ha-

tossá vált sokak számára. Fontossá vált egy iskola számára.

Adja Isten, hogy ne csak az ilyen extrém esetek hozzák össze a közösséget, hanem a mindennapokban is meg tudjuk élni, hogy jó segíteni másokon, a magyarországi Sa-reptában lakó beteg fiatalokon és a több tízezer kilométerre lévő szigetországot sújtó katasztrófa túlélőin egyaránt. És rajtuk keresztül talán egymásban is megláthatjuk a testvért.

■ MESTERHÁZY BALÁZS
iskolalelkész,
Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium,
Kollégium és Szakképző Iskola

LUTHER-KONFERENCIA RÉVFÜLÖPÖN

Minta-e Luther istentiszteleti rendje a mai evangélikusságnak?

A „torgau definíció”

Többek szerint az evangélikus istentisztelet „non plus ultrája” az a mondat, amelyet *Luther* a torgaui várkapolna felszentelési igehirdetésében mondott: „...ne más történjék, mint az, hogy maga a mi kedves Urunk az ő szent szava által velünk beszél, mi pedig fordítva: vele beszélünk az imádságban és a dicső énekekben.”

Ezt hallva azonban nem feledhetjük, hogy egy prédikációban hangzik el a mondat. Az igehirdetés műfaja azonban nem enged és nem is kíván meg precíz körülírást egy-egy fogalommal kapcsolatban: eleve nem fogalmakban gondolkodik, hanem eseményekben. Isten nagy tetteiről és azok hatásáról szól. Azt is le kell szögeznünk, hogy Luther nem volt sem rendszeres teológus (dogmatikus), sem pedig liturgiával tudományosan foglalkozó ember. Nemcsak az igehirdetés műfajától lett volna idegen egy ilyen szószéki értekezés, de Luther személyétől, a teológiához való hozzáállásától is. Reformátorunk a szószéken igehirdető volt és nem professzor, a tudományos munkáján keresztül is süttött az igehirdetői szenvedély. Tisztán kell látnunk azt is, hogy itt szó sincs valamiféle definícióról, inkább egy állításról, amelynek lényege a működő dialógusélmény Isten és ember között.

A torgaui prédikáció 1544-ben hangzott el. Eddigre már mindenki számára világos volt, hogyan vélekedik Luther az istentiszteletről, milyen reformot vezetett be ezen a területen, illetve milyen gyakorlatot alakított ki Wittenbergben, ahol maga is – nem csupán igehirdető, hanem – gyakorló liturgus is volt.

Istentiszteleti iratok

Luther nem két évvel halála előtt foglalkozott először az istentisztelettel. Emlékezzünk vissza a legfontosabbakra: 1523: *A gyülekezeti istentisztelet rendjéről*; 1524: *Formula missae*; 1526: *A német mise és az istentisztelet rendje*.

Két évtizeddel a torgaui igehirdetés előtt Luther letette a voksát, megreformálta az istentiszteletet. Számára magától értetődő volt, hogy az ősi keresztény örökséget, a nyugati egyház istentiszteleti tradícióját nem eltörölni, hanem megtisztítani akarja. Ide sorolandók továbbá azok az iratok, amelyek a misével kapcsolatos visszaélésekről, illetve az úrvacsoráról szóló tanításait tartalmazza.

Protestált kora egyházának visszaélései ellen, de pro-testált az igazi, tiszta, ígét hordozó istentisztelet, Isten kegyelmét közvetítő, megjelenítő, tevő liturgia mellett is. Munkássága, istentisztelethez való viszonya egyszerű volt a kontinuitást megőrző és innovatív.

Eleinte Luthert az alapvető kérdések érdeklik: az ige központi szerepe, az egyház tanításának biblikus tisztogatása, Krisztus keresztségének üdvösséget szerző valósága. Csakhamar világossá válik számára, hogy a nép az istentiszteleten imádkozza, érti meg és vallja meg az egyház titkait, és az istentiszteleten élheti át a hit ébredését és megerősödését. Ezért hamar központi kérdéssé vált a reformátor számára az istentisztelet.

A *német mise* előszavában háromféle istentiszteletről beszél. Az első a latin mise. Ennek mintája, alaprendje a *Formula Missae*. Ezt folyamatosan szeretné használni, hiszen nincs szándékában „a latin nyelvet az istentiszteletből egészen kiküszöbölni”. Volt ebben a döntésében tradíciótisztelt, az ifjúságra irányuló pedagógiai szándék s az adott körülmények reális felmérése.

A második a német mise és istentisztelet. Ezt az „együgyű nép kedvéért kell létesíteni”. Luther itt a nem hívőkre, nem keresztényekre, „bámszokódokra” gondol. Arra a helyzetre, ahol még „nincs rendezett és tudatos gyülekezet, amelyben az evangélium szellemében lehetne a keresztényeket kormányozni, hanem csak nyilvános buzdítás folyik a hitre és a kereszténységre”.

A harmadik csoport tagjai azok, akik már az evangéliumi rend igaz természetével bírnak. Ezeknek zárt körben kellene összejönniük, imádkozniuk, ígét olvasniuk, a szentségeket élvezniük. „Itt rövid, megfelelő módon a keresztséget, illetve a szentséget is ki lehetne szolgáltatni s minden súlyt az ígére, az imádságra és

a szeretetre helyezni.” Ilyen közösségről azonban csak a reménysége alapján szólt, hiszen maga vallja: „Még nincsenek meg a hozzá való embereim. De hát várjunk, míg ennek is eljön a maga ideje.”

Ez az idő Luther életében nem érkezett el, így valójában csak két istentiszteleti rendet ha-

gyott ránk, ezek mindegyike úrvacsorás istentisztelet volt.

Az ige központi szerepe

Luther számára a kulcsszó az ige, Isten teremtő, megváltó, megszentelő igéje, a testté lett és üdvösséget hozó, hallható és látható ige. A kettő szorosan összetartozik, a hallható ige is láthatóvá inkarnálódik, s a látható ige is hallani és hallgatni való, hiszen az úrvacsora lényege is az ige.

Igencsak elgondolkodtató az a reformátori merészség, ahogyan az úrvacsoráról és egyéb újításokról szóló iratában arról beszél, hogy mit jelent az egy és két szín (kenyér és bor), illetve az ige összefüggése. „...harmadszor, hogy a *prédikációban a szentség igéit ugyancsak hangoztassuk: Ez az én testem, mely tiérettetek adott; ez az én vérem, amely tiérettetek adatott, stb.; és ezeket minden egyes keresztény vesse a szívébe, és tartsa maga előtt, és mívelje, mikor a szentséget veszi, avagy a misét hallgatja; mert ezerszer fontosabbak ezen igék, mint a szentségek színei; és ez igék nélkül a szentség nem szentség, hanem csúfság Isten előtt.*”

Az istentiszteleten, amely primer módon Isten cselekedete velünk, Isten megszólal igéjében, int, fedd, ítél, biztat, simogat és vigasztal. Krisztus önmagát adja oda az egyetlen áldozatban, így válik az úrvacsora a hit által megragadott kegyelem alkalmává. Kiemelt szerepe van Luther istentiszteleti teológiájában a hitnek is. Az ige és a hit korrelációban vannak egymással. Ugyanakkor a hit és a szentség (sacramentum) is elválaszthatatlanok egymástól.

Hangsúlyos és elválaszthatatlan az istentisztelet újraértelmezésétől és megtisztított gyakorlatától: a bűnbocsánat evangéliuma. Kiemeli az úrvacsorai közösséget, amely mind vertikális, mind pedig horizontális értelemben érvényes. Az úrvacsora a Krisztussal való teljes közösséget jelenti.

Kettős célú harc

Az ige és a szentség tisztaságáért, megfelelő súlyáért, helyes értéséért és gyakorlataért két fronton nyitott harcot.

Az ige a nép nyelvén hangozzék – a reformátor számára ez nem csupán fordítási kérdést jelentett. Nem csupán nyelvi értelemben az anyanyelvén hirdette az evangéliumot, hanem személyesen, az adott helyzetben, az adott korban. Isten igéje nem elvont tanítás, hanem az életet jelentő isteni cselekvés, esemény. Nem csupán hangzik, hanem történik az Isten igéje. A gyülekezet aktív részesévé vált az ige-eseménynek.

Ennek kiemelt eszközévé vált az ének. Az ének, amely többé nem a kegyes hangulatok vallásos megfogalmazása volt, hanem az ige hordozója, tudatosítója, begyakorlása a nép ajkán. Az ige vissza- és közel hozatalának eszköze volt a miseolvasmányok megreformálása is. Tudatosan úgy formálta a perikópákat, hogy azok a Krisztusban való hitről beszéljenek.

Az úrvacsorát meg kell tisztítani minden

„emberkedéstől”: gondolati, szokásbeli, gyakorlati elferdüléstől. Nem magyarázta agyon a megmagyarázhatatlant, de tisztán és világosan látta és láttatta a lényegét: Krisztus önfeláldozó szeretetét, értünk vállalt halálát, megváltó kegyelmét. Felhívta a figyelmet arra a veszélyre, amelyet minden olyan értelmezés-mes-

terkedés, szellemi zsonglörködés jelent, amely megkísérli, hogy Isten titkát belepréselje emberi gondolatainkba. A jelentős torzulások felszámolásának másik példája az, ahogyan a két szín alatti áldozást, azaz az úrvacsora megcsonkítatlan, teljes formáját tette természetessé reformátori intencióiban.

A legfontosabb úgy az istentisztelet megreformálásában az ige „visszahozatala” mellett az áldozat helyes

értelmezése. Luther határozottan elutasít minden olyan momentumot, és kívág a misegyakorlatból minden olyan szakaszt, amely arra utalhat, hogy a pap, az egyház mutatja be az áldozatot. Isten odaadta Fiát áldozati bárányul, ezért ünnepelhetjük az úrvacsorát.

Az úrvacsora nem eszköz az ember kezében, amellyel megbékíti a haragvó Istent, hanem Isten adománya, amelyben ő békességet és szabadulást kínál az embernek. Nem emberek tette, hanem Isten cselekedete ez. Krisztus áldozata *beneficium Dei* és nem *sacrificium hominis*. Ezért Luther törölte az offertoriumot a mise rendjéből. Krisztus maga végzi a konszekrációt. Ezek ugyanolyan teremtő erejű szavak, mint amelyekről a Biblia első fejezetei beszélnek: legyen és lett. Nem kívánságot fejeznek ki, hanem teremtő szavak. Létrejön, ami elhangzik.

Luther nem veti el a külsőségeket, hagyja a régi szokások megtartását, akár ruháról, énekekről, szertartásokról van szó. Nem erőlteti a formai egységet az istentisztelet területén, de szükségesnek tartja azt, hogy legalább regionálisan egységes legyen az istentisztelet rendje.

Könyörtelen kritikus, ugyanakkor – ismerve az emberi lelket és a közösség dinamikáját – vigyáz arra, hogy ne legyen kényszer a megújulásból. Ő maga következetesen képviseli a változás szükségességét, alaposan megindokolja minden lépését, alátámasztja minden kritikáját, de az egyébként vehemensen intézkedő Luther óvatosan lép az újítások bevezetésében. Elsősorban tanít, azután példát ad, s a szó és a gyakorlat összecsengett.

Az alapkérdés

Luther istentiszteleti rendje minta minden korban – ma is az –, mert formáját és lényegét tekintve használható, aktualizálható modell mutat.

Luther istentiszteleti rendje minta abban, ahogy a tradíciót kezeli. Tisztelettel, de kritikusán. Kritikája nem érzelmi, hangulati kritika, hanem biblikus, a Szentírás mérlegén bíráló alázatos kritika. Ami jó, ami Istentől van, hagyjuk meg, vegyük át, használjuk fel. Ami nem állja meg a helyét a Szentírás mérlegén, nem felel meg az „egyedül Krisztus az üdvösségünk” tanítás bibliai mércéjének, az tűnjön el. Csak ez lehet mértéke mai tradíciókezelésünknek is.

Minta Luther rendje számunkra abban is, ahogyan az újítás eszközeivel bánt. Nyoma sincs dühből, „korszerűsködésből”, ötletelésből származó meggondolatlan változtatásnak. Luther nagyon jól tudta azt, amit a liturgia történetével foglalkozók előbb-utóbb felismernek, hogy bármivel kísérletezünk is, nem tudunk jobbat, mint amit az egyház Istentől elfogadott, évszázadokon és ezreken keresztül csiszolt, „kiimádkozott”, megélt.

Minta számunkra Luther abban, ahogyan a lényegre tör. Semmi emberi díszítés, de teljes pompában ragyog az evangélium. Semmi okoskodó magyarázat, de tudatos megszólal-

tatása Isten igéjének. Semmi mellébeszélés, csak a Krisztusról és a benne nyert kegyelemről szóló tanítás. Nem látszatsokszerűség, hanem vállalt szent „együgyűség” – tudniillik Krisztus ügye. Semmi látványos külsőség, de a tartalomhoz méltó forma.

És minta számunkra reformátorunk istentisztelet-formálása abban, ahogyan az objektív és szubjektív oldalt jó arányban tartja. Nagy művészet ez. Ma, az individualizmus és az élmény(hajkurászó)társadalomban nagy kísértés, hogy minden az egyén érdekét szolgálja, mindenki egyenként jól érezze magát, megkapja azt, amit kíván – az istentiszteleten is. Barátságos, családi, show-műsor szerű, megható történetekkel megtűzdelt, kis színeseikkel és hangulatos elemekkel fellazított istentiszteletet igényelnek sokan – s ezt az igényt szolgálai módon ki is szolgálják. Rendhagyó liturgikákat írnak a korszerű istentiszteletről, a médiaprogramokkal is konkurens templomi alkalmakról, és nem egy ember végig is kísérletezi ezeket. Azután a pillanatnyi fellendülést követően jön a visszaesés, hiszen minden csoda három napig tart.

Korábban is voltak ilyen szubjektív elemekkel átítatott kísérletek, akár a megtérések megható tálalása biznyságtételek formájában, akár a könnygázgránát hatásával vetekező angolszász nóták elterjesztésével. A szubjektivistá vonalnak sohasem volt hosszú élete az istentisztelet-történetben.

De a másik oldal is nagy veszélyeket rejt. Az tudniillik, hogy a liturgia a maga szent objektivitásában – hiszen Isten cselekszik benne, ő az alany, s mi vagyunk cselekvésének tárgya – hideg, rideg, dogmatikus levegőt árasztó, embertől távoli, sőt idegen kultusszá válik. Igaz minden szava, s mégis embertelen.

A kettő között kell megtalálni a helyes arányt: nem feledni, hogy a liturgia nagy, öröktől fogva és örökké tartóan zajló esemény, amelynek mi részesei lehetünk, de rajtunk kívül és nélkülünk is zajlik. Isten országának létformája ez a próféták, a zsoltárok és a *Jelenések könyve* szerint; ugyanakkor azt sem szabad feledni, hogy Isten nagy és objektív tettei értünk, sőt értem személyesen történnek, történnek. Nem lazíthatunk hát azon, ami szilárdan áll: Isten kijelentésén, de közel hozhatjuk az emberekhez, s közel engedhetjük magunkhoz azt, amit Isten nekünk szánt, ami értünk van. Luther zseniális arányérzékről tanúskodott.

A torgaui formula szerint az istentisztelet Isten igéje és az ember válasza. E kettő a maga teljes értelmében valóban kifejezi, sőt definiálja az istentisztelet lényegét. Az ige azonban nem csak a prédikáció, s a válasz nem csupán a mi imádságunk. Az ige Isten irgalmas és kegyelmes cselekedete rajtunk. Nagy tetteinek összessége, amely hol verbálisan, hol nonverbálisan ér el minket. Ott, akkor és úgy, ahol, amikor és ahogyan Istennek tetszik. A válasz pedig nem szavak, mozdulatok, magatartásformák és viselkedési szekvenciák összessége, hanem a hit megnyilvánulása. Az Isten nagy tettei nyomán ébredt, a Szentlélek által teremtett, az emberi lét egészét – múltját, jelenét és örök jövőjét – Isten szeretetére bízó hit.

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (Ifj.)

Az előadás szerkesztett, rövidített változata

Százkét év a szeretet szolgálatában

Családias ünnepségen köszöntötték január 26-án, 102. születésnapján *Zsohár Lenke* diakonissza nővért. A győri evangélikus szeretetház leg-idősebb lakója legnagyobb ajándék-nak a Bibliát, „Isten életet és erőt adó igéjét” tartja.

Egy évben, egy hónapban született – sok más mellett – *Wass Albert* erdélyi íróval, *Teller Ede* világhírű atomfizikussal. Lenke nő-vér ugyan nem írt rojtosra olvasott regényeket, nem végzett világot rengető kutatásokat, de diakonissza-ként két emberöltőn át áll-hatatosan szolgálta Istent, a szeretetet, a híres győri Csillag-szanatórium – egy ideig hadikórház – műtös-nővéreként pedig az emberi életet.

Derűt és nyugalmat árasztó kis szoba a győri szeretetházban, ahol a nem mindennapi születésnapot ünneplő diakonissza lakik. A falakról a megfeszített Krisztus és a nagy reformátor, *Luther Márton* képe, egy-egy mives gobelin, fi-nom akvarell köszönti a látogatót. Az intézményben minden-ki szívesen és gyakran tér be az idős nővérhez, akinek szeméből kifogyha-tatlan szeretet sugárzik, csendes sza-vaiból mindenkor mérhetetlen böl-cssesség és rendíthetetlen hit árad.

– Hosszú életem egyik legna-gyobb ajándékának tartom, hogy száműveggel ugyan, de mindennap olvashatom a Bibliát, Isten szavát, igéit, amelyek számomra az örök igazságot, az erőt, az életet jelentik. Arra figyelmeztetnek, hogy életünk során igazán csak az Úrban bízha-tunk, aki mindenkor megsegíti, nem hagyja magára az embert, a legna-gyobb bajban is mellettünk áll. Egész életemben tapasztaltam ezt, ezért is hiszem Isten segítő szeretetét és ke-gyelmét – vallotta találkozásunk-

FOTO: KRISZÁN CSABA

kor az ünnepelt, majd csendesen hozzátette: – Kegyelem ez a nagy idő, de már szeretnék hazamenni, az iga-zi otthonomba!

Zsohár Lenke életútja Kőszegről indult, Győrött avatták diakonisszá-vá, szolgálatát is sokáig a folyók vá-rosában, a Csillag-szanatóriumban teljesítette. Ahogy szavaiból kiderült: innen vitte az egyik orvos 1956 októ-berében Mosonmagyaróvárra, hogy Lenke nővér – kollégaival együtt – a sortűz áldozatain segítsen. A vérfür-dő borzalmas képeit, az áldozatok, a sebesültek fájdalmas arcát, a vigasz-talásul nekik szánt szavakat az elmúlt ötvennégy esztendő sem tudta kitö-rölni a nővér emlékezetéből. A szanatórium megszűnése után az ország másik végébe, Orosházára került, ahol szintén tanult hivatását gyako-rolta. Miután 1968-ban visszatért Győrbe, egy évtizedig a bőrcsi szere-tetothon vezetője volt. Nyugdíjba vonulása óta a győri szeretetházban él, itt, derűt és nyugalmat árasztó szo-bájában köszöntötték születésnapján verssel és virággal, énekkel és bibli-ai igékkel az intézmény munkatársai.

■ GÜLCH CSABA

Istentiszteleti rend • 2010. február 7.

Hatvanad vasárnapja. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Lk 8,4–15; Ézs 55,6–11. Alapige: Zsid 4,12–13. Énekek: 279., 258.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Jorsits Attila; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Főbe** de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztójanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstüch M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv., kantátás istentisztelet) Gáncs Péter; du. 6. Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 10. (családi) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; du. 6. (úrv., Tamás-mise) Kovács Viktor; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; **IX., Haller u. 19–21., I. em.** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 10. (úrv., családi) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; de. negyed 12. (úrv., családi) Keczkó Szilvia; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamás; **Pestújrhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., családi) Kőrmendy Petra Kornélia; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. 10. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Grendorf Péter; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Grendorf Péter; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafoék, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BODA ZSUZSA

KIRÁNDULÓ GYŰLEKEZETEK FIGYELMÉBE

Bányából várba

► **Feledésbe talán még nem merült, de mindennapi életünk-ből – csak-úgy, mint a választható szakmák közül – már kikopott a bányászmes-terség. Szomorúan egyszerű okból: szép sorban bezártak a mélymű-velésű bányák Magyarországon. Ami nemcsak azt jelenti, hogy nem kerülnek már forgalomba hazai nyersanyagok, hanem azt is, hogy meg-szűnik ez az emberiséggel szinte egyidős foglalkozás s vele együtt a szakemberek képzése is. Nincsenek már csillékek, vājárok, aknászok, mint ahogy nincsenek már bányamérnök-hallgatók sem. De köddé vál-tak a bányászgenerációk, bányászcsaládok is. Végképp elfelejteni azon-ban még nem kell ezt az egykor megbecsült, gazdag hagyományt és múltat őrző hivatást. Aki kíváncsi rá, sok mindent megtudhat róla, ha felkeresi Salgótarjánban az Európában is különlegességnek számí-tó bányamúzeumot, hivatalos nevén a Nógrádi Történeti Múzeum Bá-nyászati Kiállítóhelyét.**

Nem nehéz rálelni a ma már a vá-ros által bekebelezett területen ta-lálható múzeumra. Budapestről gépkocsival Somoskőújfalu felé ha-ladva, a piacnál kell balra letérni, s mindjárt az árusok háta mögött feltűnik a szerény, földszintes épü-let, az egykori iroda. Eltévészthet-ten, hiszen kertjében a bányászat sa-játságos relikviái hívják föl maguk-ra a figyelmet: csillék, föld alatt használatos mozdonyok és még jó néhány a bánya egykori gépészeti berendezései közül.

Klopacska hangjával hívogat a mélység
Kedvesen fogadnak az épületben, s mert még van egy kis idő a túra in-dulásáig, a múltat idéző múzeum szo-báit járjuk végig. Fotókat, rajzokat, térképeket, bányászati eszközöket állítottak ki, de azt is megtudhatjuk, mikor és hogyan alakult ki a barna-kőszén.

Kevesen verődünk össze, de így is elindulunk a föld alatti kirándulásra. Leszállás előtt vezetőnk eligazít a biz-tonsági tudnivalókról, majd mielőtt felvennénk a kötelezően viselendő si-sakokat, megszólaltatja a klopacskát, azt a felfüggesztett fadarabot, amely-nek hangja messzire jelezte egykoron, ha új műszak indult a mélybe.

A József lejtakna 1951-ig volt terme-lő üzem, majd a hatvanas évek köze-pétől látogathatóvá tették a nagykö-zönség számára is az eredeti állapot-ban és épségben megmarad vágat-rendszer egy rövid, felszín közeli részét.

Utunk első állomásán a bányame-ntők egykori „edzőtermét” nézhet-jük meg, ahol negyven-ötven fokos melegben súlyozva kellett erőnléti fel-készültségüket bizonyítaniuk, mielőtt megkezdhetnék a mentési gy-aakorlatokat. Nem messze innen a gyer-mekek kedvencének, *Zsuzsinak* az életnagyságú műanyag mása néz ránk. Az egykori bányaló a hagyomány szerint olyan értelmes volt, hogy a koppanásokat számolva megállapíto-ta a mögé akasztott csillék számát, és ha a megszokottnál nagyobb teher hú-zására akarták kényszeríteni, nem volt hajlandó elindulni.

Továbbmenve a szénfal fejtésé-nek technológiájával ismerkedhe-tünk meg. A lengyel berendezés ma-rótárcsa segítségével jövesztette az ér-tékes kőzetet, amely ezután szállító-szalagra kerülve megkezdhetette útját a napszint felé. Kicsit odébb pedig egy korábbi időkből való frontfejtés-re érkezünk, ahol az egyik bányász fekke, csakánnyal bontja a szénfalat, míg társa lapáttal rakja szállítóeszköz-be az anyagot, miközben folyamato-san felügyel társára is. Ha ugyanis a felszabaduló metángáz mennyisége elérte a kritikus értéket, haladéktan-lanul el kellett hagyniuk a veszé-lyessé vált területet.

A bemutató helyszíneken minden-hol életnagyságú, fejlámpás, bányász-

ruhát viselő bábuk várják a látogató-kat, mintha megállt volna az idő, mintha a bányászok abba se hagyták volna a kitermelést. Túravezetőnk va-lamennyit név szerint mutatja be, mielőtt elmondja, mit és hogyan csi-náltak egy-egy munkahelyen.

Megható, milyen szeretettel, tisz-

A SZERZŐ FELVÉTELE

telettel beszél a bányászokról, mennyire emberközpontú az egész kiállítás. Hiszen azonkívül, hogy számtalan érdekes ismeretet kap-hatunk a fekete gyémántról – kelet-kezéséről a felszínre bukkanásáig, azután egy bányauzem működéséről és a különleges technikai berendezé-sekről –, a központban mindvégig az ember marad. Az, aki egészségét nem kímélve, sőt néha életét kockáz-tatva végezte áldozatos munkáját nap mint nap. Így nem is meglepő, hogy mielőtt a kijárat felé indul-nánk, megállunk egy főhajtásra a bányában elhunyt dolgozók emlék-táblája előtt.

Helyére téve a sisakokat – szigo-rúan önbevallásos alapon – összeszá-moljuk, hány koppanás hallatszott fejmagasságból, s bizony meg kell ál-lapítanunk: indokolt, hogy kötelező viselni a védőeszközt. Túravezetőnk még szól pár szót a bejárat melletti egykori bányászházról – három-négy család is összezsúfolódott a kis épületben –, majd elköszön töl-nünk, hogy az érkező látogatókból újabb csoportot szervezve ismét el-induljon a mélybe, és ismét ugyan-olyan színesen, érdekesen és mérhe-tetlen szeretettel beszéljen a bánya egykori életéről, történetéről és mun-kásairól, mint az imént nekünk.

Vár a vár is
Hogy a nehéz gazdasági helyzet, az elkényelmesedés vagy valami más te-szi, nem tudom, de mostanság ritkáb-ban, kevesebbet mozdulunk ki ott-honról. Ezért ha már erre járunk, úgy döntünk, nem hagyjuk ki a környék nevezetes látnivalóját, a somoskői vá-rat sem, amely Salgótarjától észak-ra néhány kilométerre, de már Szlo-vákia területén fekszik.

Talán a diktatúra slendriánságá-nak, netán ügyes idegenforgalmi szakemberek leleménységének a következményeként ez a műemlék

már az előző rendszerben is látogat-ható volt útlevél nélkül. Nem sok minden változott itt azóta, legfel-jebb annyi, hogy már nem számít érdekességnek és izgalmas kaland-nak útlevél nélkül átlépni az ország-határt.

A parkolóból a régi, letaposott kerítésen át néhány tíz méteres kap-tatón juthatunk fel a vár bejáratához, ahol most egy kis bódé áll. Az ott tar-tózkodó – természetesen magyarul beszélő – fiatalember készségesen vá-laszol kérdéseimre a felújításról, lát-nivalókról, miközben pár száz ma-gyar forintot kér a belépőért. Meg-éri az árát, a romos műemlékre érde-mes felmászni!

Igaz, régen láttak karbantartást, felújítást ezek az ódon, robusztus fa-lak, de a vár így, romjaiban is impo-záns. S kezelőit dicséri, hogy gondos-kodtak róla: biztonságos utakon le-hessen bejárni az épületet. A bástya-kilátót szakszerűen megépített, sta-bil korlátok övezik, a toronyba ügyes kőművesek által épített lépcső vezet fel. A kilátás pedig: lélegzetelállító! A szlovák oldal hegyei, erdői, míg a ma-gyar oldalon a lábunk alatt húzódó település látványa szinte kínálják a magyarázatot, miért volt vonzó, mi-ért vállalták oly szívesen hajdanán a végvári vitézek könnyűnek cseppet sem nevezhető életét a fiatal legé-nyek. S hogy mi ihlethette *Balassi Bálintot*, amikor szép sorait papírra vetette erről.

Visszatérve s a kis bódétól másik irányba indulva még egy látványos-ságot tartogat a hely. Pár perc gyalog-lással, egy serpentinben leereszked-ve felkereshetjük a híres somoskői bazaltömlést. A világviszonylatban is ritkaságnak számító geológiai külön-legesség a várhegy oldalában találha-tó, a mellette elhelyezett tábla pedig elégséges eligazítást ad a jelenség ki-alakulásáról, sajátosságairól és je-lentőségéről.

Fiataloknak különösképpen ajánl-ható ez a kirándulás. Nemcsak ha-zánk jobb megismerése érdekében, de azért is, mert tanulmányaik során sokszor merülhetnek fel olyan kérdé-sek, amelynek megértését elősegíthe-tik az itt megszerezhető ismeretek. De az idősebbek is sok újjal, érdekessé-gel találkozhatnak. Ráadásul nagysze-rű lehetőség, hogy mindkét célpont télen is felkereshető, így napsüté-ses téli napokon kifejezetten kellemes sé-tát, mozgást ígér a nógrádi természet.

A bányamúzeum keddtől vasár-napig fogadja a látogatókat. Na-gyobb csoportnak célszerű előze-ten bejelentkezni honlapjukon vagy a 32/420-258-as telefonszá-mon. A bányában kellemes, állan-dóan tíz fok körüli a hőmérséklet. A somoskői kiránduláshoz – külö-nösen a csúszósabb időszakban – ajánlott az erős lábbeli, esetleg egy jó túracipő.

■ GYARMATI GÁBOR

Püspöki szolgálat és teremtésvédelem

► **Gáncs Pétert, a Déli Egyházkerület püspökét a teremtésvédelem ügyének hazai felkarolásáról, a kezdeti lépésekről, a püspöki hivatali ügyintézés „környezetbarátosításának” lehetőségeiről és személyes életviteléről kérdeztük.**

– *Püspök úr, Ön a teremtésvédelmi munkaág „felelőse”, egyben az Ararát munkacsoport tagja. Hol találkozott szervezeti szinten a teremtésvédelem ügyével, és miért tartotta fontosnak ennek hazai felkarolását?*

– Évek óta részt vehetek az Egyházak Világtanácsa és a Lutheránus Világszövetség munkájában, ahol állandó téma a teremtet világ megőrzésének egyre sürgetőbb feladata. Persze ennek felismeréséhez nem kell feltétlenül külföldi, nemzetközi konferenciákra járni. Immár hat éve élünk Budapest Belvárosában, ahol naponta tapasztaljuk a tiszta levegő, a csend, az élhető környezet hiányát... A józan ész, a természetes, egészséges életőszton is arra kell, hogy késztsessen minket, hogy ne legyünk közömbösek és tétlenek saját környezetünk és gyermekeink környezetének jövője ügyében. Nem is szólva a magától a Teremtőtől kapott megtisztelő mandátumunkról, mely szerint művelői és őrizői lehetünk a ránk bízott világnak.

– *A munkacsoport megalakulása előtt – még 2008 tavaszán – a Déli Egyházkerület teológiai és fotópályázatot hirdetett, ennek eredményeképpen jelent meg A teremtés ünnepe című kiadvány a Luther Kiadó gondozásában, majd még ugyanebben az évben, ősszel sor került a teremtés ünnepére. Milyenek*

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla

voltak az első tapasztalatok, a visszajelzések?

– Meglepett, hogy milyen sok értékes teológiai tanulmány és felelős gondolkodásra serkentő fotó érkezett erre a pályázatra gyülekezeti lelkésztől és tagoktól kezdve teológushallgatókig. Örülök, hogy a teremtés ünnepét istentiszteleti keretek között is megélhettük, először 2008-ban a Deák téren, majd pedig 2009 szeptemberében a zuglói evangélikus templomban. Ez utóbbi alkalmat a Magyar Televízió élőben közvetítette, így országos nyitó istentiszteletévé vált az első ízben meghirdetett *teremtés hetének*.

– *Sikerül-e „egyházvezetői szinten” ökumenikusan is együttműködni ebben a kérdésben?*

– Az említett teremtés hete ökumenikus akció volt. Egyházunk Ararát munkacsoportja több mint hetvenoldalas, igényes munkafüzetet állított össze a hétre, ami a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának kiadásában és terjesztésében, reménység szerint, eljutott a tag-egyházak gyülekezeteibe és intézményeibe. A jövőben szeretnénk ezt az együttműködést – az ökumenikus imahét mintájára – a katolikus egyházra is kiterjeszteni.

– *Püspök úr szerint hogyan lehetne szélesebb körben megszólítani a gyülekezetek – amúgy is túlterhelt – vezetőit, tagjait, hogy minél több hasznos információt kapjanak a teremtet világ megőrzésének fontossá-*

gáról, a gyülekezeti életben alkalmazható lehetőségeiről?

– Örülök, hogy ebben az évben a teremtésvédelem ügye kidolgozandó téma – *A teremtésünnep krisztológiai összefüggései* címmel – a lelkészi munkaközösségekben is. Fontos, hogy ne felszínesen, ne csak „divatból”, hanem biztos teológiai alapokon állva foglalkozzunk ezzel a kérdéskörrel.

– *Tudom, hogy a hivatal működése során is figyelmet fordítanak a környezettudatosságra. Mondana néhány példát?*

– Igyekszünk takarékosan, környezetkímélően működni. A hivatali ügyintézés nagy része ma már elektronikus úton zajlik, a szükséges levelezés pedig újrahasznosított papíron történik. A tavalyi kerületi missziói napon, Kondoroson közel ezer vendégnek már „ehető tányérokban” (cipóban) kínáltuk a levest, és száműztük a műanyag flakonokat is. Egy ideje az előadóknak, vendégeknek szánt ajándékokat bevásárláskor is használható – a kerület logójával ellátott – vászontáskában adjuk át. Tudom, ezek csak apró jelzések, de reméljük, a jó példa is ragadós...

– *Végezetül mi az, amit a személyes életvitele során fontosnak tart, mi az, amiben úgy érzi, változtatni szeretne?*

– Örülök, hogy a *Heti Világgazdaság* című lap egyik korábbi írásában „BKV-s püspökként” mutattak be. Valóban igyekszem minél kevesebbet autóbá ülni a fővárosban. Próbálok egészségesebben, egyszerűbben és természetesebben étkezni, élni a hétköznapiokban. Sajnos ez a szándék gyakran ütközik a püspöki munkakör sajátosságaival: rengeteg munkaülés, ünnepek, „kötelező” reprezentáció...

■ JCScs

EVÉL&LEVÉL

Összefüggés még egyszer

Tisztelt Szerkesztőség! A lap múlt heti (január 31-i) számában megjelent, *Hol az összefüggés?* című vezércikkkel kapcsolatban elismerem: az én hibám, hogy az irányadó terjedelmet, ha kevéssel is, de túlléptem. Emiatt került ki az elejéről a *Darwintól* származó idézet, aminek következtében az írás bevezetése nagyon suta lett. Aligha várható el a tisztelt olvasóktól, hogy az utalás alapján – a Bibliához vagy például a *Kis kátéhez* hasonlóan – kikeressék. Már előre örülök a lapszám internetes kiadásának, mert ott nyilván hiánytalanul olvasható lesz.

A megjelent első két bekezdés között az igen tanulságos idézet az *összefüggés*, benne, mint cseppben a tenger, Darwin egész élete és munkássága: „Tavaly ünnepelte a világ Charles Darwin, az evolúció fő tanítója születésének kétszázadik és fő műve megjelenésének százötvenedik évfordulóját. E lap hasábjain is már többször előkerült, hogy tanítását döntően a tedoicea kérdése, az Isten jóságába, gondviselésébe vetett hit megkérdőjelezése, majd elvetése motiválta:

»Látok egy madarat, amelyet meg akarok enni, veszem a puskámat, és megölöm, ezt tervezetten teszem. Egy ártatlan és jó ember áll egy fa alatt, és egy villámcsapás megöli. Azt hiszi (...), hogy Isten *tervszerűen* ölte meg ezt az embert? Sok vagy a legtöbb ember ezt hiszi, én nem, és nem tudom. Ha Ön így hiszi, akkor azt is hiszi, hogy amikor egy fecske elkap egy szúnyogot, akkor Isten úgy tervezte, hogy éppen az a fecske kapja el éppen azt a szúnyogot éppen abban a pillanatban? Úgy gondolom, hogy az ember és a szúnyog nyomorúsága ugyanaz. Ha sem az ember, sem a szúnyog halála nem eltervezett, akkor nem látom jó okát annak, hogy *első* születésük vagy előállításuk szükségszerűen tervezett lenne.« (Levél Asa Graynek, a Harvard botanikusának, 1860. július 3.)

Darwin soraiban ott az örök probléma: Isten mindentudása akarátát is jelenti? Vagy mivel nem foglalkozik teremtményeinek sorsával, már nem is teremto? Soha ne is keressünk magasabb szempontokat a természet történései mögött?” (*A félkövér kiemelés tőlem, most utólag. – Sz. P.*)

Így már világos a folytatás, hogy Luther mint ellenpélda miért jut önkéntelenül is – villámgyorsan – eszünkbe.

Tisztelettel

SZENTPÉTERY PÉTER (Budapest)

Imahét Józsefvárosban

Az ökumenikus imahét történetében a 2010. év különös fontossággal bír. Hiszen éppen száz éve találkoztak egymással a skót fővárosban, Edinburghban az anglikán, az ortodox és protestáns egyházak és missziói egyesületek képviselői. Ezt a kerek születésnapot szerettük volna méltóképpen megünnepelni a Józsefvárosban is.

A főváros VIII. kerületének gyülekezetei – lelkipásztorai és hívei – nem csak a hagyományos, év eleji imahét alkalmain találkoznak: havonta egyszer az ökumenikus bibliaórán együtt tanulmányozzuk a Szentírást, közösen éneklünk, imádkozunk. 2008-ban egy tavaszi és egy őszi ünnepségsorozattal együtt ünnepeltük a Biblia évét. Jó újból és újból megtapasztalni a hívó embernek: Krisztusban eltűnnek a „válaszfalak”, az ő szeretete testvérként köt össze minket.

Az idei imahét alkalmain is ezt tapasztaltuk meg. Mind a négy felekezet – római katolikus, református, baptista és evangélikus – templomában egyaránt az élő Krisztus élő igéje szólt. Január 23-án, szombaton a Rákóczi úti Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházköztségben gyülekeztünk össze. *Bajzáth Ferenc* római katolikus plébános – akinek templomában minden hónap első vasárnapján szlovák nyelvű misén énekelhetnek, imádkozhatnak, és hallgathatják a Szentírás magyarázatát a hívek – hirdette Isten igéjét a zsúfoltságig megtelt kis kápolnában.

A feltámadt Krisztus megjelent az emmausi tanítványoknak, megáldotta őket jelenlétével. Legyünk mi is „jelen” környezetünk életében: családjainkban, gyülekezeteinkben, kerületünkben. Engedjük, hogy rajtunk keresztül Krisztus megáldja közösségeinket! A feltámadt Jézus együtt evett a tanítványokkal. Tegyük róla bizonyosságot vendégszeretetünkkel! – mondta az igehirdető, és „tanúságot tett” róla, hogy a szlovák gyülekezet asszonytestvérei szeretettel készítettek a jelenlevők számára „sztrapacskát”, haluskát és süteményt.

A két nemzetünk között újból és újból jelentkező feszültség miatt is fontosnak tartom ezt az imaheti alkalmat. Hiszen jelenlétünkkel, énekeinkkel és imádságainkkal arról a Krisztusról és szeretetéről tehetünk bizonyosságot, aki és amely összeköt és testvérekké tesz minket.

A közös imádság alatt egy fiatalember így imádkozott: „Uram, köszönöm neked ezt a tele templomot. Szívesen állnék, Uram, máskor is, csak tele templomokat adnál kerületünkben. Ámen.”

GULÁCSINÉ FABULYA HILDA,
a Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházközég lelkésze

HIRDETÉS

Déli gyülekezetvezetői konferencia Bonyhádon

Örömmel hívjuk a Déli Evangélikus Egyházkerület minden gyülekezetének 3–4 fős vezetőségét Bonyhádra, a március 5–6-án tartandó gyülekezetvezetői konferenciára, melynek fő témája: *Lelki hatalom és e világi bölcsesség*. A jelentkezéseket a lelkészi hivatalokba megküldött jelentkezési lapon február 15-ig kérjük *Andorka Árpád* címére eljuttatni: 7100 Szekszárd, Ibolya u. 2. (20/824-5931)

Az egyházkerület elnöksége

HIRDETÉS

A farkasréti ökumenikus esték következő alkalmán, február 8-án, hétfőn 18.30-kor *Lázár Attila* közíró, evangélikus teológus *Együtt – a ránk bízott értékek védelmében* címmel tart előadást és vezet beszélgetést. (Evangélikus-református templom, Budapest XI., Németyölgyi út 138.) Sok szeretettel várunk minden érdeklődőt!

HIRDETÉS

„Az egyház elhívott munkásai” • Presbiteri konferencia Révfülöpön

A hagyományossá vált presbiter konferencia-továbbképzés idén is szeretettel várja az érdeklődőket az ország minden gyülekezetéből február 26., péntek estétől február 28., vasárnap délig.

- *Péntek* • Nyitóáhitat – Bozorády Zoltán • *Szolgálatunk forrása a Szentírás: Pál korinthusiaknak írt levelei* – Dr. Cserháti Sándor professor emeritus
 - *Szombat* • Reggeli áhitat – Bozorády Zoltán • *Szolgálatunk helye: az egyház – „ekkleziológia” presbiterek számára* – Dr. Hafenschér Károly lelkész, Révfülöp • *Szolgálatunk mai kérdései – a gyülekezetépítés presbiteri feladatai* – Dr. Szabó Lajos professzor, Sztrókai Attila egyházmegyei felügyelő, dr. Vidovszky István budahegyvidéki másodfelügyelő • Révfülöpi séta a 11. századi romtemplomhoz • *A jövő egyháza – lehetséges modellek* – Cselovszky Ferenc lelkész, Solymár Péter lelkész, Holger Manke teológus, Matusné Sényi Klára presbiter, Tölli Balázs iskolaigazgató • Megbeszélés • Fórum • Esti áhitat – Bozorády Zoltán
 - *Vasárnap* • Reggeli imádság – Bozorády Zoltán • Istentisztelet – Cselovszky Ferenc
- Részvételi díj 10 000 forint. Jelentkezni lehet a revfulop@lutheran.hu címen vagy postai úton a 8253 Révfülöp, Füredi út 1. címén. Érdeklődni lehet a flottás mobilszámon: 20/770-3829.

HIRDETÉS

Felvételi a Baptista Teológiai Akadémiára

A Baptista Teológiai Akadémia felvételt hirdet államilag finanszírozott képzéseire a 2010/2011-es tanévre. A képzések – az egész életen át tartó tanulás jegyében – minden korosztály előtt nyitottak.

Teológia alapképzési szak (BA). A képzés során *három specializáció* választható:

- *gyülekezeti lelkipásztor:* azoknak, akik élethivatásként szeretnének klasszikus lelkipásztori feladatokat ellátva szolgálni (igehirdetés, lelkigondozás, tanítás...);
- *missziói:* azoknak, akik szeretnének felkészülni a bibliakör-vezetői, ifjúságvezetői, evangélizációs munkatársi, misszionáriusi feladatok valamelyikére is;
- *szociális lelkigondozó:* azoknak, akik szakszerűen szeretnének segítséget nyújtani testi-lelki terhet hordozó embertársainknak.

A szakon teológus szakképzettség szerezhető. A képzés ideje 8 félév.

Teológia mesterképzési szak (MA). A képzésre elsősorban (de nem kizárólag!) azok jelentkezését várjuk, akik hittudományi alapképzési vagy főiskolai diplomával rendelkeznek. A szakon okleveles teológus (MA in Theology/Divinity) szakképzettség szerezhető. A képzés ideje 4 félév.

Kántor alapképzési szak (BA). Olyan érdeklődőket várunk, akik szakszerűen szeretnének részt venni az énekzenei szolgálatban. A szakon kántor szakképzettség szerezhető. A képzés ideje 6 félév. A szakon belül választható képzési irány: ifjúsági zene (gospel).

A jelentkezési lap letölthető intézményünk honlapjáról (www.bta.hu), vagy a tanulmányi hivaltól igényelhető (1068 Budapest, Benczúr u. 31.; tel.: 1/342-7534/129 vagy 20/886-0846; e-mail: tanulmanyi@bta.hu).

Dr. Almási Tibor rektor

HÍREK, HIRDETÉSEK

A rákosszentmihály–sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb február 9-én Taizé-ima és énekegyüttlét lesz. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: <http://gyertyafeny.lutheran.hu>.

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium szeretettel várja a 2010/2011-es tanévre nyolcosztályos és négyosztályos tagozatára a jó tanuló, keresztién diákokat. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a jelentkezési lapok és a mellékletek beérkezési határideje az iskolábt: 2010. február 19. Bővebb információt találnak honlapunkon: www.deg.sulinet.hu

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból február 7-étől február 14-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
22.25 / Duna Tv <i>Iszka utazása</i> (magyar filmdráma, 2007) (93')	8.25 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> Misszió és egység 13.55 / m2 <i>Másfél millió lépés Magyarországon</i> (magyar dokumentumfilm-sorozat, 1980) (36') 16.00 / PAX <i>Székeslyföldi vártemplomok</i> (dokumentumfilm-sorozat) (27') 19.42 / Kossuth rádió <i>Bach- és Händel-művek hárfán.</i> Előadja: Vigh Andrea 20.04 / Kossuth rádió <i>Az élet komédiásai</i> Jókai Mór regényének rádióváltozata 20.45 / Duna Tv <i>A fideszes zsidó, a nemzeti érzés nélküli anya és a mediáció</i> (magyar dokumentumfilm, 2008) (71')	9.00 / m2 <i>Vigyázz, kész, rajt!</i> Pályakezdő fiatalok portréműsora Szőke Gábor pap 11.05 / Kossuth rádió <i>A Hely</i> (riportműsor) 15.30 / Duna Tv <i>A Vatikán titkai</i> (lengyel dokumentumfilm-sorozat, 2005) (27') Kert a dombon 17.00 / PAX <i>Neked szabott fehér ruha – A cifra ruha</i> A Zákus Médiacentrum evangélicizációs műsora 20.00 / Duna Tv <i>Hippolyt</i> (magyar vígjáték, 1999) (93') 22.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó.</i> Muszorgszkij: Egy kiállítás képei	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház felőrája 14.00 / Bartók rádió <i>A hét zenészerzői: Lassus és Palestrina</i> Palestrina pápák szolgálatában 15.10 / PAX <i>Mit ér az ember, ha...</i> (portréfilm) (35') Levente Péter előadóművész 16.34 / M. Katolikus Rádió <i>Testvéregyházaink életéből</i> Jelentések a protestáns világból 19.42 / Kossuth rádió <i>Volt egyszer egy kis zsidó...</i> Népdalok Kányádi Sándor fordításában 20.00 / Duna Tv <i>Mediterraneo</i> (olasz vígjáték, 1991) (99')
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i> 14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i> A kézről 19.35 / Bartók rádió <i>Hangverseny-különlegességek</i> Benne: Bach–Busoni: Nun komm’ der Heiden Heiland – korárelőjáték BWV. 659. 20.45 / PAX <i>Kerekpártúra egyháztörténeti utakon</i> (útifilm) Szórványvizsgálat üdülőövezetben, Oltárképek – életképek 21.00 / Duna Tv <i>A királynő és én</i> (svéd dokumentumfilm, 2008) (90') 23.20 / Duna Tv <i>A csapda</i> (szerb–német–magyar filmdráma, 2007) (106')	14.00 / Bartók rádió <i>A hét zenészerzői: Lassus és Palestrina</i> Misék és motetták 14.00 / Filmmúzeum <i>Pacsirta</i> (fekete-fehér magyar filmdráma, 1963) (93') 15.34 / M. Katolikus Rádió <i>Zenehíd</i> Vendég: Makám együttes 16.30 / m2 <i>Színházépítők</i> (magyar dokumentumfilm, 1999) (46') 19.35 / Bartók rádió <i>A Francia Nemzeti Zenekar hangversenye Edvard Grieg műveiből</i> 21.20 / Viasat3 <i>Viszlát, Bajnok!</i> (amerikai filmdráma, 2007) (111') 23.35 / Duna Tv <i>Kikötő</i> (kulturális magazin)	11.30 / m1 <i>Delta</i> (tudományos magazin) 12.05 / Bartók rádió <i>A Svéd Rádió Énekara énekel</i> Benne: André Jolivet: Nászzene az Énekek éneke nyomán 12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében.</i> A nagyenyedi református kollégium 13.30 / m1 <i>Téli olimpia 2010 Vancouver – nyitóünnepség</i> 17.00 / Bartók rádió <i>Klasszikus és jazz</i> Oláh Dezső (zongora, zeneszerző) hangversenye 21.00 / Duna II. Autonómia <i>Tejút</i> (magyar játékfilm, 2007) (75') 23.06 / Hír Tv <i>Kémekek a porfészekben</i> (magyar dokumentumfilm, 2009) (51')	8.30 / Kossuth rádió <i>Visszaszámlálás</i> A stúdióban: Jelenits István és Ritoók Zsigmond 10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet közvetítése a székesfehérvári belvárosi református templomból.</i> Igét hirdet: Berze János lelkész 10.20 / m1 <i>Evangelikus magazin</i> 10.45 / m1 <i>Baptista ifjúsági műsor</i> 16.20 / m2 <i>Hitvallók és ügynőkök</i> (magyar dokumentumfilm, 2009) (25') Kizártak 21.15 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i> John Sheppard: The Second Service; Vaughan Williams: g-moll mise

Új nap – új kegyelem

Vasárnap
Ó, Isten! Megrendítetted, megrepesztetted a földet. Gyógyítsd be sebeit, mert megindult. Zsolt 60,4 (ApCsel 2,4; Lk 8,4–8/9–15; Zsid 4,12–13; Zsolt 119,81–88) A hatvanadik zsoldár „háborús zsoldár”, hiszen felirata szerint a csatatér árnyékában született. A mai igeverset olvasva nem lehet elvonatkoztatni attól a csatatéről, amely a Karib-térségben még sokáig tátongó sebként emlékeztet az ember törekénységére. Bizonyára az emberi nyomorúságnak ez a megrázó tapasztalata sokunkban lelki harcokat is előidéz, ez a földrengés megrendítette sokak istenképét is. Bár Haiti népe nem gyáva, hanem bátor, harcos nép (címerükben ágyúk és zászlók utalnak a vérrrel kivívott függetlenségre, és nemzeti jelmondatuk szerint „egységben az erő”), most mégis úgy tűnik, legyőzettek. Mi talán vádlón azt kérdezzük, hogyan engedhetette mindezt az Isten. Olyan jó tudni, hogy ő mégis kész ott lenni életünk romjai között, hogy Lelke által újjáépítsen.

Hétfő
Ezután is csak én leszek! Nincs, aki kezemből kiragadjon, ha én cselekszem, ki másíthatja meg? Ézs 43,13 (Jel 4,8; 5Móz 32,44–47; 5Móz 11,13–32) Szeretjük kézben tartani a dolgainkat. Biztonságérzetet ad, ha úgy tűnik, hogy mi irányítunk, és így képesek vagyunk egyedül is megbirkózni a nehézségekkel. A látszat azonban csal: Münchausen báró a valóságban mégsem képes kihúzni saját magát a mocsárból. Külső segítség kell... És csak egy van, aki valóban kívül áll ezen az univerzumon: a teremtő Isten. Ő pedig nyújtja kezét, és kézbe vesz, megszabadít és megtart. Ha ő meg akar szabadítani, számára teljesen mindegy, hogy szerintünk milyen valószínűsége van a szabadítás sikerének.

Kedd
Krisztus mondja: „Amit csak kértek majd az én nevemben, megteszem, hogy dicsőíttessék az Atya a Fiúban.” Jn 14,13 (4Móz 14,20; 2Móz 7,1–13; 5Móz 12,1–12) Milyen szempontok alapján kérek? Van-e kéréseimben helye és szerepe az Atya dicsőségének? Legtöbbször imádságaimat is áthatja a saját magam iránti rajongásom. Krisztus azonban nem a mesebeli jó tündért vagy Aladdin lámpáját ígérte tanítványainak. Ő teljes életváltozásra hívott, arra, hogy ezen a világon képviseljük az ő szempontjait. Valakinek a nevében kérni azt jelenti, hogy azt kérem, amit ő kérne, az én kérésem tulajdonképpen az övé. Ismerem-e ilyen közelről Mesterem szándékait, vagyok-e ilyen szoros közösségben vele?

Szerda
A jótékonyaságról és az adakozásról el ne feledkezettetek, mert ilyen áldozatokban gyönyörködik az Isten. Zsid 13,16 (Péld 21,3; Mk 6,1–6; 5Móz 15,1–11) Az Isten szerint való áldozat lényege nem abban áll, hogy hatalmas erőfeszítést követel, vagy irtózatosszenvedést és önmegtartóztatást jelent. Tehát ha áldozatról beszélünk, akkor a kérdés az, hogy teszük-e az Istennek. Milyen sokan vállalnak hatalmas terheket, roskadoznak óriási súlyok alatt, mert azt gondolják, hogy saját áldozatuk áldozatává kell lenniük! Pedig Isten nem az önpusztítást értékeli, hanem azt, ha semmi viszonzást nem remélve megosztom másokkal, amit tőle kaptam.

Csütörtök
Az Úr vezet majd szüntelen, kopár földön is jól tart téged. Ézs 58,11 (Jn 6,11; Lk 6,43–49; 5Móz 15,12–18) Ézsaiás próféta ígérete igazi bőjti ígéret. Olyan résznek a végén olvashatjuk a Szentírásban, ahol Isten a helyes bőjtről tanítja a népet. Az ott elénk táruló kép teljesen idilli: jóllakásról, megerősödéssről, kivirágzásról, felfrissülésről beszél az isteni szó. Mi köze lehet mindennek a bőjthöz?! De nem tévedés: az Isten szerinti bőjt gyümölcsei valóban ezek. Mert a bőjt helyesen azt jelenti, hogy tudatosan törekszem eltávolítani az életemből mindent, ami valóban elválaszt Istentől. Aki pedig vele közösségbe kerül, az az élet forrását találja meg.

Péntek
Isten a mi szabadító Istenünk, az Úr, a mi Urunk kihoz a halálból is. Zsolt 68,21 (Róm 10,9; Jn 12,34–36/37–42; 5Móz 16,1–17) Isten az Urunk, akinek mi szolgálunk. Bizonyos értelemben azonban fordított a viszony. Mert a szolgálétből elvileg az következne, hogy nekünk kellene készen lennünk bármikor és bármit vállalni érte – akár még a halált is –, de mégis ő az, aki még a halálba is utánunk jön, csak hogy megszabadíthasson. Mert ennek a furcsa, páratlan és szerető Úrnak mi személyesen ilyen fontosak vagyunk!

Szombat
Gedeon ezt mondta az Úr angyalának: Ha velünk van az Úr, miért ért benünket mindez? Bír 6,13 (Ef 5,17; Mt 13,31–35; 5Móz 16,18–20) Gedeon, az „erős vitéz” titokban és Midjántól félve egy prэшázban csépli a gabonát. Nem lepődik meg az angyal érkezésén, csak cinikusan visszavág a köszöntésre: „Velünk az Úr? Ha velünk van, miért ér mindez?” Ő csak a búzát akarta megmenni, Isten azonban Izráel megmentésére küldi. Miért pont őt? Miért pont most? – akadékoskodik a kérésre. Mert Istennek úgy tetszik, hogy nagy csodái cselekvéséhez mindig gyenge, kicsiny, hétköznapi embereket használjon fel. Olyanokat, mint bármelyikünk. Olyanokat, akik magukban nem bízhatnak, hanem egyedül elemélyül a győzelemre, hogy megteszik, amit Isten kér. Olyan csodálatos, hogy Istennek van türelme Gedeon bizonytalankodásához! „Ma, ha az ő hangját halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket!” (Zsid 3,15)

■ GYŐRI TAMÁS JÓZSEF

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangelikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu, www.evangelikusélet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line:** Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com).
Rovatvezetők: Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

